

V Z P O M Í N K Y

Z prvních dob ministerstva financí.

Díl II.

Přílohy.

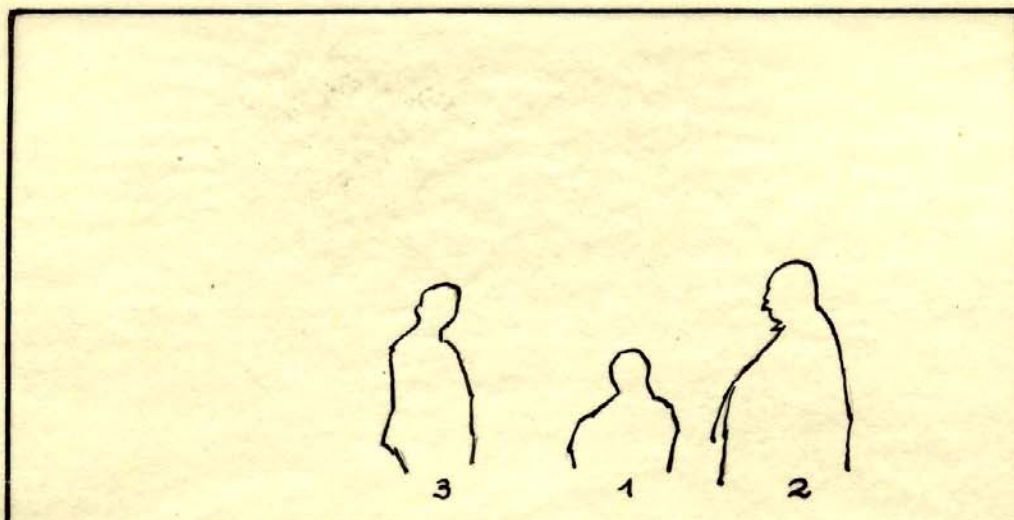
V červnu 1928.

Konceptní personál odděl. 4 :

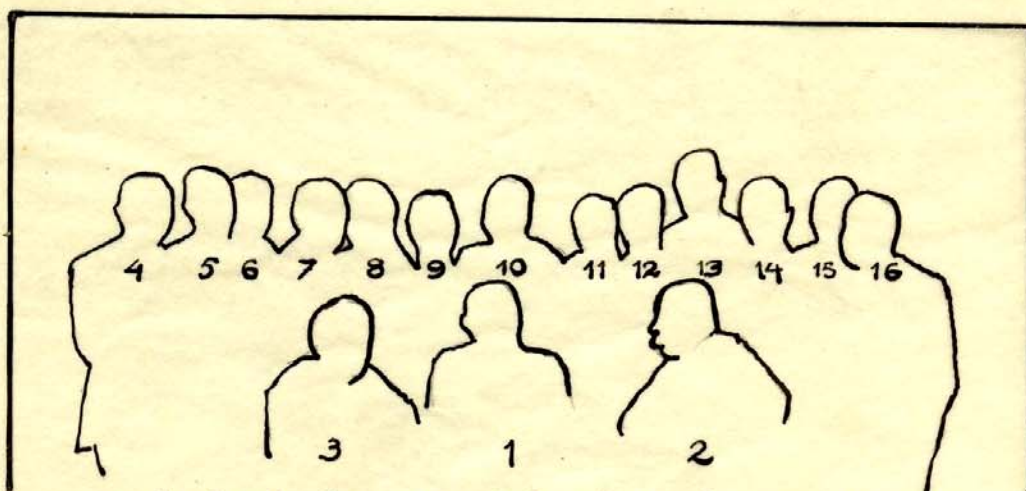

počátkem měs. ledna 1919

1. Karel Leopold, odborový přednosta,
2. JUDr. Václav Plocar, odborový přednosta,
3. JUDr. Karel Brabenec, ministerský rada.

1. Karel Leopold, odborový přednosta,
2. JUDr. Václav Plocar, odborový přednosta,
3. JUDr. Karel Brabenec, ministerský rada,
4. JUDr. Jaroslav Rudolf, odb. rada,
5. JUDr. Jan Kozák, vrch. min. komisař,
6. JUDr. Josef Kalfus, odb. rada,
7. Jaroslav Rossi, odb. rada,
8. JUDr. Ludvík Skula, odb. rada,
9. JUDr. Josef Bauer, odb. rada,
10. JUDr. Frant. Tesař, vrch. odb. rada,
11. Zdenko Ryc, vrch. odb. rada,
12. Josef Němeček, odb. rada,
13. JUDr. Jan Sláma, odb. rada,
14. JUDr. Blahosl. Kríž, odb. rada,
15. Karel Stibral, vrch. odb. rada,
16. Ladislav Peške, účetní adjunkt.

Příloha II.

Rakousko-uherská banka.

Presidium
Ministerstva financí
Republiky Československé

Místogovernér.

dne 19. led. 1919

Č.231/1919.

č.718 příloh 1.

Pane ministře!

Obchodní správě Rakousko-uherské banky byl zaslán hlavním ústavem pražským Váš přípis, svědčící tomuto ústavu, ze dne 8. ledna 1919 čís.185/19, jímž zakazujete, pane ministře, lombardování rakouských a uherských válečných půjček na území Československého státu, vyhrazujete sobě právo připouštět výjimky a zároveň žádáte, aby stejné opatření bylo učiněno v centrále.

Se zřetelem k důležitosti a dosahu tohoto opatření, učiněného bohužel bez předchozí dohody s obchodní správou banky, byl svolán výkonný komitét generální rady banky, aby o něm pojednal. Schůze konaná 12.t.m. za přítomnosti pánů vládních zástupců československého a německorakouského státu, jakož i polské likvidační komise, zabývala se zevrubně oprávněností, podstatou a významem tohoto zákazu a jeho důsledky pro banku. Jménem generální rady dovoluji si, pane ministře, oznámiti tu výsledek této schůze výkonného komitétu :

Banka přiznává správnost skutečností Vámi, pane ministře, ve zmíněném nařízení uvedených, že totiž v poslední době lombardování válečných půjček velice se rozmohlo a na druhé straně že nadbytek peněz u bank nad míru vzrostl. Tento zjev možno ovšem do jisté míry vyložití dávnou zkušeností, že peněžní ústavy všech druhů se snaží, ke konci roku rozmnožit svoje hotovosti, aby mohly vyhovět nárokům zákazníků a vkladatelů, v tuto dobu zvláštní měrou a pravidelně se vyskytující; tím by bylo možno částečně vysvětliti vzrůst lombardu válečných půjček.

Na druhé straně nutno povšimnouti si zjevu v hospodářském životě také pravidelně se vyskytujícího, že peněžním ústavům přibývá peněz po prvním lednu; to by mohlo býti příčinou nadbytku peněz u bankovních ústavů, pozorovaného zvláštní měrou teprve po 1. lednu t.r.

Přes to nemůže banka nepovšimnouti si skutečnosti, že bývá užíváno lombardu válečných půjček namnoze i tehdy, není-li patrně legitimní potřeby. Banka velice lituje tohoto úkazu, uznávajíc, že další rozmnožení oběhu bankovek, jím způsobené, nezbytně poškodí obecné hospodářské zájmy. Proto učinila již opatření aby napravila tuto nesnáz, o čemž jsme československému ministerstvu financí podali zprávu dopisem ze dne 24.prosince 1918 .

Vzniká však otázka, je-li správný postup Vámi, pane ministře, zvolený pro zabránění bezprávného lombardu válečných půjček, totiž naprostý zákaz takových lombardů na území československého státu. Banka nabyla přesvědčení, že úplné zastavení lombardů, Vámi nařízené, vzbuzuje velice vážné pochybnosti, protože jeho účinky jdou o mnoho dále, než

bylo zamýšleno, a poněvadž by byly jím nezbytně způsobeny těžké škody pro celý hospodářský život. Musím poukázat k tomu, že úplné zastavení lombardu válečných půjček znemožnilo by uspokojování oprávněných potřeb peněžních a vedlo by k těžké krizi. Průmyslové podniky, které potřebují platidel k zapravování daní, k udržování činnosti svých závodů a k jejich převedení do mírového hospodářství, mají uloženu značnou část svých kapitálů a vkladů ve válečných půjčkách; rovněž tak pojišťovny, spořitelny, společenstva, pensijní fondy a t. d. Majetek válečných půjček v území podléhajícím Vašemu nařízení možno odhadnouti na deset miliard, ano i výše. Vaše opatření omezilo by likviditu veliké části národního jmění, a jeho neblahé následky byly by ještě zesíleny, že následkem zákazu u pražského hlavního ústavu a u tamnějších filiálek Rakousko-uherské banky bude lombardování i jinde sotva možno. Peněžní trh nemá však dosti odolnosti ani schopnosti, pojmouti veliké množství válečných půjček, nabízených za každou cenu následkem náhlého, úplného a bez jakéhokoliv přechodu provedeného zastavení lombardu; při tom nutno ještě vzít v úvahu naprosto nevyjasněné peněžní vztahy mezi národními státy vzniklými na území rakousko-uherského mocnářství. To vše vedlo by však k zastavování práce v závodech, k nezaměstnanosti v průmyslu, k bouřlivému vybírání úsporných vkladů, a posílilo by ohrožením tolika existencí zvláště pak malých a nejmenších majitelů válečných půjček, velice nebezpečným způsobem bolševické snahy, stále se rozmáhající.

Dovoluji si Vás, pane ministře, důtklivě upozorniti na nebezpečí, vznikající z takového vývoje, jehož rozsahu a posledních důsledků nelze dohlédnouti.

Prosím Vás také, pane ministře, abyste laskavě uvážil, že má Rakousko-uherská banka podle svých stanov právo poskytovat zápůjčky lombardní, že však má na druhé straně také povinnost činiti zadost úvěrovým potřebám obchodním, průmyslovým a živnostenským. Nadbytek peněz tak náhle vzniklý, jehož trvalost není ostatně nijak zajištěna, jest pouze povšechným příznakem, a nelze z něho dovozovat, že pro jednotlivé nároky úvěrové bude po ruce dosti peněžitých prostředků najisto, přímo a za podmínek přijatelných. Právě v dobách tak pronikavých převratů má zakročení cedulové banky největší význam, jak o tom obecná zkušenost svědčí. Vaším nařízením bylo by bance bráněno ve vykonávání práv, avšak i povinností. Domnívám se, že takové zasahování do výsadních práv banky a zabraňování, aby konala své povinnosti, nemůže býti Vaším úmyslem, když přece Vaše vláda uznala platnost bankovních stanov a zákonů. Nemohla-li by banka dostáti oprávněným nárokům úvěrovým, k čemuž by ji Váš zákaz nutil, dostala by se do sporu se svými stanovami a ocitla by se v těžkém postavení, ježto zavázala se do určitých mezí, přípovědí obsaženou v prospektech k válečným půjčkám, že vyhoví lombardním nárokům majitelů válečných půjček. Z uvedených příčin nemůže banka prostě zastaviti zcela lombard válečných půjček. Kdyby byl ponechán v platnosti zákaz lombardu na území československého státu, nemohla by sice banka klásti odpor Vaším nařízením, byla by však nucena ohraditi se proti zasahování do svých výsadních práv.

Po názoru banky mohlo by se zabrániti dalšímu vzrůstu neoprávněných zápůjček účinněji, než povšechným zákazem lombardů, a bez poškození oprávněných zájmů těch, kteří se z dobrých důvodů ucházejí o lombard, kdyby se zostříla cenzura při zkoušení nároků uchazečů o zápůjčku.

Nepotřebujeme zvláště ujišťovati, že by správa banky ráda viděla, kdyby společnou prací a dohodou vlády s bankou přivoděny byly zdravé poměry peněžní a úvěrové na všech stranách, tedy také v této záležitosti; správa banky jest ochotna případné podněty svědomitě prozkoumati a přesně prováděti to, o čem by dohodla s vládou. Musí však již teď připomenouti, že nespátřuje dostatečnou nápravu vad, vyplývajících ze všeobecného zákazu, v povolování výjimek podle výhrady panem ministrem učiněné, ježto příslušné správní úřady při tom zúčastněné nemohly by dostáti požadavkům po stránce obchodní a neměly by k tomu ani dosti času; obchodní záležitosti takového významu mohou býti projednávány jen orgány

skutečně školenými a vycvičenými. Prosím tudíž pana ministra, aby přezkoušel ještě jednou v tomto smyslu otázku dalšího lombardu válečných půjček, a aby zahájil s bankou ústní vyjednávání, nezbytné již proto, aby byly objasněny pochybnosti, k nimž dává podnět zmíněný Váš dopis, našemu hlavnímu ústavu pražskému svědčící.

Výkonný komitét banky považoval by za nejvhodnější, aby pan ministr pověřil laskavě ihned zmocněnce ministerstva neb vládního komisaře již jmenovaného zahájením rozhovorů a jednáním s centrálou ve Vídni o celém oboru této záležitosti.

Tím by bylo také Vašemu nástupci umožněno zahájit s vládními komisaři ostatních národních států jednání o této veledůležité, životních zájmů těchto států se týkající otázce, a skoncovati tuto záležitost vzájemnou dohodou všech zúčastněných. Vyhovuje výslovné žádosti vládního komisaře polské likvidační komise, zúčastnivšího se schůze výkonného komitétu, poukazují na vyjádření v této věci, jež přikládám k laskavé informaci v opise dle protokolu o schůzi.

Ostatně by byla banka samozřejmě ochotna, vyslat zmocněného zástupce do Prahy, aby jednal s Vámi, pane ministře, o této věci; povolán by byl k tomu v první řadě generální sekretář banky. Bylo by to však možno vzhledem k přípravným pracím pro generální shromáždění, konané 3. února t. r., teprve po tomto dni. Tím by však bylo rozhodnutí a této věci oddáleno způsobem nepřijatelným vzhledem k její naléhavosti. Na všechny způsoby prosím Vás, veletčený pane ministře, abyste odročil platnost zákazu až do skoncování porad mnou navržených.

Doufám pevně, že vyjednávání, o jehož brzké zahájení ještě jednou snažně prosím, skončí výsledkem prospěšným obecným zájmům.

Přijměte, pane ministře, projev mé nejdokonalejší úcty.

Ve Vídni, dne 16. ledna 1919.

G r u b e r n.p.

Slovutnému pánu

Panu dru. A l o i s u R a š í n o v i,

ministru financí československého státu,
v Praze.

Beilage.

A u s z u g

aus dem Protokoll der an 12. Jänner 1919 abgehaltenen Sitzung des Exekutiv – Komitees der
Oesterreichisch-ungarischen Bank

Aus der Aeusserung des Herrn Dr.von Loevenstein, Regierungskommissär der polnischen
Liquidierungskommission:

„ Er glaube, dass es in jenen Fällen, wo eine Nassnahme einer Regierung es mit sich bringt,
dass auch andere Gebiete davon berührt werden, erwünscht wäre, dass die betreffende
Regierung mit den anderen Regierungen sich im Wege der Regierungskommissäre
verständigen würde. Die Regierungskommissäre könnten miteinander in eine unverbindliche
Aussprache treten und ihren Regierungen darüber berichten. Es sei dies Anregung, die er
gebe.

Příloha III

Opis protokolu
o schůzi Svazu českých bank, konané
dne 2. listopadu 1918 v Obchodní
a Živnostenské komoře pražské
o 12. hod. polední.

Na schůzi nastoupeni byli ředitelé pražských bank svazových a mimo to přizvání zástupcové Národního výboru : Dr Rašín, Dr Pospíšil a prof. Dr Cyril Horáček, dále Dr Dvořák za Ústřední jednotu hospodářských společenstev, ředitel Pokorný za Hypoteční banku království Českého a vrch. Ředitel Dr Roos a ředitel Novák za Zemskou banku království Českého.

Schůzi zahájil úřadující místopředseda Svazu Dr Písecký, požádav Dra Pospíšila, aby podal úvodní referát.

Dr Pospíšil sděluje, že výzva na základě usnesení poslední schůze Národním výborem v novinách proklamovaná způsobila, že ultimo mohlo býti celkem dobře překonáno a že jest pozorovati v českých ústavech příliv vkladů. Naproti tomu činí starosti run na německé zdejší ústavy a jest otázkou, do jaké míry bez poškození vlastní pohotovosti mohou české banky zdejším německým bankám hotovostmi vypomáhati. Proto je nutno uvažovati závčas o prostředcích, jakými čeliti tomu, kdyby pohotovost platebních prostředků uvázla.

V debatě na to následující navrhuje vrchní ředitel Dr Roos interní půjčku, o níž muselo by býti zvláště předem přesně uváženo, zda by měla býti krátkodobou nebo dlouhodobou, jak zúročitelnou, za jakého kurzu emitovanou, při čemž zvláště dlužno uvažovati o tom, zda by neměla hned zlatou, aby získán byl podklad pro budoucí cedulovou banku.

Prof. Dr. Horáček poukazuje na to, že ve skutečnosti je převýdaj papírových peněz. Jsou ovšem z velké části thesaurovány a proto jest nutno uvažovati o prostředcích, jak je dostat do oběhu.

Vrch. ředitel Tůma navrhuje, aby převedeny byly likvidní pohledávky českých bank u Rakousko-uherské banky a vídeňských bank na Zemskou banku a na tomto podkladě aby vydána byla platidla na koruny znějící. Tím by bylo odium na českém státě za devaluaci snato, poněvadž by se jednalo o platidla korunová, vydaná na základě starých na koruny znějících pohledávek.

Ředitel Novák obává se naproti tomu, že nová platidla by ihned rovněž zmizela z oběhu.

Vrchní ředitel Weinzettl navrhuje, aby neprodleně byla Rakousko-uherská banka vzata do správy Národního výboru a aby vydány byly bankovky na koruny znějící tiskárnou přiřčenou ke zdejší filiálce Rakousko-uherské banky. Vrch. ředitel Weinzettl nesdílí obavy p. ředitele Nováka, že by nové peníze vydané na podkladě jím navrhovaném, byly více hledány a měly ažio, poněvadž by bylo zdůrazněno, že je to právě taková koruna, jako stará papírová koruna rakouská.

Ředitel Král nevidí nebezpečí u českých bank akutní. Zažehnavati nebezpečí u zdejších německých bank ovšem je spojeno s otázkou, zda by bylo radno, aby české banky se vyčerpávaly ze svých pohotových platidel. Míní proto, že by bylo nutno okamžitě kontrahovati zápůjčku ve výši několika set milionů, dříve nežli se sáhne k prostředkům definitivním.

Vrch. ředitel Novotný přidává se k názoru, že by k cíli vedla nejspíše vnitřní zápůjčka za dosavadní bankovky vydaná, s čímž souhlasí také vrch. ředitel Dr Roos.

Na dotaz Dra Pospíšila, zda by nebylo dobře vyčkati návratu Dra Preisse, sděluje Dr Rašín, že snad již delegace švýcarská v brzkou přijede, jak lze souditi z její žádosti u prof. Lamasche o zajištění bezpečného průchodu domů. Věci však spěchají tak, že nelze čekati. Je nebezpečí, že rakouský stát přestane vypláceti úplně dřívější své zaměstnance a že do českého státu převalí se nejenom vlna nezaměstnaného dělnictva několika set tisíců vojinů překotem domů se vracějících, avšak také vlna obyvatelstva z Vídně a zemí bezprostředně ohrožených. Při tom je nejdůležitější předejiti sociální bídě, která by nastala, kdyby nemohlo býti všem těmto lidem poskytnuto dostatek prostředků na živobytí. Nelze také proto čekati, zdali přiveze Dr Preiss zahraniční výpůjčku. Jedním z navrhovaných prostředků je okolkování bankovek. I když by se překonaly technické obtíže, budou v tomto případě bankovky neokolkované obíhati a kolkované dostanou ažio a budou potom rovněž ihned thesaurovány, takže ani z tohoto prostředku neslibuje si prospěch trvalý. Proti thesauraci lze bojovati také vybíráním daní a nejvíce snad vnitřní půjčkou. Poukazuje také na to, že upozorněním, aby poštovní spořitelnou nebylo placeno, uvážnou pohodlné převody a bude potřeby tím více hotovostí.

Vrch. Ředitel Novotný podotýká k tomu, že ani vnitřní půjčka nevyvolává thesaurované bankovky z jejich úkrytu, poněvadž většinou upisováno bude na základě pohotových prostředků u bank, takže tím hotovost bankovní jenom by byla snížena. Aby se tomu zabránilo, navrhuje ředitel Novák, aby pro vnitřní půjčku byly přípravy provedeny tajně, aby potom vypsána byla rázem na krátkou lhůtu, jen snad 2 denní, po kterouž dobu by se upisování s okamžitým zaplacením přijímalo, nebylo by však dovoleno vypláceti.

Ředitel Pokorný z Hypoteční banky je v tomto směru optimistou a domnívá se, že je spíše peněz přebytek nežli nedostatek a neviděl by nutnosti rozmnožovati jakýmkoli způsobem oběžné prostředky.

Dr Dvořák upozorňuje ještě na potřebu hotovostí pro rolníky, kteří jinak nežli za hotové neprodají, takže je mimo starati se o hotovost, aby neuvázlo zásobení potravinami. Je pro vnitřní půjčku, avšak upozorňuje, že by se věc nedala vyřídití naráz, nýbrž že přípravy k tomu by trvaly několik neděl, jak to bývalo při půjčkách válečných.

Řed. Souček uvažuje o výpomoci pro nejbližší dobu. Tou by byla vnitřní půjčka Národním výborem uzavřená a mimo to nové peníze.

Dr Dowetter vidí ve vydávání nových peněz technicky sice obtížný, avšak veřejnoprávně jednoduchý prostředek. Naproti vnitřní půjčka jest obtížnou veřejnoprávně.

Dr Záveský je toho mínění, že nelze dosavadní běh třebaš špatně řízeného hospodářství finančního rázem zastaviti nebo převrátiti. Proto pro začátek je nutno pokračovati ještě setrvačností na vyjetých kolejích, tj. rozmnožovati papírové peníze vydáváním nových a počítati s tím, že se stále budou thesaurovati. Mimo to je nutno zařídití okamžitě v Praze poštovní spořitelnu jak s oddělením úsporným, tak šekovým dle vzoru rakouské spořitelny a vydati půjčku v korunách. Také pak adniční poukázky asi s 3 měsíčním oběhem mohly by býti zavedeny.

Ředitel Novák upozorňuje opět na pokus s 2% ními pokladničními poukázkami Zemské banky a žádá Národní výbor za zmocnění, aby je Zemská banka mohla vydati asi ve výši 40 – 50 milionů. Z výsledku bude zřejmé, byla-li by tato cesta správná.

Dr Rašín sděluje, že Národní výbor bude hleděti, aby poštovní spořitelna česká byla co nejrychleji zařízena. Vadí tu ovšem otázka personálu i místností. Prozatím by se mohlo používati šeků staré poštovní spořitelny s nějakým označením, že mají býti posílány ke sčítování do Prahy, které by zde prozatím mohlo býti zavedeno. Dále je nutno uvažovati o vydání zemské půjčky dle způsobu půjček komunálních, sbíratí zlato jako zápůjčku pro kovový poklad a apelovati tu na vlastenectví.

Prof. Dr. Horáček přimlouvá se co nejvřeleji za okolkování, kteréž je právě oním prostředkem, jež měl na mysli. Kdyby byla stanovena krátká lhůta pro předložení bankovek třebas berním úřadem, jež by potom na poukázky mohly býti vybírány od peněžních ústavů již okolkované, přišlo by do oběhu velké množství bankovek, z nichž mnoho by v peněžních ústavech resp. v oběhu uvázlo a do thesaurace se nevracelo. Nebezpečí ažia se nebojí, poněvadž prostě mohlo by býti deklarováno, že neokolkované bankovky v českém státě již platiti nebudou. Kdyby pak lhůta na předložení byla krátkou, nelze se obávati, že by z cizích zemí připlynulo sem mnoho rakouských bankovek.

Ředitel Moravské agrární a průmyslové banky Pokorný vyslovuje se pro náhradní peníze a pro výpůjčku.

Dr. Matys z Obchodní a živnostenské komory rozděluje prostředky, které tu jsou po ruce, na radikální a na drobné. Poněvadž nelze radikální provést pro technické překážky, je nutno nastoupiti cestu prostředků drobných, mezi nimiž mimo přednesené již je nutno také uvažovati o co možno největší podpoře vývozu zboží, kterého je u nás přebytek. Je to nyní zvláště zelenina, na př. zelí, které nebude-li zavčas vyvezeno, shnije. Dále je možno zvýšiti tarify na drahách a dlužno také očekávati, že lidé z vojny se vracějící přinesou s sebou nějaké zásoby hotových peněz.

Dr. Pospíšil shrnuje přednesené návrhy v ten smysl, že odborné kruhy finanční souhlasí s tím, aby předně provedeny byly všechny technické přípravy, aby s tiskem bankovek mohlo býti neprodleně započato, kdyby se toho ukázala potřeba. Bankovky tyto zněly by ovšem na koruny. Dále bude Národní výbor uvažovati o vydání vnitřní zápůjčky, rovněž na základě dosavadní měny. Také ostatní prostředky na této schůzi navrhované Národní výbor s díkem si poznamenal.

Příloha IV.

Pozvání k upisování.

Upisování půjčky národní svobody vydané dle přiloženého prospektu Národního výboru zahájí se 15. listopadu 1918 a končí v pondělí dne 15. listopadu 1918 o 12 hodině polední.

Úpisy přijímají všechny československé peněžní ústavy v úředních hodinách za těchto podmínek :

1/ Cenou upisovací jest jmenovitá hodnota /: tj. 100 K za 100 K jmenovité hodnoty:/ bez jakékoli náhrady úrokové.

2/ Upisuje se na přihlašovacích listech, jež lze bezplatně obdržeti u všech spisoven nebo dopisem tohoto obsahu: „Na základě vyhlášených upisovacích podmínek upisuji K.....jmenovité hodnoty půjčky národní svobody československého státu a platím cenu upisovací K..... v hotovosti“.

3/ Upisovací cena splatná jest plně a hotově ihned při úpisu, nejdéle do 25. listopadu 1918.

4/ Příděl provedou co nejdříve spisovny po skončeném upisování.

5/ Upsanou půjčku dlužno převzítí u oné spisovny, u které byla upsána, ve lhůtě, jež bude denním tiskem veřejně vyhlášena.

Příloha V.

K 1.000,-

Čís.

Čtyřprocentní dluhopis na tisíc korun půjčky
národní svobody československého státu.

Československý stát vyplatí na základě zákona ze dne 5. listopadu 1918, čís. 27 Sb.z. a n., dne 1.prosince 1922 doručiteli za tento dluhopis jeden tisíc korun měny korunové. Stát vyhrazuje si však právo vyplatiti tento dluhopis i dříve po 6 měsíční výpovědi.

Tento dluhopis zúročí se 4 K ze 100 ročně; úroky se budou vypláceti bez jakékoli srážky daně nebo poplatku v pololetních proších lhůtách 1. června a 1. prosince každého roku doručiteli kuponů, jež k tomuto dluhopisu jsou připojeny.

Pohledávka z tohoto dluhopisu promlčuje se v 30, úroky ve 3 letech po splatnosti.

Dluhopis má 3 pololetních kuponů, z nichž první jest splatný 1. června 1919, poslední 1. prosince 1922.

V Praze dne listopadu 1918.

Předsednictvo Národního výboru.

Příloha VI.

S m l o u v a,

Kterou uzavřely s předsednictvem Národního výboru československého státu tyto banky: Agrární banka, Banka stavebních živností a průmyslu v Praze, „Bohemia“ akciová banka, Česká banka, Česká průmyslová banka, Hypoteční banka království Českého, Hypoteční banka markrabství Moravského, Moravská agrární a průmyslová banka, Moravsko-slezská banka, Pozemková banka, Plzeňská banka, Pražská úvěrní banka, Ružomerská úvěrná banka, Ústřední banka českých spořitelén, Záložní úvěrní ústav v Hradci Králové, Zemědělská banka markrabství Moravského, Zemská banka království Českého a Živnostenská banka v Praze.

I.

Zákonem ze dne 5. listopadu 1918, č. 27 Sb.z. a. n., zmocněno bylo předsednictvo Národního výboru československého státu uzavřítí státní půjčku národní svobody v obnosu 1 miliardy K ve formě 4% státních dlužních úpisů, splatných ve 4 letech po vydání a se strany československého státu v 6 měsíční lhůtě vypověditelných.

II.

Používajíc tohoto zmocnění, vydává předsednictvo Národního výboru zatím půl miliardy K 4% státních dlužních úpisů splatných dne 1. prosince 1922 za těchto podmínek :

1/ dlužní úpisy této půjčky znítí budou na doručitele a zúročí se 1. prosincem 1918 počínaje 4% ročně v pololetních ročních lhůtách 1. června a 1. prosince každého roku. Dlužní úpisy opatření jsou osmi pololetními kupony, z nichž prvý je splatný 1. června 1919, poslední dne 1. prosince 1922. Úroky se budou vypláceti u ústřední státní pokladny československé v Praze.

Pokud nebude definitivně zřízena ústřední pokladna státní, poskytovatí bude Národní výbor nebo jeho právní zástupce bankovní skupině dotaci na vyplácení kuponů a to nejdéle 6 dní před splatností a ve výši, jež bude odpovídatí upisovacímu výsledku a jednotlivých bank.

2/ Kapitál bude splatný u ústřední pokladny československého státu 1.prosince 1922. Státní správa vyhrazuje si však splatití i před tímto termínem půjčku zcela nebo z části, což však může učinití pouze na základě předchozí šestiměsíční výpovědi. Tato výpověď uveřejní se v Úředním listě, který státní správa určí pro uveřejňování úředních sdělení.

3/ Úroky této půjčky vypláceti se budou bez jakékoli srážky, daně nebo poplatku.

4/ Kapitál i úroky budou splatny v korunové měně podle zákona ze dne 8. srpna 1892, č. 126 Sb. z.

III.

Skupina bank v hlavě uvedená přejímá tuto první část půjčky ve výši ½ miliardy K, tj. poloviny miliardy K, na pevný účet za kurs 100 a dá přejímací cenu, tj. K 500 milionů, československému státu, zastoupenému, předsednictvem Národního výboru, dne 1. prosince 1918 k dispozici.

Tuto první ½ miliardy K půjčky vyloží banky k veřejnému upisování podle vyhlášky, která se přikládá. /: příloha IV :/.

Vzhledem k osvobozovacímu významu této půjčky zřikají se banky pro tentokráte jakékoliv odměny za své služby upisování, spokojující se pouze s náhradou nutných prokazatelných hotových výloh, nákladů dopravy tiskopisů, náhrady práce úředníků přes čas a j.

Na jednotlivé dlužní úpisy rozvrhne se půjčka po vzájemné dohodě. Výlohy vyhotovení dlužních úpisů ponese československý stát a dlužní úpisy dodá bankám v sídle jejich ústředí co nejdříve bez vyúčtování jakýchkoli výloh.

Veškeré náklady s uveřejňováním vyhlášek, jež budou se týkati této půjčky, jakž i výlohy spojené s kotováním této půjčky na pražské burze ponese československý stát ze svého.

Zúčtování ceny úpisů provede každá banka podle výsledku upisovacího s předsednictvem Národního výboru přímo. Podíl, jakým jednotlivé banky převzaly tuto na pevný účet, aby zaručily její plný úspěch, oznámí se předsednictvu Národního výboru dodatečně. V tomtéž rozvrhu provede se i rozvrh záloh, o nichž je řeč v odstavci následujícím.

O sporech, které by případně vznikly z této smlouvy, rozhodne věcně příslušný soud v Praze.

IV.

Při podpisu této smlouvy dává skupina bank československému státu zastoupenému předsednictvem Národního výboru k dispozici zálohu ve výši K 100.000.000, slovy jednosta milionů K, která se do 1. prosince 1918 zúročí 4 ½ % a zúčtuje dne 1. prosince 1918 za cenu převzaté půjčky Národní svobody.

O způsobu dispozice touto zálohu i přejímací cenou půjčky, jakož i o výši dispozic dohodnou se zúčastněné banky s předsednictvem Národního výboru dodatečně.

V.

O eventuelní opci bank pro převzetí druhé polovice miliardy korun půjčky národní svobody bude se jednati zvlášť.

VI.

Kolky a poplatky z této smlouvy jdou na vrub československého státu. Národní výbor prohlašuje, že tato smlouva, jakož i zúčtování mezi československým státem a skupinou bank, mezi skupinou a členy skupiny, dále mezi členy skupiny a upisovateli a upisovnými, jakož i zúčtování prodeje na účet skupiny a jejím členům nepodléhají dani z obratu s cennými papíry.

VII.

Smlouva tato vyhotovuje se ve dvou originálech, z nichž jeden ponechá si předsednictvo Národního výboru a druhý vydá bankám do rukou pana Dra Jaroslava Preisse.

V Praze dne 8. listopadu 1918.

Živnostenská banka
V Praze

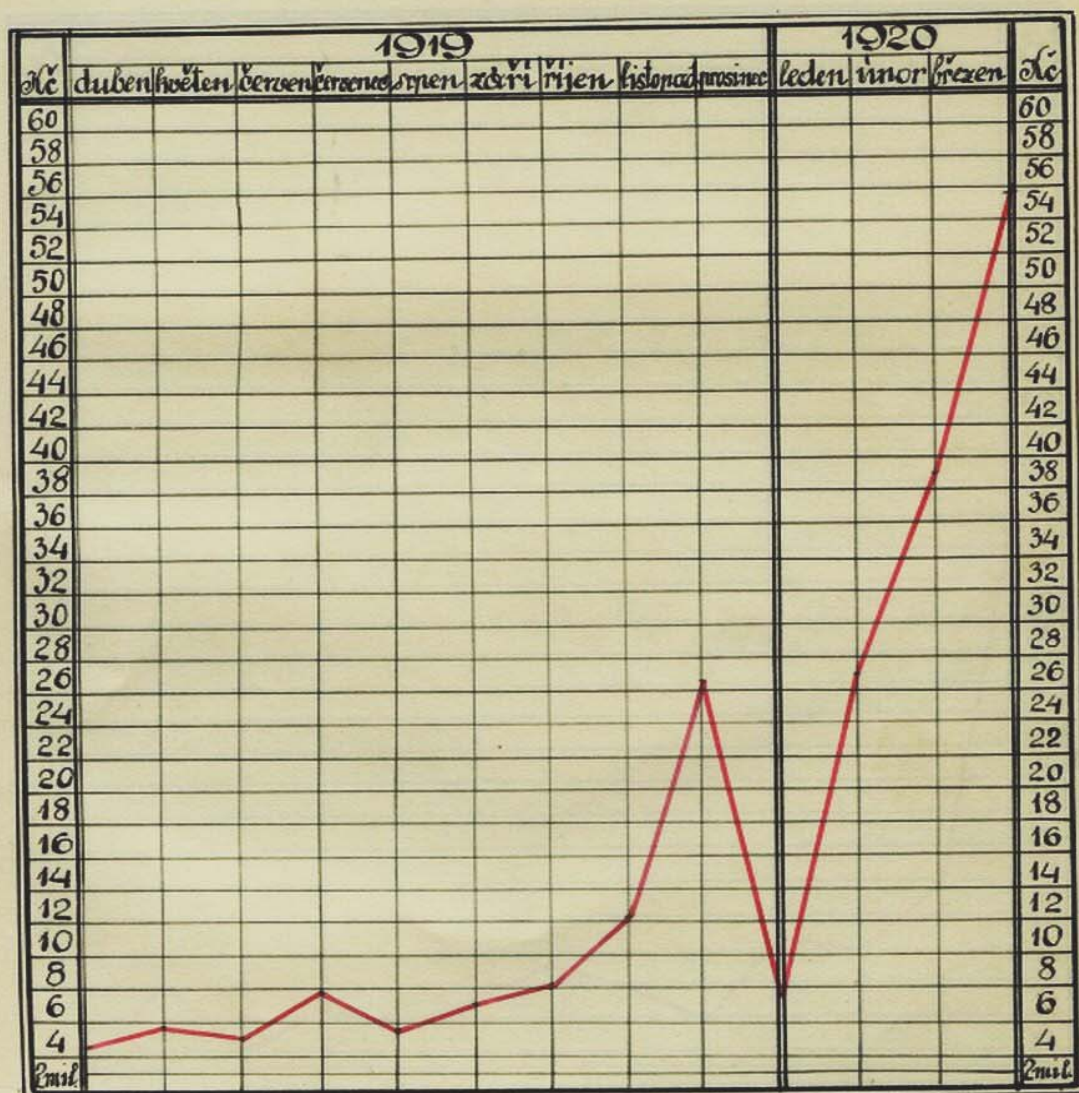
Národní výbor
československý

Dr Alois Rašín m.p. Švehla m.p.
Jiří Stříbrný m.p. Dr Soukup m.p.
Dr V. Šrobár m.p.

Následují podpisy upisovacích bank.

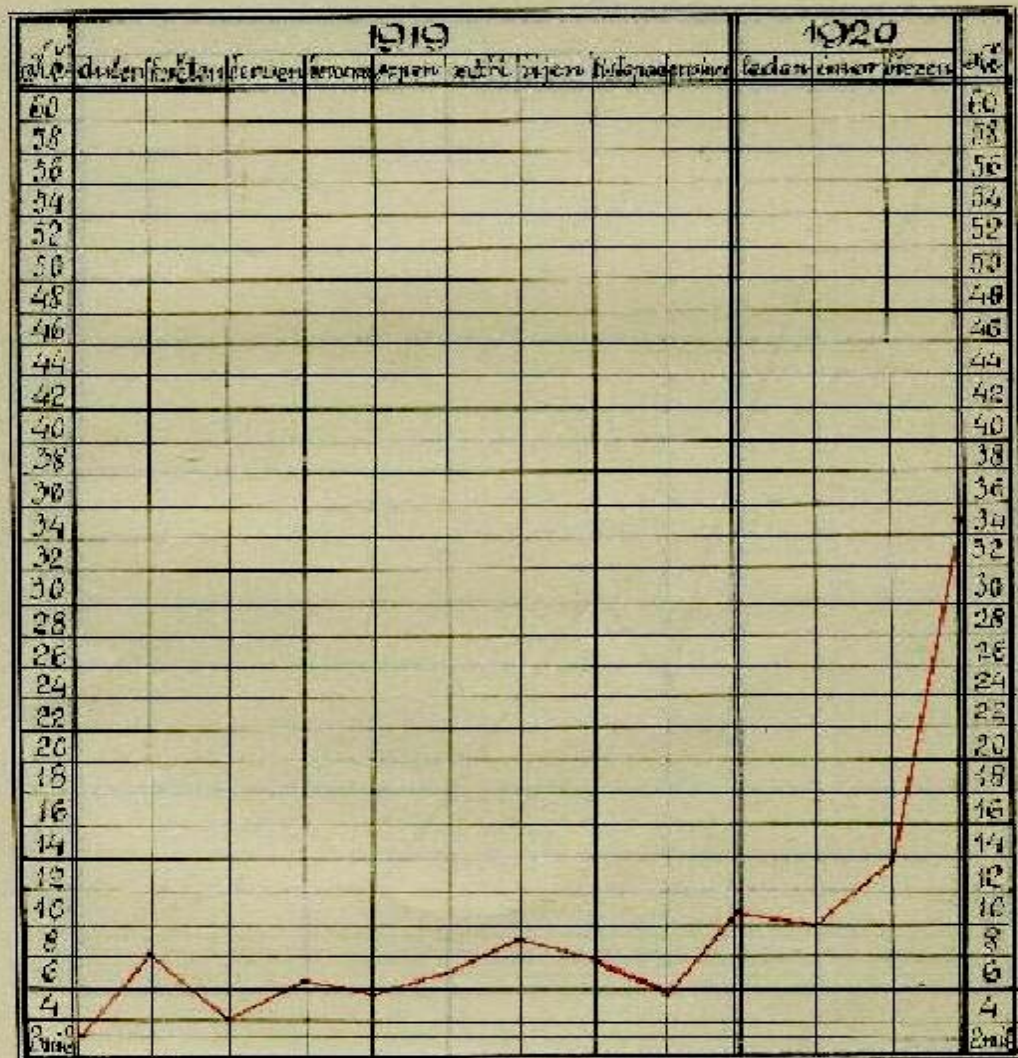
Příloha VII.

Koupě valut.

Příloha VIII.

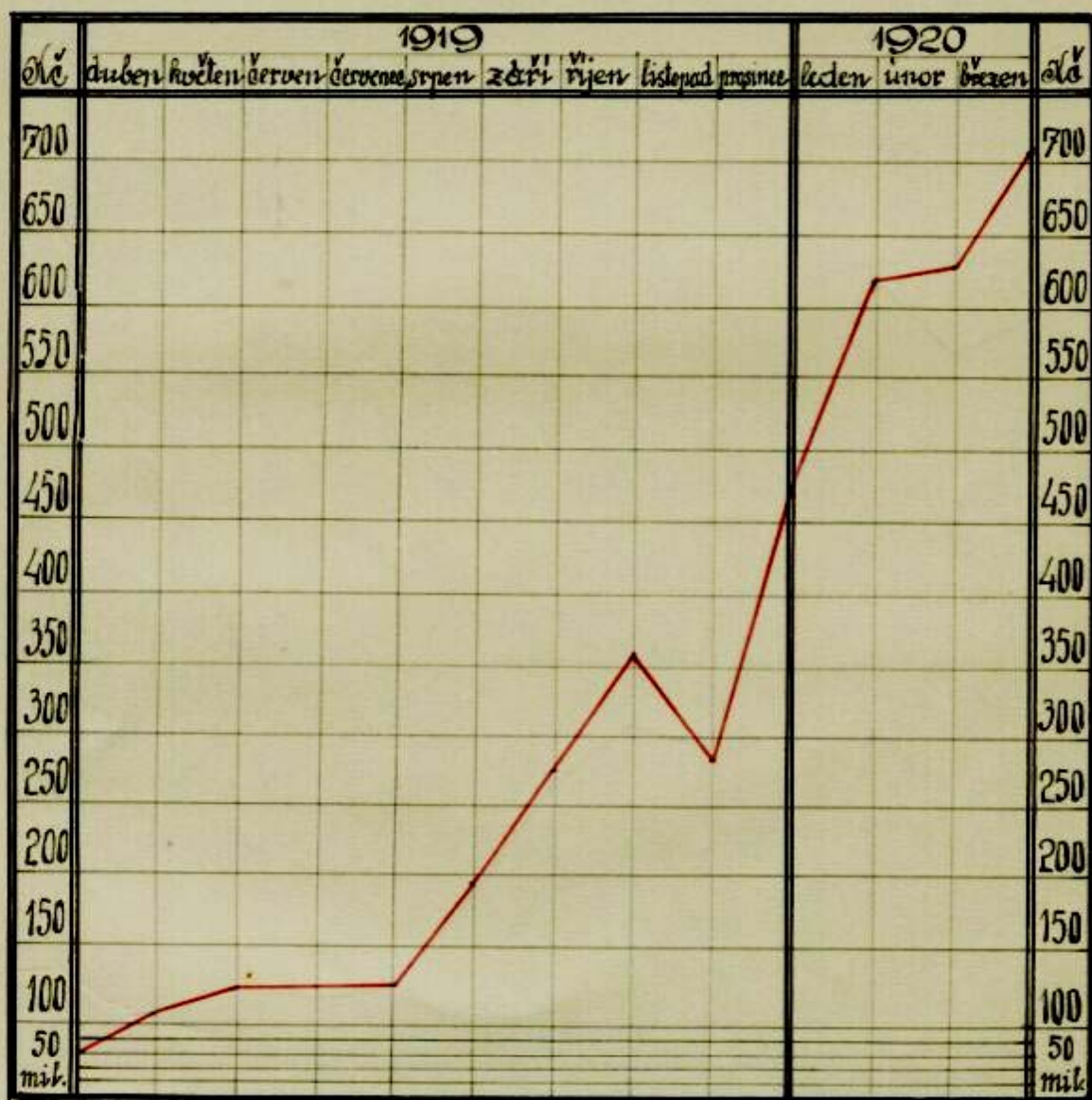
Prodej valut.

Příloha IX.

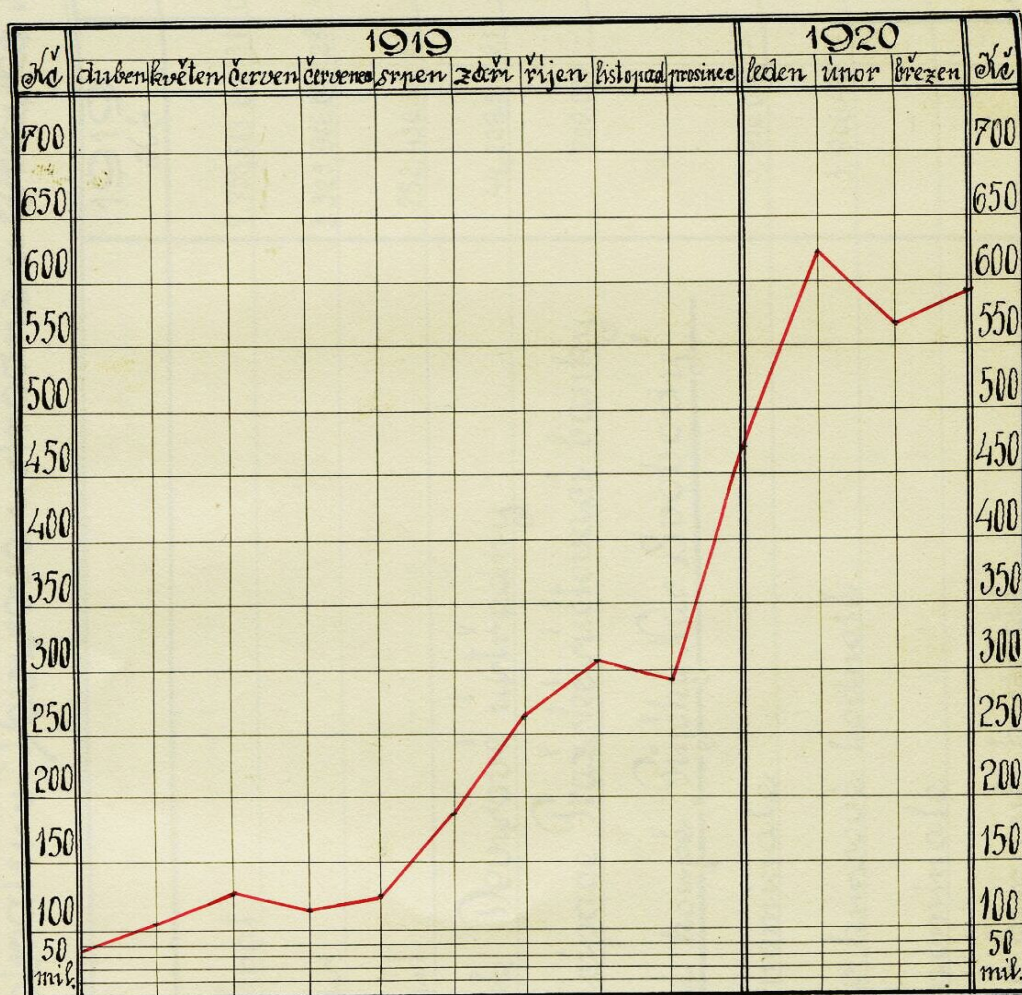
Něsíční příděl devis.

Prodej devis.

Příloha X.

Měsíční odvod exp. valuty. Nákup deviz.

Přehled obrotů v Devizové ústředně v Pražské směstovací banky.

	1919 skč		1920 skč		Ubrnění po dobu trvání Deviz. ústř.
celkový obrot	7.755.583	615 31	11.308.051	665 28	19.063.635.282 59
Obrot deviz	3.325.986	898 28	4.632.698	881 60	7.958.685.779 88
Obrot valut	252.436	502 05	223.028	363 77	475.464.865 82
celkový zisk Devizové ústředny	44.229	517 01	25.180	795 44	69.410.312 45
z toho participace Pražské směstovací banky	700.000	-	3.500.000	-	4.200.000 -
Intervence v kope v "Sújský Nář. Svobody"					
koupeno nominale	3.910.000	-	10.370.500	-	14.280.500 -
u kursové hodnotě	3.906.460	-	10.053.403	75	13.959.863 75
prodáno nominale	-	-	2.809.000	-	2.809.000 -
u kursové hodnotě	-	-	2.701.150	-	2.701.150 -

Obraty valut.

Příloha XII.

	1919		1920		Obraty podléhající vazbě měně		v Kč
	obrat v vazbě měně	obrat v Kč	obrat v vazbě měně	obrat v Kč			
\$	2,889.446 31	109,238.037 32	1,723.817 89	423,060.138 44	4,613.264 20	232,298.175 76	
£	116.291 125	14,757.065 33	56.282 49	15,593.796 29	172.573 172	30,350.861 62	
fl.	195.450 66	3,029.268 67	123.319 86	3,333.070 05	318.770 52	6,362.338 72	
Fr. belg.	884.784 70	4,029.974 19	224.178 04	2,980.573 56	1,108.962 74	7,010.547 75	
Fr. franc.	3,895.547 94	14,790.853 -	1,465.250 74	8,491.654 07	5,360.788 68	23,282.507 07	
Fr. belg.	33.322 70	168.626 24	158.886 34	851.147 49	192.209 04	1,019.773 73	
£. it.	10,305.336 53	34,413.315 20	8,502.109 37	37,567.170 69	18,807.448 90	71,980.485 89	
Kor. nedol.	91.007 50	915.667 17	26.064 70	406.197 79	117.072 20	1,321.864 96	
" nor.	23.586 35	237.444 64	13.322 11	208.207 91	36.908 46	445.652 55	
" olán.	88.547 65	884.185 72	61.483 23	729.896 02	150.030 88	1,614.081 74	
M.	22,537.809 14	28,344.924 01	16,790.567 86	18,797.431 93	39,328.377 -	47,142.355 94	
Dinový	107.088 10	201.372 27	119.104 10	235.813 83	226.192 20	437.186 10	
Kor. S.H.S	5,081.744 -	3,151.005 98	302.080 -	148.601 -	5,383.824 -	3,299.606 98	
Lug. bulh.	3,934.760 -	10,238.119 42	1,293.610 -	1,292.040 64	5,228.370 -	11,530.160 06	
Lei rum.	18,368.444 40	24,691.215 49	2,004.213 50	2,468.616 74	20,372.657 90	27,159.832 23	
Kor. val.	2,788.294 02	1,306.864 25	946.504 -	290.038 11	3,734.798 02	1,596.902 36	
R. amské	843.512 70	933.773 44	505.323 32	367.099 94	1,348.836 02	1,300.873 38	
R. dusské	1,199.430 -	1,095.638 54	7,363.750 -	6,197.375 -	8,563.180 -	7,293.013 54	
různé	1.352 -	9.151 17	1.228 -	9.494 27	2.580 -	18.645 44	
		252,436.502 05		223,028.363 77		475,464.865 82	

Obraty deviz.

Příloha XIII.

	1919		1920		Obraty po dobu trvání desistující	
	obrat v diviz. měn.	obrat v šil.	obrat v diviz. měn.	obrat v šil.	v diviz. měn.	v šil.
Amerika	4,684.465 73	137.329.563 89	6,097.089 63	523.419.530 37	10781.555 36	660.749.094 26
Anglie	246.204.49 7	215.235.141 99	2.418.858 77	699.821.134 60	2.665.063 72	915.056.276 59
Holandsko	11.099.663 41	135.088.319 57	5.658.658 37	159.587.099 83	16.758.321 78	294.675.419 40
Luxembury	87.115.182 51	493.958.650 21	28.588.047 75	380.661.750 31	115.703.230 26	874.620.400 52
Francie	78.991.632 58	330.739.044 60	73.471.574 04	432.732.982 87	152.463.206 62	763.472.027 47
Belgie	2.711.949 44	12.274.852 70	7.703.124 88	42.536.545 62	10.415.074 32	54.811.398 32
Itálie	52.468.691 51	178.122.329 18	76.428.546 09	319.255.191 80	128.897.237 60	497.377.520 98
Švédsko	9.707.583 97	83.367.182 44	4.596.671 29	72.112.714 04	14.304.255 26	155.479.996 48
Norsko	1.594.841 93	11.543.983 34	686.592 11	10.296.513 33	2.281.434 04	21.840.496 67
Dánsko	15.570.666 82	110.126.747 97	12.855.347 08	172.393.523 44	28.426.013 90	282.520.271 41
Německo	1.139.204.783 41	1.536.449.895 36	1.367.942.472 85	1.636.539.822 17	2.507.147.256 26	3.172.989.717 53
Jugoslavie bor. SRS	4.813.418 92	3.030.158 63	1.479.567 66	1.013.992 85	6.292.986 58	4.044.151 48
" dinary	350.131 10	823.667 92	759.034 30	2.052.538 82	1.109.165 40	2.876.206 74
Bulharsko	31.877.457 65	36.397.069 18	22.402.524 81	29.636.770 63	54.279.982 46	66.033.839 81
Rumunsko	23.675.692 -	39.885.149 22	119.558.961 30	148.706.328 45	143.234.653 30	188.591.477 67
Rakousko	22.400 -	16.800 -	- -	- -	22.400 -	16.800 -
Společensko	138.460 90	1.208.682 08	199.518 60	1.688.066 67	337.979 50	2.896.748 75
Polsko	412.000 -	389.660 -	427.093 70	244.375 80	839.093 70	634.035 80
Uhranov:		3.325.986.898 28		4.632.698.881 60		7.958.685.779 88

Příloha XV.

Z á k o n

ze dne února 1919, jímž se ministr financí zmocňuje, aby provedl nařízením okolkování bankovek a soupis jmění za účelem uložení majetkové dávky.

Na základě usnesení Národního shromáždění se nařizuje :

§ 1.

Bankovky Rakousko-uherské banky obíhající v území Československé republiky buďtež opatřeny kolkem rovnajícím se jednomu procentu jejich nominalní hodnoty. Ministr financí se zmocňuje, aby tento kolkový poplatek vybrati dal, v uvážení hodných případech jej slevil, aby některé druhy bankovek z tohoto okolkování bankovek vyloučil, část bankovek předložených k okolkování, které pro oběh pravděpodobně nutny nejsou, však nejvýše 50%, z oběhu stáhl a tyto zpět nevydané bankovky prohlásil za státní zúročitelnou zápůjčku se strany věřitele nevypověditelnou, ze strany státu kdykoliv splatnou. Zápůjčky této nesmí býti použito k výdajům státním. Zápůjčka jest mezi živými nepřevoditelná, nezastavitelná a nezabavitelná a bude možno platiti jí budoucí dávku z majetku. Úrok stanoví se jedním procentem.

§ 2.

Po skončení okolkování bankovek mají jen bankovky kolkované kolkem Československého státu nucený oběh v území Československého státu. Ministr financí se zmocňuje, aby některým druhům nekolkovaných bankovek až na další ponechal nucený oběh.

§ 3.

Ministr financí se zmocňuje, aby zakázal Rakousko-uherské bance další rozmnožování žirových účtů a aby zjištěné účty do státní zprávy převzal.

§ 4.

Veškeré v území Československé republiky se nalézající válečné půjčky rakouské a uherské jakož i pokladniční poukázky Rakousko-uherské banky buďtež sepsány a označeny a ministr financí se zmocňuje, aby vybíral u válečných půjček evidenční poplatek 40 halířů za kus, u pokladničních poukázek Rakousko-uherské banky půlprocentní poplatek ze jmenovité hodnoty.

§ 5.

Veškeré peněžní vklady /: na vkladní knížky, poukázky, běžné účty, bezúročná depozita, žirové účty apod.:/ u peněžních a jiných ústavů a bankovních domů, dále podíly členské a závodní u společenstev, družstev, spolků apod., neknihovní pohledávky buďtež přihlášeny a budiž vybírán ministrem financí z obnosu, na jaký vklad 1. března 1919 po připsání úroků do 31. prosince 1918 zněl, půlprocentní poplatek evidenční. Soupis tento budiž proveden pod sankcí, že vklady, podíly a pohledávky neknihovní, které nebudou do tří měsíců řádně a na pravého majitele přihlášeny, propadají ve prospěch státu. Vklady, podíly, neknihovní pohledávky nepřihlášené nesmějí býti vůbec vypláceny, výplata řádně přihlášených může býti omezena ministrem financí až do výše 50%.

§ 6.

Cenné papíry cizozemské a domácí jakéhokoli druhu /: obligace, dluhopisy, akcie priority a p.:/ mimo papíry v § 4. uvedené buďtež sepsány a označeny. U všech papírů může ministr financí vybíratí evidenční poplatek půlprocentní z jmenovité hodnoty. Ministr financí se zmocňuje, aby zakázal převod a zástavu cenných papírů neoznačených, dočasně zakázal výplatu kuponů, neb vázal ji na splnění podmínek a to jak u papírů domácích, tak cizozemských. Za cizozemské pokládají se všechny cenné papíry, jichž kapitál nebo úrok jest splatný mimo území Československé republiky.

§ 7.

Ministr financí se zmocňuje, aby provedl soupis zlata a stříbra, mincovaného i nezpracovaného, zlatých i stříbrných mincí domácích i cizích oběžných, obchodních i z oběhu vzatých, dále cizozemských papírových peněz. Ministr financí může naříditi, aby každý přednosta domácnosti pod přísahou složenou za následků určených na krivou přísahu trestním zákonem podrobně přiznal tento druh jmění svého a příslušníků své domácnosti, nebo prohlásil, že jmění tohoto druhu vůbec nemá.

§ 8.

Ministr financí se zmocňuje, aby nařídil soupis veškerého dobytka, hospodářských strojů, s budovami nespojených strojů, různých vozidel, surovin, polotovarů a zásob zboží, přiznání veškerých obnosů, kteréž od 1.srpna 1914 až do 28.února 1919 včetně vydány byly za účelem opatření si drahokamů, perel skvostů, vzácných koberců a tkanin, hudebních nástrojů, uměleckých, ozdobných a jiných předmětů přepychových jakož i sbírek /: včetně

jednotlivých předmětů z nich: /. Při soupisu může být nařízeno, aby přiznávající přesně udal, kdy a od koho předměty koupil.

§ 9.

Ministr financí se zmocňuje, aby provedl soupis pojistek životních na kapitál a důchod, nařídil okolkování všech pojistek a provedl soupis pojistek na zásoby zboží uloženého neb dopravovaného. Poplatek evidenční určuje se na 1 K za kus.

§ 10.

Všechny podniky k veřejnému účtování povinné a všechny osoby právnické mají povinnost sestavit k 1. březnu 1919 likvidační bilanci dle pravidel, jež určí ministr financí zvláštním výnosem.

§ 11.

Okolkování bankovek a soupisy majetku, jak uvedeny jsou v ustanoveních předcházejících, provádějí se za účelem uložení dávky z majetku. Každý majitel takového majetku jest povinen podati přiznání dle vzorce, který bude vydán nařízením. Majetek příslušníků domácnosti přizná přednosta domácnosti současně s majetkem vlastním.

§ 12.

Osoby, které v území republiky Československé bydlí, nebo nejméně jeden rok se zdržují, jsou povinny přiznati všechn majetek, tedy i onen, který leží mimi území Československé republiky Ostatní osoby jsou povinny přiznati jen jmění, které mají na území Československého státu.

§ 13.

Kdo přiznání nepodá nebo učiní v něm falešná nebo neúplná udání, nebo kdo nesprávně udá osoby k podání přiznání povinné, trestá se vězením od 1.dne do 6 měsíců. Stejnému trestu podléhá ten, kdo k zatajení nebo zavlečení jmění soupisu podrobného napomáhá nebo svádí. O přiznání platí obdobná ustanovení § 5. cí. nařízení ze dne 16. března 1917, č.124 ř.z.

Ministr financí se zmocňuje, aby uložil těm, kdož přiznání činí, aby je stvrdili přísahou pod následky trestního zákona. Nesložená nebo odepřená přísaha pokládá se za doznání nesprávnosti nebo neúplnosti přiznání.

Přiznání může být vynuceno pokutou pořádkovou až do výše 5.000 K, která může býti dle potřeby od úřadu daně vyměřujícího opětně uložena. O rekursu rozhoduje zemský finanční úřad s konečnou platností.

§ 14.

Veškeré zjišťování jmění děje se dle stavu ze dne 1.března 1919. Každý občan usedlý v Československé republice má při zjišťování jmění svědeckou a znaleckou povinnost a zbavuje se při svém svědectví mlčenlivosti, pokud zákonem uložena není, povinnosti zachovati obchodní tajemství, a neplatí pro něho jako svědka ustanovení § 153 tr.ř., nemůže však ani sám ani osoby v § 152 tr.ř. uvedené býti stíhán trestně, disciplinárně nebo důchodkově, vyjde-li z jeho svědecké výpovědi, že buď on sám nebo osoby v § 152 tr.ř. jmenované dopustily se nějakého trestního činu.

§ 15.

Ministr financí se zmocňuje, aby za účelem urychleného provedení těchto opatření zavedl občanskou pracovní povinnost pro úřady veřejné a osoby i ústavy soukromé, nadal je právy povinnostmi úředních osob a ústavu a poskytl jim právo rekvisice potřebných předmětů a nutných úkonů k dosažení těchto úkolů, aby provedl potřebná dočasná omezení po stránce osobní i hospodářské, aby stanovil výminky ze zákona o nedělním klidu a ze zákona o osmihodinné době pracovní, aby ku provedení jednotlivých svých nařízení stanovil tresty na penězích a svobodě, aby s těmito tresty mohla býti spojena ztráta živnostenského oprávnění a propadnutí předmětů řádně nepřihlášených ve prospěch Československého státu.

§ 16.

Ministr financí se zmocňuje, aby nařízením ustanovil, za jakých podmínek může odpadnouti dodatečná daň nebo trestní stíhání ohledně dosavadních nesprávných neb neúplných udání při vyměřování všeobecné nebo zvláštní daně výdělkové, daně z příjmů daně důchodkové a vojenské taxy.

§ 17.

Národní shromáždění zvolí ze svého středu šestičlennou komisi pro kontrolu opatření zákonem tímto učiněných.

§ 18.

Provedení tohoto zákona ukládá se ministru financí.

§ 19.

Zákon tento nabývá účinnosti dnem vyhlášení.

V Praze dne 21. února 1919.

Dr Al. Rašín m.p.

Příloha XVI.

Zpráva finančního výboru o vládní osnově zákona,
jímž se ministr financí zmocňuje, aby nařídil
a provedl okolkování bankovek a soupis jmění
za účelem uložení majetkové daně.

Jest obecným přesvědčením, že náprava měny je jednou z otázek, jejíž řešení nestrpí dále odkladu. Dosavadní měna rakousko-uherská byla i před válkou již fakticky jen měnou papírovou, poněvadž tzv. placení hotovými, tj. zákonná povinnost cedulové banky k vyměňování bankovek za zlato ve stanoveném poměru 1 kg zlata = 3.280 K byla suspendována. Avšak v dobách míru hodnota měny tím netrpěla, poněvadž platným předpisy stanov banky Rakousko-uherské /: dvoupětinová kovová úhrada, zdanitelnost bankovek, pokud převyšovaly nehrzenou sumu 600 milionů K : / libovolné rozmnožování papírových peněz bylo nemožno a banka obratnou politikou devisovou čelila úspěšně jakémukoli vzniku jich disažia.

Poměry tyto se změnily po vypuknutí války, kdy jedním z nových činů vlády Stárhovy bylo odstranění omezujících předpisů co do výše výdaje bankovek a úhrady kovové. Banka Rakousko-uherská stala se tím poslušnou služkou státu pro jeho obrovské potřeby válečné. Bankovky nepřicházely dále do oběhu na základě soukromohospodářských obchodů banky, nýbrž prostě na základě výpůjček státu a lombardu válečných půjček. Tím ztratily všechnu pružnost, dle které se dosud přizpůsobovaly svým množstvím potřebám hospodářským, čili pozbyly vlastní regulace svého oběhu a množství jich dlouhým trváním války vzestupně rostlo. Kdežto v dobách mírových nejvyšší číslce obíhajících bankovek činila asi 2 ½ miliardy, stouplo množství jejich až do poslední doby asi na 37 miliard, tedy na výši asi patnácteronásobnou. Naproti tomu zlatá úhrada banky až na celkem nepatrnou částku zmizela. Tento převýdaj bankovek mohl tím méně zůstat bez účinku na jich hodnotu, když naopak všechny ostatní hospodářské statky a reálné hodnoty následkem dlouholeté války vždy více byly vyčerpávány, a při neproduktivním rázu celého hospodářství válečného nebyly dostatečně obnovovány. Následek toho nemohl býti jiný, než hluboké poklesnutí hodnoty peněz papírových docházející výrazu ve vysokém disažiu jich kursu v neutrálních státech /: v poslední době kurs koruny v Curychu asi 0.23 fr proti paritě 1.05 /:, ale i ve všeobecném stoupnutí cen všeho ostatního zboží, třeba ovšem všeobecná drahota nebyla způsobena jen touto příčinou jedinou.

Dnešní hluboce znehodnocená měna je těžkým zlem, o jehož osudných následcích netřeba se šířiti. Svízelné postavení vrstev na pevné mzdy a platy odkázaných, nesnáze zásobovací, obtíže dovozu surovin z ciziny, nedostatek podnikatelského počínu, nemožnost bezpečné kalkulace základů výrobních, všeobecná nejistota a horečka spekulací jsou zjevy, které vážně ohrožují samu hospodářskou existenci našeho státu. Ale tyto poměry se den ode dne zhoršují, poněvadž jsme dosud nerozlučně spoutáni měnově s ostatními státy bývalé říše a banka Rakousko-uherská stále ještě chrlí nové spousty bankovek, které dosavadní měnu denně znehodnocují.

Proto již s touhou očekáván jest rozhodný krok, kterým by těmto neudržitelným poměrům byla přítrž učiněna a náprava podniknuta. Dnes konečně vláda přichází ve směru tom s určitými návrhy. Jest jen litovati, že se tak nestalo již dříve. Ale ovšem mimořádné technické obtíže, jež provedení věci vyžaduje, i předpoklad pevného ohraničení státního území, jehož teprve nyní celkem bylo docíleno, průtah onen dostatečně omlouvají.

Předložený návrh zákona, jímž zmocněn má býti ministr financí k rozhodnému kroku směřujícímu k úpravě našich poměrů valutních, byl původně jen zcela stručným a byl teprve k přání finančního výboru rozšířen o důležitá ustanovení, která měla býti vyhrazena

prováděcímu nařízení, která však nyní přijata byla do zákona samého. Takto doplněný zákon sestává podstatně ze tří částí. Především má docíleno býti odpoutání naší budoucí měny od dosavadního společenství s ostatními státy bývalé říše. Tím postavena býti má na samostatný základ a zamezeno další její zhoršování do budoucnosti. To státi se má zvláštním označením dosavadních bankovek čili jich okolkováním, pokud v kritické době v území našeho státu obíhají. Tím má býti zároveň zjištěno jich množství, jehož odhad se dnes páčí asi na 10 až 12 miliard. Bankovky 1 a 2 korunové pro technické obtíže a celkem méně významný jich počet mají z tohoto opatření prozatím býti vyloučeny. Okolkování státi se má v krátké lhůtě u peněžních ústavů, k tomu účelu mají býti opatřeny přechodně charakterem veřejnosti a nadány zvláštními právy. Po uplynutí stanovené lhůty pozbudou dosavadní neokolkované bankovky nuceného oběhu, stanou se tedy u nás měnou cizí. Za okolkování má býti vybírán 1% poplatek.

Druhý oddíl návrhu týká se vlastní nápravy měny. Při okolkování bankovek má býti totiž část jich – zpravidla to má býti polovice – zadržena a za ni vydány majitelům 1% zúročitelné, nepřevoditelné, nezastavitelné a nezabavitelné dluhopisy. Má to tedy býti jakýsi druh nucené výpůjčky. Účelem tohoto opatření jest, aby přebytečné bankovky vzaty byly z oběhu. Zároveň má býti zakázáno Rakousko-uherské bance další rozmnožování žirových účtů a mohou býti účty dosavadní převzaty do zprávy státní. Důsledkem toho, že i u peněžních ústavů bude polovice bankovek zadržena, jest, že má ústavům těm při vyplácení vkladů poskytnuto býti přechodné moratorium až do polovice těchto vkladů.

Konečně třetí oddíl návrhů týká se příprav budoucí daně z majetku. Má býti totiž učiněn soupis všeho movitého majetku ke dni 1. března t.r., především válečných výpůjček a pokladničních poukázek Rakousko-uherské banky. Pak všech pohledávek neknižovních, vkladů u peněžních ústavů, podílů a.t.d., jakož i všech cenných papírů, jež mají býti rovněž okolkovány, začez se má vybíratí půlprocentní poplatek. Dále i soupis drahých kovů, cizích valut, dobytka, strojů, surovin, polotovarů, zásob zboží přepychových a uměleckých předmětů. Konečně i soupis pojistek. Neuposlechnutí těchto předpisů má míti za následek zákaz výplaty vkladů a kuponů, nepřevoditelnost a nezastavitelnost cenných papírů neoznačených, propadnutí všech zatajených hodnot ve prospěch státu. Od předností domácnosti může žádána býti přísaha pod sankcí trestního zákona, stanoví se pro každého svědecká a znalecká povinnost, zrušuje se slib mlčenlivosti a zachování obchodního tajemství, zavádí se občanská povinnost pracovní, tresty peněžní i na svobodě. Zároveň se umožňuje amnestie pro minulost co do daně výdělkové, rentové a daně z příjmů. Konečně má býti v Národním shromáždění zvolena šestičlenná komise za účelem kontroly opatření zákonem tímto učiněných, jejíž jednacím řádem má schváliti vláda.

Stanovisko finančního výboru k návrhu vlády takto doplněného dlužno posuzovati z toho hlediska, že finanční výbor neměl ani příležitosti ani možnosti na hlavní zásady, dle kterých celá tato dalekosáhlá akce je myšlena, vykonávati nějakého podstatného vlivu. Iniciativa ve směru tom, základní směrnice i celý postup přísluší výhradně ministerstvu financí a finančnímu výboru předložena byla vlastně již hotová věc, na které zásadně těžko bylo co měniti, aby celý soustavně vybudovaný plán nebyl porušen a snad zmařen. Podstatnými změnami celého tohoto plánu byl by se octl finanční výbor snad v zásadním rozporu s ministerstvem financí a tím i s celou vládou. Ale při zvláštní politické konstalaci nynější, kdy vláda jest vlastně jakýmsi výborem Národního shromáždění, nastal by tím vlastně i rozpor mezi finančním výborem a parlamentem, což je nemyslitelné. Proto finanční výbor ve svých podrobných poradách omezil se jen na kritiku vládního návrhu, aniž by však činil vlastních podstatných návrhů změnovacích.

Z první části vládního programu co do separace naší měny a její osamostatnění okolkováním bezvýjimečně finanční výbor souhlasí. Jen co do oprávnění vybíratí za to poplatek ve výši 1% projevuje pochybnosti, není-li to opatření vlastně fiskální.

Vážnější námitky činěny druhé části návrhu na proměnu poloviny všech bankovek na nízko úročitelnou nucenou výpůjčku. Zásadně namítáno, že tím nastane náhlé zmenšení platidel o celou polovinu, čímž mohou býti vyvolány přechodné poruchy, že znehodnocená měna tím bude uměle zvýšena, z čehož zisk budou mít také ti, kdo papírové peníze a jich hodnoty již v pokleslé hodnotě obdrželi, že nucená výpůjčka, pouze 1% úročitelná a nepřevoditelná jest odízním opatřením, které může vyvolati roztrpčení stejně jako dočasné zadržení polovice vkladů v peněžních ústavech. Navrhováno, aby nucená výpůjčka nahrazena byla dobrovolnou, 4% úročitelnou a jen v té výši, pokud k odlehčení inflace toho nezbytně je třeba. Naproti však projevovalo opět mínění, že úbytek bankovek bude působiti blahodárně, že peněžní oběh poměrně lehce se mu přizpůsobí v uvážení k dnešnímu ohromnému převýdaji bankovek v poměru k dobám mírovým, že listů vypůjčených bude lze použití k placení majetkové dávky a že obstavku poloviny vkladů bude jen jakýmsi přechodným moratoriem. Většina finančního výboru přiklonila se na konec k návrhům programu vládního.

Také třetí část týkající se chystané daně majetkové setkala se ve výboru se zásadním souhlasem. Ovšem také tu poplatek 1/2% za soupis vkladů a cenných papírů považován namnoze za příliš značný, neboť převyšuje již povahu poplatkovou a stává se skutečnou daní potud neodůvodněnou, že jiný majetek, zejména nemovitý jím postižen nebude. Také ustanovení týkající se následků nesprávného soupisu movitého jmění i prostředky, jakými má jemu býti čeleno /: přísaha, svědecká povinnost i zbavení slibu mlčenlivosti a obchodního tajemství aj.:/ vzbudily jisté obavy. Uznávalo se sice všeobecně, že jest zamýšlená daň majetková pro hospodářskou a finanční budoucnost státu takovou nezbytností, že použití zcela mimořádných opatření k tomu účelu, aby docíleno bylo úspěšného výsledku, jest ospravedlněno. Nicméně projeveny pochybnosti, zdali prostředky tak hluboko do života soukromého i obchodního zasahující a tak vexatorního rázu nezavdají podnět k všeobecnému znepokojení právě oněch vrstev a tříd obyvatelstva, které pro budoucí produktivnost a zdatnost hospodářskou budou mít ve státě důležitý význam.

Tato obava je tím odůvodněnější, že vlastní daň majetková předmětem osnovy není a ani její výše ani míra vzestupnosti sazeb se vůbec nenaznačuje. Zavedení její vyhrazeno je patrně dalšímu postupu finanční správy, stejně jako způsob, jakým postižen býti má majetek nemovitý, na základě jakých metod odhadních, zdali jen peněžně nebo také naturálně a t.d.

Patrně se tímto zákonem jedná jen o první krok k řešení celé valutní otázky, s níž ovšem daň majetková nerozlučně jest spjata. Proto kritické posouzení celé této akce bude vlastně teprve tehdy možno, až i ostatní další program vlády co do daně majetkové bude jasný a známý.

Výbor finanční nepokládal tudíž z důvodů svrchu řečených za možné prováděti nějaké moritorní změny v navržených opatřeních. Omezil se jen ve smyslu dohody předsednictev klubů na formálním doplnění zákona důležitými ustanoveními, jež původně měla býti obražena pouze v prováděcím nařízení, na pojetí do zákona ustanovení o amnestii, arcí jen zcela všeobecně formulovaného a na zřízení zvláštní kontrolní komise sestávající ze členů Národního shromáždění. Jinak nucen je finanční výbor zodpovědnost za dalekosáhlá opatření této akce zůstaviti správě finanční a vysloviti pouze přání, aby úmysly zajisté nejlepší, které ji při tom vedly, došly svého plného splnění a přispěly k příštímu finančnímu i hospodářskému zdaru naší mladé republiky.

V Praze dne 15.února 1919.

Dr Fr. Veselý
t.č. předseda v.r.

Dr Horáček
t. č. zpravodaj v. r.

Příloha XVII.

Řeč ministra financí Dr Al. Rašina při odůvodňování zákona zmocňovacího z 25.února 1919.

Slavné shromáždění.

Vláda přistoupila k Vám s návrhem zákona, který ve skutečnosti znamená nejenom první krok na cestě k reformě naší valuty, nýbrž který po mém názoru znamená přihlášení se k určitému směru v této nápravě měny.

V debatách, které ve veřejnosti byly konány, ve spoustě článků, které o stavu naší měny byly uveřejněny, dva směry mohl každý pozorovat. Jeden směr žádal násilnou devalvaci měny, druhý povlovné zlepšení měny. Jeden chtěl odkolkovat, - ne okolkovat, nýbrž odkolkovat – náhle změnit cenu koruny podle toho, jak cena dnes se jeví, a druhý stál na stanovisku, že není příčinou nynějšího nízkého kursu naší koruny jenom to, že jich je mnoho, nýbrž že příčiny jsou také v tom, že není zde dostatek nových statků, že není zde dostateční výroby, že není zde dostatečné šetrnosti, že není zde pořádku jak v rozpočtu státním, tak také v rozpočtu státním, tak také v rozpočtu každého jednotlivce /:Výborně, souhlas:/, a že teprve tenkrát, až budeme vědět, kde vlastně spočívá příčina dnešní veliké devalvace, může se přikročit k pevnému stanovení kursu naší koruny; do té doby, že se musíme snažiti zlepšovati stav koruny.

Pan referent zmínil se o tak zvaném bankrotu státním z roku 1811 a o Nallisově systému, který tenkrát byl proveden. Nallisův systém spočíval v podstatě v tom, že bylo rozlišováno mezi cenou tehdejších peněz, abych tak řekl, předválečnou a mezi cenou poválečnou, že bylo při pohledávkách a při všem učiněno jisté odstupňování podle let, kdy vznikly, a podle toho bylo placeno v nové tehdejší měně. A všichni ti, kteří chtějí odkolkování, zmenšení jednotky měnové, kterou zde máme, kteří chtějí ustanovení poměru takového, při kterém by byla snížena cena na třetinu, čtvrtinu, pětinu, a nevím jak, všichni ti nemohou se uzavřítí jedné námitce: že by tím utrpěli všichni ti, kteří před válkou nabyli pohledávek v dobré měně, poněvadž všichni ti, kteří těchto pohledávek nabyli v dobré měně, a podobně všichni ti, kteří zaplatili v dobrých korunách, byli by náhle postaveni naroveň se všemi těmi, kteří za války ve špatných korunách čehokoliv nabyli. A proto vždycky jest nutno vraceti se k tomu, že je potřebí rozlišovati mezi jměním předválečným a jměním ve válce nabytým a že podle toho by se také musilo při každém odkolkování postupovati. Já bych si představoval systém nápravy měny tak, že bychom učinili vše možné k zlepšení kursu naší koruny /:Hlas: Výborně!:/, že bychom učinili vše možné, aby koruna došla opět na svoje dřívější niveau. Ale poněvadž bychom touto cestou způsobili, že bychom všem těm, kterým říkáme obvykle „váleční zbohatlíci“, udělali z těchto bezcenných papírových korun koruny dobré, museli bychom devalvací těchto válečných korun provéstí velkou dávkou z majetku. Neboť na věci samé nic nemění, jestli odkolkuji koruny, anebo jestliže řeknu, že někdo rozmnožil ve válce své jmění o milion, a že je povinen zaplatit 800.000 těchto za války nabytých korun jakožto dávkou z majetku, čili, já jsem odkolkoval jeho koruny, ty individuální koruny toho zbohatlíka na 1/5. Stojím na stanovisku, že naše berní technika by mohla býti tak dokonalá, že bychom nepotřebovali prováděti odkolkování úplně mechanicky, nýbrž, že bychom dovedli pomocí daně z majetku toto odkolkování, totiž toto znehodnocení toho majetku provéstí způsobem, který by byl individualisován, který by se

řídil podle velikosti majetku a podle toho, zdali majetek byl nabyt před válkou nebo ve válce. /:Výborně!/: Tedy dávka z majetku souvisí úzce s reformou měny a výslovně říkám, že můj návrh dávky z majetku nebude za účelem krytí nějakých výdajů státních, nýbrž jediné a pouze za účelem nápravy měny. /: Výborně!, potlesk:/.

Ke všemu tomu dostati bych se chtěl v první řadě opatřením, které po mém názoru u nás v Čechách všeobecně jest schvalováno a jen ve Vídni se nelíbí : totiž okolkováním peněz a osamostatněním naší měny. Ve Vídni velmi nepříjemně byli překvapeni tímto opatřením a jako pravidelně šli si na nás stěžovati, vykřikovali do světa, dovolávali se čtyřdohody proti nám, že děláme finanční nepořádek, a že nechceme platiti zahraniční dluhy, za hranicemi kolující bankovky a p.

Vzácné shromáždění! Jak my jsme se vlastně dostali k tomu, že pokládáme pro sebe za nevyhnutelné, abychom svoji měnu odloupli od měny německo-rakouské a od měny Maďarské republiky?. My jsme si od té doby, co vznikla Československá republika, od rakousko-uherské banky nevypůjčili ani haléře. My jsme naopak žádali a také to bylo všemi státy bez rozdílu uznáno, že rakousko-uherská banka nesmí žádnému státu, který vznikl na troskách bývalého Rakouska-Uherska, půjčiti ani haléře bez svolení všech ostatních států.

My jsme to byli, kteří jsme brojili proti tomu, aby oběh bankovek byl tak rozmnožován, jako se to dalo, že totiž bylo bez jakékoliv censury půjčováno na válečné půjčky 75% a celý ten kontingent válečných půjček byl stále vlastně rozmnožován na bankovky. My jsme to byli, kteří jsme zakázali lombard válečných půjček ve svém území. Na druhé straně však, co dělalo Německo, Rakousko a Maďarská republika? Rakousko-uherská banka porušila úmluvu, kterou jsme s ní udělali a půjčila Maďarské republice v bankovkách 1 ½ miliardy a tyto bankovky dělaly svoji službu na Slovensku. /:Hlasy: Proti nám!:/.

Ovšem ten, kdo si dá 1 ½ miliardy vytisknouti, může rozhazovati peníze. To jest velmi jednoduché. Německé Rakousko přes to přes všechno, že souhlasilo s naším stanoviskem, vypůjčovalo si také potají pomocí pokladničních poukázek od rakousko-uherské banky, a to, co dostávalo zapláceno ve válečné půjčce na daních, co dostávalo jako splátku za půjčku, kterou vypsalo, to prosím, lombardovalo u rakousko-uherské banky a proměnilo rovněž na bankovky, takže veškerá naše snaha, abychom udrželi oběh bankovek nerozmnožený, byla marna. Tyto státy hospodařili ve skutečnosti na naše útraty a srážely kurz naší koruny, a jestliže dnes jdou a volají na nás čtyřdohodu, tedy my se toho volání bát nemusíme, poněvadž my jsme byli ti, kteří jsme se snažili, abychom udrželi pořádek v rakousko-uherské bance a pořádek v našich valutových poměrech.

My tedy musili tohoto odloupení naší měny od měny ostatních států, které vznikly na troskách Rakouska-Uherska, se odvážiti, neboť situace stojí tak, že dnes je v oběhu 37 miliard, je však také možnost, že by mohl tento oběh kdykoli býti rozmnožen na 51 miliard, prostě jen tím, že by rakousko-uherská banka vyplatila všechny žirové účty a že by vyplatila pokladniční poukázky. Tímto způsobem mohl by býti oběh až na 51 miliard rozmnožen. Jaký však byl stav při oběhu 37 miliard, to je pánům z denní zkušenosti známo. Naše spořitelny, naše banky ve skutečnosti vkladů ani nechtěly. Platily ½%, platily 1%, přirozeně, poněvadž pro všechnu tuto záplavu bankovek vůbec žádného umístění neměly. To ovšem ve svých důsledcích vede k několika nebezpečným zjevům, které v naší veřejnosti vidíme. To vede k úžasné rozmařilosti, to vede k tomu, že peníze nemají pro lidi zcela žádné ceny, a jestliže jdete po ulici a vidíte ty ohromné fronty – ne které by stály na chléb, nýbrž které stojí na to, aby se ti lidé dostali do divadla, do koncertu /: posl. Johanis: Do Červené sedmy a do vinárny v Obecním domě :/, do zábavy aj., tu seznáte, že se za těchto těžkých dob žije skutečně s jistou rozmařilostí, s jistou lehkovážností a že je to velmi špatná výchova pro budoucnost, která před námi ještě leží.

Ale nejen to. Tato úplná bezúročnost peněz, která nám tu vlastně nastává, má následky ještě jiné. Věřte mě, že jsem musil vždy dáti za pravdu svému kol. Dru Vrbenskému, když bylo od něho žádáno, aby látky, jichž jsou velké zásoby, pustil do volného obchodu. Jeho námitkou bylo: „Ty látky ve volném obchodě okamžitě zmizí, ty budou zthesaurovány, ty budou poschovávány“. Přirozeně poněvadž mítí místo těchto korun nějaké věci, mítí místo korun látky, je jistě pro každého lepší. Žádný úrok mu neuchází, neboť kdyby si peníze nechal a šel s nimi do spořitelny, ani by jich od něho nechtěli. Jinými slovy: veliký převýdaj bankovek, který zde máme, přímo utlouká a ubíjí každou podnikavost. Tedy to je druhá věc.

Třetí věc, třetí škoda, kterou z tohoto převýdaje bankovek vidíme, je bursovní spekulace. Je přirozeno, že jestliže někdo nedostává více ve spořitelně, než půl nebo jedno procento, že touží po zúročení těch peněz, které má, chce si koupiti čtyřprocentní papíry a jest ochoten za ten papír dáti více, jest spokojen, když nu ponese dvě procenta, poněvadž dvě procenta je více, než aby měl uloženy peníze na půl procenta anebo bez úroků.

Poněvadž množství těch čtyřprocentních a jiných papírů je omezené, letí kursy docela nesmyslně do výše. To má za následek přirozeně ztráty, až nastane jistá úleva a tohoto nebezpečí se musíme velmi báti a sice proto, poněvadž kdyby nastalo jakékoliv podnikání, jsme v nebezpečí podnikání takového, které by bylo nerealní, které by bylo tak nerealní, jako jsme viděli v r. 1873 ve Vídni a v Berlíně, kde celý krach z roku 1873 možno uvést na to, že Francie s velkou rychlostí zaplatila svých pět miliard náhrady, naplnila trh ohromnými prostředky oběžnými a vyvolala tím spekulaci, která skončila tak neblaze, zejména ve Vídni.

Tedy k tomu ke všemu jistě tento převýdaj bankovek vede bez ohledu na to, jaký má vliv na ceny. Vláda musí tyto věci sledovati a musí hleděti, aby tomu čelila. Po mém názoru a v mém oboru mohu čeliti tomu jen omezením rozsahu oběhu jen tolik a takové množství bankovek, poněvadž jestliže stáhnou z tohoto oběhu určité množství bankovek a ponechám v oběhu jen tolik a takové množství, kterého skutečně nutně potřebujeme, a provedeme-li vedle toho zákon o náhradních platidlech, který Národní shromáždění usneslo, poskytneme tím možnost, aby každý úvěrem zaopatřil si to, na co prostředky vlastní mu nestačí.

Tedy jen tímto způsobem mohu docílití rozumnějšího základu pro náš hospodářský vývoj. A to byla příčina, proč jsem navrhoval, abychom při okolkování bankovek zadrželi si jakožto zápůjčku nucenou obnos 50 procent. Já výslovně říkám: jako zápůjčku, to není konfiskace, tj. prostě nucená zápůjčka státu za tím účelem, aby byl snížen oběh. Proto výslovně stojí v zákoně, že to není výdajné, že z těchto peněz, které tím způsobem budou staženy, nesmí stát nic platiti, ty musí zůstat uloženy v kasách. Proto také úročení těchto peněz nemůže býti tak vysoké. Posl. Zemínová: A kdy budou vráceny drobným vkladatelům? ./ Hned k tomu přijdu. Proto nemohl býti tak vysoký úrok, ony mohou býti zúročeny jen tím úrokem, mnoho-li by každý dostal, kdybychom je nechali tím způsobem obíhati, a mnoho-li by dostal, kdybychom tyto peníze prostě vydali zpátky. Nikde více, než jedno procento, event. půl procenta. Právě proto, že to není zápůjčka výdajná, proto musí tento úrok býti stanoven tak nízkou.

Vláda, nežli byla tato předloha vydána, studovala velmi otázku, bylo-li by možno, nějaké malé obnosy vypustiti z této srážky 50% a došla k tomu, že předem vypustiti tyto malé obnosy není možno a sice z toho důvodu, poněvadž by nastalo drobení těchto vkladů a předkládání, vyhledávání by byli lidé, kteří by tam šli s menším obnosem, který by se vracel celý a následkem toho by se do celé této akce dostal nepořádek, dále proto, poněvadž má sloužití toto okolkování za základ pro daň z majetku po té stránce, aby se u každého vědělo, mnoho-li k 1. březnu obnášela jeho hotovost. Tedy, aby toto unikání nebylo možné, nebylo možno stanoviti předem omezení. Ale výslovně prohlašuji, že jakmile dostaneme tyto výkazy zpět, že menší obnosy, které budou zadrženy, budou propuštěny a

zpět vyplaceny. To, konstatuji, již je proto nutno, že celá správa těch malých obnosů by byla nesmírně obtížná a drahá. Ale je to také proto nutno, abychom vymezili to, co ve skutečnosti není žádným jměním, nýbrž jen něčím, co dostává se pro denní potřebu, je nutno, abychom to z toho vyloučili. Ovšem upozorňuji, že řadou opatření to již vylučuji tak, poněvadž mzdy budou vypláceny v okolkovaných penězích a tedy nebudou podléhati žádnému okolkování. /: Posl. Johanis: Již tuto sobotu? :-/ - tuto sobotu i příští sobotu.

Co se týče služného, bude vyplacena jen jedna čtvrtina prvního a potom desátého budou vypláceny již v okolkovaných penězích tři čtvrtiny. Po této stránce jsem se snažil, aby to, co ve skutečnosti není jměním, nýbrž to, co má býti ten týden spotřebováno, bylo vyloučeno, a potom ovšem přistoupí ještě to, že do určitého obnosu, který nyní jmenovati nemohu – poněvadž bych celý účel toho opatření zmařil, to bych to mohl dáti hned do dotyčného zákona – abych vyloučil hned z této zápůjčky 50%.. / : Posl. Zemínová : Kdy se budou vraceti ty drobné obnosy ? :/. Kdy se budou vraceti, to je dnes těžko říci, ale nebude to dlouho trvat. /: Nepokoj:/.

Velectěné shromáždění! Upozorňuji, že je to jen zdánlivé, když se myslí, že toto opatření je sociálního rázu. Ubezpečuji, že drobiti tyto hotovosti by měly příležitosti daleko více zámožné vrstvy, nežli vrstvy dělnické. Ty soupisy celý stav ukáží, prozatím o tom nemluvmé, ale faktum je, že kdo má služební personál, jemuž musí býti ponecháno, aby samostatně si dal okolkovati svou kasovní hotovost, ten že by ho mohl použiti k tomu, aby si rozdělil svou kasovní hotovost na svůj personál a nechal si ji okolkovati. U dělníka to bude velmi těžké.

Často se zdá, že něco je sociální, ale ve skutečnosti to jde někam docela jinam. Co se týče vrácení těchto vkladů 50%, tedy upozorňuji na to, že je právo, že každý z nich může platiti těmito obnosy majetkovou daň, až bude zavedena, a že zpětná splatnost těchto vkladů nastane, jakmile z dávky z majetku poplynou do státní kasy příslušné obnosy, poněvadž, jak tyto obnosy poplynou, tím se současně mohou uvolňovati tyto nucené vklady, které zde máme.

.Bylo se pozastavováno nad tím, že je půjčka nucená. Já myslím, že již jednou jsme měli nucenou půjčku a ne jednu: mnoho nucených půjček jsme měli a sice za války: ne onu, kterou jste upisovali na válečných půjčkách, ale prosím, každá bankovka, která byla ve válce vydána, nebyla vlastně ničím jiným, nežli nucenou půjčkou státu. Prosím, co to bylo jiného, jestliže stát vypůjčil si u rakousko-uherské banky bankovky, vydal je ven, dal ji nucený oběh, to jest, řekl, že je každý musí přijímati za 10, 20, 100 K? To nebylo přece nic jiného, než nucená půjčka. A vidíte, slavné shromáždění, obyvatelstvo ty nucené půjčky bralo, nereptalo, neříkalo nic. A prosím, ve skutečnosti to bylo všechno na to, aby mohla býti vedena válka. A nyní, prosím přichází vláda Československé republiky a říká, že nechce této nucené půjčky na válku, že ji chce na to, aby udělala ve financích pořádek, že chce z toho dokonce platiti úroky, kdežto, co se dávalo rakousko-uherské vládě, bylo bezúročné, poněvadž se z peněz neplatil žádný úrok. A tu ovšem myslím, že z toho samotného jest viděti ten veliký rozdíl mezi dřívější finanční správou, která dělala nucenou půjčku pomocí rakousko-uherské banky, aby mohla vésti válku a mezi nynější finanční správou, která dělá sice nucenou půjčku, platí z ní úrok, ale dělá ji proto, aby docílila nápravy těch škod, které válkou byly způsobeny. Tedy já se té výtky, že nutím někoho k takovéto zápůjčce a že to jest nesociální a nesprávné, nebojím. Myslím, že při takových věcech zde rozhoduje účel, a myslím, že tímto způsobem na druhé straně dostává každý do ruky skutečně cennější korunu, nežli před tím, když ji tam nesl. Ovšem, já bych varoval velice, aby se mysliło, že tímto okolkováním našich bankovek jest již vyhráno a že ty bankovky půjdou nahoru a budou náramně vítány na všech stranách, poněvadž to jsou bankovky Československé republiky. Před touto, řekl bych naivností, bych velice varoval. My si musíme býti vědomi, že jen tenkrát bude míti ta naše česká koruna skutečně dobrý zvuk a dobrý kurs, vyhovíme-li třem nejzákladnějším podmínkám správného

života hospodářského: dovedeme-li si svůj rozpočet státní upravití takovým způsobem, aby nebyl pasivní, dovedeme-li v tomto státním rozpočtu šetřiti, dělati je to, co je nevyhnutelně potřebné, všechno ostatní, co nemusí ihned býti, odkládati na budoucí časy a při tom krýti schodky, které tady vzniknou novými daněmi. Jestliže my vůči cizině budeme se moci vykázati skutečně aktivním rozpočtem, pak budou také věřit naší koruně.

Ale ovšem to samo o sobě ještě není tím rozhodujícím. My nesmíme šetřit jenom ve státě, ale musíme šetřit vůbec. Musíme šetřit a vyrábět, jiné pomoci nám není, jinak ta koruna bude stejně devalvována, jako byla ta stará. Neboť jisto jest: máme-li si vzít z někoho příklad, můžeme si vzít příklad z Francie. Francie, která byla r. 1870 skutečně uvalena do takového velikého neštěstí, jakým byla prohraná válka s Německem, kdy musela zaplatiti 5 miliard, na tu dobu ohromná suma, válečné náhrady, ta hospodářsky válku nad Německem vyhrála, ovšem jen tím, že dovedla šetřit, že se vrátilo všechno její obyvatelstvo k té veliké šetrnosti, o které řekl Robert Peel, že jestliže v Anglii z pěti lidí čtyři jsou střádalové, tedy ve Francii ze 40 jest jich 39. Oni se vrátili k šetrnosti, ale také se neobyčejně rozmohli, pokud se týče výroby. Uvažme, že Francie zmenšená válkou z roku 1870, Francie zpustošená, již v roce 1872 vyvezla o 8 ½ milionu liber šterlinků více, kdežto vítězné Německo vyvezlo jenom o ¾ milionu liber šterlinků více, nežli vyvezlo před válkou. Tím Francie vyhrála, vyhrála hospodářsky válku nad Německem, že mohla zaplatiti velmi brzo svou válečnou náhradu, a způsobila rychlým zaplacením válečné náhrady onen ohromný krach, který následoval v r. 1873.

A proto nemohu přestatí tím, abych skutečně a vždycky a všude říkal, že my tady v Nár. shromáždění nějakým prostým zákonem, nějakým dekretem valutu napravití nemůžeme, nýbrž že valutu můžeme napravití jenom tenkrát, jestliže všichni budeme pracovat a jestliže všichni budeme šetřit. /: Výborně /:

Třetí oddíl jaksi návrhu, který zde byl učiněn, týká se daně z majetku. Nemohu přijít před slavné Nár. shromáždění dnes s návrhem, jak bude daň z majetku vypadati, a pokládal bych to také za dosti nebezpečné, abych s takovým návrhem před vás nyní přicházel. Ze dvou důvodů, předně z toho důvodu, že nevím jak velké je jmění, z kterého to mám bráti. Proto bych nemohl ustanoviti procento a způsob oné úhrady. A druhý důvod je ten, že bych dnes nerad říkal, jakým způsobem bude provedeno odstupňování, jaký majetek bude osvobozen, poněvadž bych tím dociloval jenom jednoho: že by se každý chtěl dostati do té nižší kategorie, kdežto, když se to neví a prostě dělá se soupis majetku, abychom se dověděli, kolik ho máme a potom to mohli rozvrhnouti, tedy žádný neví, zdali je to zrovna před tou jeho korunou nezastaví a nespadne-li do té vyšší sazby. Ale v hlavních zásadách bych řekl toto: dávka z majetku – a proto také jmenuji to dávkou – musí býti zaplacená najednou. Nechci, abychom zavedli dávku z majetku, která by byla rozvržena na 10 – 15 let, poněvadž by to neznamenal nic jiného, než že by byly ty kvóty, které by na to připadly ročně, započítávány do nákladů výrobních a přesunovány ceny zboží, kdežto když by dávka byla najednou zaplacená, není žádného důvodu pro přesun.

Ale právě proto, že bych si představoval dávku takovým způsobem placenou, musím toho dbát, aby zde byla jakási jistota, jakási záruka snadného a lehkého dobývání a zaplacení. Návrhy, o které zde jde, směřují v prvé řadě k tomu, abychom zjistili majetek movitý, majetek, který by nejsnáze mohl zmizeti, který nejsnáze by mohl utéci přes obvod našeho státu.

Já, prosím, žádám Národní shromáždění o prostředky, které pan referent nazval prostředky často až brutálními a drakonickými. Já bych, prosím, nerad těch drakonických prostředků užíval, ale jednoho bych rád docílil: totiž toho, aby bylo zřejmo pro každého poplatníka, že ať dělá, co chce, neuteče, poněvadž jenom potom přijdeme ke správnému odhadu majetku. Jestliže bude obyvatelstvo skutečně v těchto věcech pomáhat, - já říkám, že je to občanská povinnost každého člena republiky, aby pomáhal ke správnému

zjištění jmění svého i těch ostatních /: Hlas „Výborně!/, že je to občanskou povinností proto, poněvadž čím více toho jmění bude zjištěno, tím menší bude dávka ze jmění, čili jinými slovy: ten, kdo zatajuje toto jmění, nejedná jen proti státu, nýbrž proti každému spoluobčanu./ :Posl. Vaněk: Tak jest! Výborně!/. Poněvadž my budeme věděti, že potřebujeme na úpravu valutní a ostatních hospodářských poměrů takový a takový obnos, a ten obnos podle zjištěného jmění navrhne, proto každý, kdo se bude chtít vymknouti této povinnosti, poškozuje nejen stát, nýbrž poškozuje také své bratry./: Posl. Vaněk: Nezapomeňte na progressi! :/.

Pánové, s té strany je docela zbytečno jaksi mne upozorňovati na progressi. Já, pánové, jsem již to řekl napřed, že daň z majetku má býti pro mne jen jiným způsobem formy devaluace těch korun zbohatlických./: Souhlas. Výborně! :/. To, jak jsem řekl, nemohu provést jinak, než právě progressi!

Já, pánové, bych si přál, - to ovšem nezáleží na mne, nýbrž na slavném shromáždění - aby mohla býti daň z majetku provedena tím způsobem, že by majetek předválečný byl stížen co možná mírně a přírůstek válečný velmi ostře a současně abychom mohli udělati jednu věc: abychom u těch, kteří válkou na svém jmění utrpěli ztrátu, jejichž jmění se zmenšilo, mohli přikročiti k jisté degressi, ke zmenšení sazby, která by jinak platila./: Výborně!/. Tím zajisté docílili u všech lidí, co u daní je velice důležité, že by měli pocít, že tato dávka jest dávkou spravedlivou.

Prosím, slavné shromáždění, abyste návrh, který jsem Vám předložil, přijali. Jsem si plně vědom velké zodpovědnosti, kterou na sebe беру tím, že s tímto návrhem jsem před Vás předstoupil. Jsem si vědom, že na sebe беру zodpovědnost do budoucnosti, jsem si vědom toho, že zde není žádného příkladu, abych tak řekl, šimla, podle kterého se dají tyto věci dělat a opisovat. Víím, že tím děláme veliký pokus, pro který jsem si hleděl získati bezpečná data, udělati zkoušky, zjistiti si celý stav našeho hospodaření tím, že jsem si jeden a půl miliardy vypůjčil z hotovostí a díval jsem se, jak bude vypadat hospodářský život, hleděl jsem se dříve, předem přesvědčiti o tom, zda se neklam, zda bude možno docíliti jistého ozdravení, a přišel jsem k náhledu, že tato cesta, kterou Vám doporučuji, jest správná.

Ovšem říkám jedno: takové veliké věci dají se provést jen za spolupomoci, za upřímné spolupomoci veškeré veřejnosti. Bez té spolupomoci ovšem těžko může jeden člověk zmociti to, co světová válka tady nashromáždila, a proto bych prosil všechny, ať už mají vliv v žurnálech, nebo v úřadech, nebo kdekoli jinde, aby v těchto dobách, které byly nazvány bitvou, stáli na svých místech a pomáhali bojovat, poněvadž mohou býti ujištěni, že to není můj boj, že to není Rašínova bitva. Ne, to je bitva za lepší budoucnost finanční a hospodářskou Československé republiky a tu musí býti všichni v řadách a všichni musí státi, aby ji udrželi, aby pomáhali. /:Výborně! Hlučný, dlouhotrvající potlesk:/.

Příloha XVIII.

Ministerstvo národní obrany v Praze.

Č.j. 164/parl.

Okolkování bankovek.

V Praze dne 22. února 1919.

Na základě výnosu presidia ministerstva financí v Praze č.j. 2154 přes. ze dne 16. února 1919 vydává se tímto v příloze řád komisariátu pro okolkování bankovek a nařizuje se :

1/ Všechna posádková velitelství jsou povinna dáti na požádání vojenskou asistenci, dopravní prostředky a jiné potřeby neb pomůcky, zejména buďtež orgánům hlavního i okresního státního komisariátu pro okolkování bankovek na jejich žádost dány neodkladně k dispozici automobily se vším příslušenstvím, tudíž i řidičem bez jakéhokoliv dalšího úředního šetření. Členové těchto komisariátů vykáží se vojenským orgánům legitimací dle vzoru v jednacím řádě uvedeném.

2/ Okolkování děje se následujícím způsobem :

a/ Hotovosti důstojníků a mužstva musí býti zvláště zkonsignovány, totiž od jednotlivých oddílů sestaveny seznamy /:dvojmo :/ obsahující hodnotu a jméno majitele, dále druh a množství jednotlivých bankovek, jakož i součet a předloženy zplnomocněncem okresním sběrnám, kteréž je ihned vymění 50% odevzdaného obnosu. Jeden seznam bude sběrnou potvrzen a vrácen odevzdatelům.

b/ Co se týče peněz státních nařizuje se:

Okolkování provádí příslušná správní komise pro všechny oddíly, které dotuje penězi.

Poslední výplata z pokladen budiž provedena 26. února 1919. Bankovky 25 a 200 korunové, jakož i bankovky 50 a 10 korunové staršího typu /:bez bílého proužku:/, které jsou z okolkování vyloučeny, buďtež včas u státních pokladen za jiné druhy vyměněny.

Při výplatě této buďtež jednotlivými pododdíly odvedeny zbytky státních peněz, rovněž i zbytky peněz z příručních pokladen do hlavní pokladny.

Na základě protokolu o stavu pokladničním/: Kassastandesprotokoll :/ budiž od příslušného berního úřadu /: zemské finanční pokladny :/ vyžádán potřebný počet kolků potažmo buďtež 1000 korunové bankovky zvláštním seznamem za okolkované bankovky u nejbližšího berního úřadu /:zemské finanční pokladny :/ případně u příslušné okresní sběrně po 4. březnu až včetně 9. března vyměněny.

Bez srážky bankovkového kolku kolkovány mohou býti jen peníze státní v pokladnách deponované, tudíž jen dotace, peníze na stravu, paušály apod., kdežto peníze cizí musí býti dle odst. 2 a k okolkování odevzdány.

Po 26. únoru až včetně 9. březnu nesmí se vypláceti z pokladen žádné soukromé pohledávky /: vyjma mzdy:/

Protistvrzenky a opisy seznamů o 1000 korunových bankovkách buďtež měsíčnímu účtu březnovému přiloženy.

Vojenské platební jednájí podobně.

3/ Mužstvo obdrží na 1. března 1919 nezkrácený obnos.

Gážisté obdrží právě tak jako ostatní veřejní zřízenci na 1. března 1919 jenom jednu čtvrtinu měsíčního příjmu, zaokrouhlenou na nejbližší vyšší číslo dělitelné 10, dne 10. března pak zbytek. Aby i řečená jedna čtvrtina mohla býti gážistům vyplacena

v okolkovaných bankovkách, jest třeba, aby si vojenské vyplácející orgány zaopatřily již před 1. březnem příslušné obnosy a kolky na bankovky nalepili sami. Kolky lze obdržeti u všech berních úřadů, kromě toho pak v Praze u zemské finanční pokladny, u důchodkového úřadu, kolkovního úřadu a hlavního celního úřadu, v Brně pak vedle berního úřadu též u zemské finanční pokladny a hlavního celního úřadu na přesnou na jména znějící konsignaci této potřeby a na úřední kvitanci. Bankovky znějící na 25 a 200 korun, jakož i bankovky po 50 a 10 korun staršího typu nebudťež od pokladen přijímány. Bankovky znějící na 1 K a 2 K nebudou okolkovány, ponechají se však v oběhu se zákonnou platností a mohou tudíž býti jak mužstvu tak i gážistům vypláceny.

Způsob, jak třeba kolky nalepovati, jest blíže popsán v přiloženém jednacím řádu. Kolky nalepovati lze jen tak, že se místo, kam kolek má býti nalepen, zbaví nejprve mastnoty přetřením slabým roztokem sody a na takto navlhčené místo přilepí se kolek.

Kolky bankovkové, které jsou neupotřebitelné /:přetržené:/ apod., lze vyměnit u úřadů kolky vydávajících.

4/ Po 26. únoru až včetně do 8. března 1919 nesmí býti žádné platy poštovními poukázkami zasílány.

Pododdíly, kteréž jsou mimo stanici, v níž se nalézá pokladna, nechť vyšlou své zplnomocněnce na státní útraty ku převzetí peněz.

Přiložený jednacím řád pro okresní státní komisariáty i toto nařízení jest přísně důvěrné.

Výnos tento obdrží zemské velitelství v Praze v 1100 exemplářích, zemské velitelství v Brně cestou kurýrů v 900 exemplářích, etapní velitelství v Kroměříži a Těšíně rovněž cestou kurýrů v 25 exemplářích. Zemskému velitelství v Košici zasílá se zvlášť 300 exemplářů ku případnému použití a zařízení, odpovídajícímu poměrům pro Slovensko.

Exempláře budťež zaslány ihned urychleně /: expres :/ posádkovým velitelstvím, kteréž podělí ihned všechny přidělené oddíly a správní komise, tak aby jednotlivé útvary je nejpozději do 25. února měly v rukou.

V. Klofáč v.r.

Příloha XIX.

I n s t r u k c e

Pro finanční pokladny ku okolkování

Bankovek.

I.

Odebírání a vydávání kolků.

Všeobecné poučení.

V krátké době bude na základě zvláštního zmocňovacího zákona provedeno okolkování bankovek kromě bankovek 1000 korunových, které budou opatřeny vtisknutým kolkem u pražského kolkovního úřadu.

Kolek obnáší 1% hodnoty bankovky. Okolkování, pokud se týče vydávání kolků obecnstvu, bude se dít prostřednictvím okresních státních komisariátů pro okolkování bankovek, které budou zřízeny ve všech okresních městech a které budou po dobu své funkce veřejnými úřady. V čele těchto komisariátů bude státi okresní hejtman, pokud se týče okresní soudce, nebo jejich zástupci. Dozor nad pracemi těmi budou míti hlavní státní komisariáty v Praze, Liberci, Budějovicích, Plzni, Hradci Králové, Brně, Olomouci, Moravské Ostravě a Uherském Hradišti.

Korespondence a listiny všech státních komisariátů pro okolkování bankovek jsou kolku prosty. Také ohledně poštovník zásilek požívají práva veřejných úřadů.

Kolkovné strana hotově neplatí, nýbrž se zúčtuje při konečném vyúčtování vkladu na vkladním listě.

Ostatně se poukazují úřady na přiložený jednacím řád pro okresní státní komisariáty pro okolkování bankovek.

Zúčtování kolků bankovkových /: 1 K, 50 h, 20 h a 10 h :/ bude se dít následovně :

Příjem, vydání a zúčtování kolků.

Příjem kolků u kolkovního úřadu
v Praze.

Kolkovní úřad v Praze přijímá zhotovené kolky bankovkové z tiskárny dle dodacích listů, tiskárnou trojmo vyhotovených a zodpovědnými úředníky podepsaných, do zvláštního od ostatních kolkovních záznamů zcela odděleného zápisníku, jenž budiž zřetelně označen nápisem : „Příjmový zápisník pro kolky bankovkové“. Jako doklad tohoto zápisníku slouží zmíněný dodací list, jehož jeden opis předkládá tiskárna současně účtárně zemského finančního ředitelství v Praze, oddělení 8, a druhý potvrzený kolkovním úřadem obdrží zpět jako doklad svého výdeje.

Výdej kolků
U kolkovního úřadu v Praze.

Kolkovní úřad v Praze rozesílá kolky bankovkové všem berním úřadům v Čechách, na Moravě a ve Slezsku a úřadům na Slovensku, kromě toho v Praze zemské finanční pokladně, důchodkovému a hlavnímu celnímu a bernímu úřadu, v Brně pak zemské finanční pokladně a hlavnímu celnímu a bernímu úřadu. Mimo to obstarává kolkovní úřad v Praze výdej kolků těchto v drobném výdeji podobně jako úřady kolky vydávající mimo Prahu pro sběrný, státní úřady a státní podniky v Praze. Kolkovní úřad účtuje výdej kolků ve zvláštních zápisnicích, nadepsaných „Výdejový zápisník pro kolky bankovkové“, a sice odděleně :

- 1/ pro berní úřady a ostatní kolky vydávající úřady,
- 2/ pro sběrný,
- 3/ pro státní a autonomní úřady a pro státní podniky a
- 4/ pro peněžní ústavy, které jsou oprávněny přijímati vklady.

Pro každou z těchto kategorií odběratelů dlužno účtovat odebrané kolky zvláště tak, aby ze statistické konsignace, kterou každý kolky vydávající úřad zašle poplatkové účtárně ministerstva financí v Praze po skončení akce, bylo zřejmo, jaký počet a druh kolků každá z těchto kategorií obdržela. Berním a ostatním kolky vydávajícím úřadům budou se kolky vydávati na dodací list; jako takový budiž použit tiskopis /: aviso :/ dle nařízení pro všeobecné kolky /: vzorec 6 :/. Vzorec ten budiž přizpůsoben tak, aby obsahoval počet všech čtyř druhů kolků bankovkových a jejich cenu. Ostatním odběratelům budou se kolky vydávati na potvrzení dle přiloženého úředního vzorce.

Pro zápisníky bankovkových kolků užito budiž tiskopisu dle vzorce 8. téhož nařízení.

Pro pohledávky ze mzdy mají podnikatelé právo žádati u sběren na okolkování celého mzdového obnosu; kolky vydávají v tomto případě jednotlivé sběry bankovek a nikoliv úřady bankovkové kolky vydávající.

Veřejným úřadům /: též autonomním :/ a státním podnikům vydávají se kolky bankovkové, předloží-li seznam jednotlivých druhů bankovek, jež mají býti vyplaceny a stvrzení o příjmu. Seznam a stvrzenka budou přílohami výdajové položky.

Ústavy a podniky, které jsou oprávněny přijímati vklady, vyhotoví ve 3 stejnopisech firmou právoplatně podepsaný seznam druhů bankovek /: výčetku :/ své poslední hotovosti ku dni 26. února 1919 po pokladní uzávěrce a odevzdají všechny tyto tři stejnopisy bez bankovek okresnímu komisariátu. Komisariát jim vydá na jednom stejnopisu výčetky poukaz na úřad kolky vydávající, aby tento úřad vydal straně kolky dle příslušné výplatní kvoty /: kterou určí státní komisariát :/ a dle druhů bankovek. Druhý stejnopis výčetky zašle komisariát úřadu kolky vydávajícímu s tímž poukazem. Při tomto způsobu odebrání bankovkových kolků slouží jako kasovní doklad pro zápisník úřadu kolky vydávajícího poukaz okresního komisariátu a kvitance ústavu nebo podniku.

S vydáváním bankovkových kolků na úřady může býti započato, jakmile kolky dojdou.

Příjem a výdej kolků u ostatních úřadů
kolky vydávajících.

Úřady vydávající kolky přijímají od kolkovního úřadu v Praze dodaný jim materiál do zvláštního „Příjmového zápisníku pro kolky bankovkové“ a vydávají tento materiál státním komisariátům pro okolkování bankovek, státním podnikům a jiným veřejným úřadům a řečeným peněžním ústavům a podnikům ve zvláštních „Výdajových zápisnicích pro kolky bankovkové“, uvedených shora pod čís. 2 až 4 a zařízených jako u kolkovního úřadu. Jako doklad k tomuto zápisníku slouží stvrzenky dotyčných odběratelů /: vzorec :/ a seznamy druhů bankovek /: výčetky :/.

Jako doklad příjmového zápisníku slouží vrchní část /: aviso :/ dodacího listu, jehož spodní část „Potvrzení o příjmu“ se oddělí a vrátí kolkovnímu úřadu v Praze.

Kdyby se během okolkovací doby vyskytl nedostatek určitého druhu bankovkových kolků, budiž ihned telegraficky objednán u kolkovního úřadu v Praze.

Při manipulaci nebo jinak poškozené
bankovkové kolky.

Kolky bankovkové, které jsou neupotřebitelné, lze stranám vyměnit u úřadů kolky vydávajících. Kolky tyto budtež zúčtovány ve zvláštním zápisníku, označeném výslovně „Neupotřebitelné kolky bankovkové“.Dotyčné položky příjmové tohoto zápisníku doloženy pak budtež zkaženým materiálem sestaveným pro větším množství do zvláštního seznamu. Zkažený materiál budiž úředně proražen.

Vracený materiál.

Nezkažené kolky bankovkové, které budou úřadům, kolky bankovkové vydávajícím, po uplynutí doby okolkovací vráceny /: dle seznamu :/, převezme a sčítuje úřad kolky vydávající ve zvláštním pomocném zápisníku příjmovém, opatřeném nadpisem „Vracené a nezkažené kolky bankovkové“, jehož konečná suma přenesse se do příjmového zápisníku pro kolky bankovkové.

Nepoužitý materiál u úřadů kolky vydávajících, jakož i neporušený materiál vrácený zůstane až do dalšího nařízení u úřadu kolky vydávajících v uschování.

Uzávěrka a předkládání zápisníků.

Po skončeném okolkování bankovek budtež všechny zápisníky uzavřeny. Suma výdajových zápisníků, jakož i zápisníků : „Neupotřebitelné kolky“ odečte se od celkové sumy příjmového zápisníku a zbylá zásoba musí odpovídati skutečné zásobě kolků bankovkových. Objevil-li by se při porovnání skutečné zásoby s účetní uzávěrkou úbytek, budiž ihned hotově zaplacen a částka sčítována ve finančním etátním deníku v příjmu. Najde-li se přebytek, budtež kolky přijaty do příjmového zápisníku.

Takto řádně uzavřené a doložené zápisníky budtež i s poškozenými kolky předloženy příslušným zemským finančním úřadům. Finanční zemské úřady v Brně a Opavě zašlou sebrané a řádně konsignované účty účetnímu oddělení 8. zemského finančního ředitelství v Praze, jež provede konečné zúčtování a sestaví výsledek ministerstvu financí.

K zápisníkům dlužno užití tiskopisů pro všeobecné kolky.

Příloha XIX.

II.

Ustanovení o výplatách.

Pense, vyživovací příspěvky, úrazové renty a případně příspěvky pro nezaměstnané, vyplácené finančními pokladnami, buďtež vyplaceny již včetně od 1. března t.r. v plném nezkráceném obnosu v okolkovaných bankovkách. Měsíční platy veřejných /: autonomních /: zřízenců, pokud je vyplácí finanční pokladny, buďtež vyplaceny 1. března t.r. též v okolkovaných bankovkách, avšak jenom do výše jedné čtvrtiny měsíční výplaty zaokrouhlené na nejblíže vyšší číslo dělitelné deseti, 10. března t. r. pak zbytkem. Vyplácejícím finančním pokladnám se tudíž ukládá, aby bankovkový materiál potřebný ku výplatě okolkovaly svým, po případě od úřadu bankovkové kolky vydávajícího převzatým kolkovým materiálem. Bankovkový materiál, jehož bude zapotřebí k výplatám na 10. března t. r. mohou si finanční pokladny za obvyklé účetní kontroly /: stvrzenky /: vyzvednouti u sběren již okolkovaný, po případě neokolkovaný s patřičným počtem kolků, které pokladna finanční nalepí na neokolkovaný materiál sama. Podotýká se, že tyto výplaty musí se za každých okolností již dít v okolkovaných penězích. K výplatám však nesmí se používati bankovek dvou set korunových a 25korunových, jakož i bankovek 50 – a 10korunových staršího typu /: bez bílého pruhu /:. Bankovky tyto jsou z okolkování vyloučeny.

Pokud jde o způsob okolkování, podotýká se, že kolky dlužno nalepovati na straně s maďarským textem střídavě v levém rohu horním a dolním a že při bankovkách s bílým pruhem se lepí kolek na těchže místech na bílý pruh. Lepení kolků na straně s maďarským textem ukládá se pokladnám z důvodů technických, poznamenává se však, že podmínkou platnosti okolkování bankovky to není.

Dále se ukládá finančním pokladnám, aby pro tentokrát platy veřejným zřízencům, učitelům /: případně kněžím /: atd., kteří je u nich odebírají, pak vyživovací příspěvky, podpory pro nezaměstnané a jiné výplaty nezasílali poštovními poukázkami.

Bankovkový materiál, jenž po uplynutí kolkovací akce zbyl v pokladně neokolkován, budiž okolkována finančními pokladnami kolkovým materiálem u nich se nacházejícím. Pokud se jim nedostávalo kolkového materiálu, odvedou neokolkované bankovky včetně tisícovek, na které se tiskem kolek kolkovním úřadem v Praze, příslušné /: zemské /: finanční pokladně, jež uschová materiál ten u sebe až do dalších pokynů. Zúčtování tohoto odvedeného materiálu stane se v deníku kontokorentním.

Konečně se připomíná, že dle instrukce pro okresní státní komisariáty pro okolkování bankovek bude každá bankovka, jejíž část chybí, pokladníkem odmítnuta. Strana může ji předložiti s vkladním listem, který jí byl při okolkování vydán, bernímu úřadu nebo /: zemské /: finanční pokladně, kterýžto úřad poškozenou bankovku na potvrzení převezme a obstará její výměnu u Rakousko-uherské banky. Po výměně proveden tento úřad zúčtování v dohodě s příslušnou sběrnou – při čemž bude samozřejmě hleděno ku vyplácenému obnosu – a vyrozumí stranu, aby se dostavila k výplatě příslušné kvoty a ku přípisu na vkladním listu. Dotyčnému úřadu se tudíž ukládá, aby příslušnou kvotu vyplatil straně v okolkovaných bankovkách a zbytek dal sběrnou připsati na vkladním listu a tento vrátil straně.

/:Příloha:/

P o t v r z e n í .

Odběratel

Na kolky bankovkové, a to :

. . . . kusů po 1 K v ceně. . . . K . . h
. . . . kusů po 50h v ceně. . . . K . . h
. . . . kusů po 20h v ceně. . . . K . . h
. . . . kusů po 10h v ceně K . . h,

jež obdržel od úřadu v
dne 1919.

Podpisy :

Příloha XIX.

Ministerstvo financí v Praze.

V Praze dne 26. února 1919.

Dodatkem k instrukci pro finanční pokladny pro okolkování bankovek nařizuje se toto :

Dle sdělení ministerstva vnitra budou všem četnickým stanicím k 1. březnu 1919 zaslány měsíční požitky /: platy, služební, aktivitní, válečné, subsistenční přídavky, kancelářské ubytovací paušály, mzdy a stravné, jakož i platy pro sluhy :/ poštovními poukázkami.

Tyto budou vypláceny poštovními úřady v neokolkovaných bankovkách. Aby bylo umožněno vyplatiti tyto služební požitky jednotlivým stanicím četnickým i velitelstvím v nezkráceném obnosu v okolkovaných bankovkách /: vyjimečně :/, nařizuje se všem finančním pokladnám, aby četnickým stanicím přinesším seznam jednotlivých druhů bankovek, odpovídajících součtu vykázanému na poukázkovém kuponu, vydaly na úřední kvitanci příslušné bankovkové kolky. Finanční pokladna potvrdí na přineseném seznamu, že odpovídá předloženému poukázkovému kuponu, který se četnické stanici případně velitelství současně vrátí. Seznam a kvitance slouží jako doklad „Výdajového zápisníku pro kolky bankovkové“.

Dále se poukazují finanční pokladny, aby četnickým stanicím na základě seznamu druhů neokolkovaných bankovek zbylých řečeným stanicím jakožto kasovní hotovost před březnovým příjmem vydaly příslušný počet bankovkových kolků za účelem okolkování této kasovní úřední hotovosti. Řečené stanice přinesou k finanční pokladně originál skontrovního pokladního deníku /: Kassaskontrierungs-Journal :/ i s opisem konečných položek uzavřených před březnovým příjmem. Finanční pokladna porovná správnost opisu této kasovní hotovosti s originálem pokladního deníku a potvrdí správnost tu na předloženém opise. Opis tento tvoří spolu s kvitancí a seznamem druhů bankovek doklad „Výdajového zápisníku pro kolky bankovkové“. Originál kasovního deníku se stanici vrátí.

Podobnou uzávěrku učiní zemské četnické velitelství jak ohledně hlavní, tak ohledně příruční pokladny za účelem okolkování úřední kasovní hotovosti.

Za finanční ministerstvo :

Leopold v. r.

Příloha XX.

Ministerstvo pošt a telegrafů v Praze.

Č.j. 5548/IV-1919.

Nařízení ministerstva pošt a telegrafů
ze dne 25. února, kterým se v dohodě
s ministerstvem financí za příčinou
úprav oběhu bankovek ustanovuje toto :

1/ Veškerý poštovní styk s cizinou, tj. se zeměmi za hranicemi státu Československého se počínajíc 26. únorem 1919 až na dále přerušuje.

Příjem zásilek zapsaných do zemí těchto budiž odmítán, zásilky snad již přijaté buďtež vráceny odesílatelům a nejsou-li známi, zatím u podacího úřadu uloženy. Obyčejná psaní buďtež uložena po případě také u úřadů přelisticových.

2/ Počínajíc 1. březnem až včetně do 9. března 1919 zastavuje se dále i v dopravě tuzemské přijímání veškerých poštovních poukázek, spořitelních vkladů úsporných a šekových, cenných psaní, balíků s bankovkami a cennými papíry, zásilek dobírkových, poštovních psaní příkazových a poštovních příkazek.

Prodej známek a jiných poštovních cenin ve velkém se zakazuje. Prodavači smějí odebírat poštovní ceniny jen v množství jindy obvyklém.

Poštovní spořitelna pražskou smějí vypláceti pouze jen pokladny státní /: státních drah /: a cenná psaní /: balíky s penězi /: je dovoleno podávati toliko úřadům státním /: státním komisariátům pro okolkování bankovek /:.

Poukázky dobírkové a příkazové k zásilkám nebo k příkazům již došlým dlužno ovšem do příjmu započítati.

Poštovní spořitelna pražská nebude od 26. února vydávati pokladních šeků a nebude počínajíc 28. únorem rozesílati platebních poukázek.

Také účtárny poštovních ředitelství budou od 28. února zasílati poštovní platební poukázky jen v případech naprosto neodkladných.

Poštovní úřady nechť se všim úsilím pečují o to, aby poštovní a platební poukázky, došlé před 1. březnem nebo později, byly do 6. března vyplaceny v penězích neokolkovaných.

/: Ve příčině výplaty platebních poukázek na pense, provise, úrazové renty a invalidní podpory se poštovní úřady odkazují na pokyny, kterých se jim dostalo již od nadřízených ředitelství na základě zdejšího výnosu ze 14. února 1919, č.5321-IV /:.

Bude-li třeba, ať včas požádají o přiděl /: v penězích neokolkovaných /: a k této žádosti připojí příslušně poukázky.

Žádati nebo poskytovat peněžní přiděly pro jiné účely dovoleno není.

Platy učitelů, četnictva, vyživovací příspěvky apod., jež bývají jindy tu a tam poukazovány poštovním poukázkami, budou příslušné úřady tentokráte zasílati v peněžních psaních přímo.

Všechny neokolkované bankovky, jichž k výplatě nebude třeba – kromě bankovek 1 a 2 korunových – nechť poštovní úřady třídní odvedou nejpozději do 10. března včetně sběrným úřadům odvodovým.

Odvody peněz Rakousko-uherské bance /: v Praze Zemské bance království Českého, v Brně a Opavě finanční zemské pokladně :/ se 28. únorem zatím zastavují.

3/ Sběrné úřady odvodové, jakož i všechny erární poštovní úřady vůbec okolkují bankovky 10- 20- 50- a 100 korunové samy.

Kolky se budou vždy lepiti na straně s textem maďarským a to v levém rohu dolním nebo horním, při bankovkách s bílým pruhem na témže místě na bílém pruhu.

Bankovky 1- a 2- korunové se kolkovati nebudou. Také se nebudou kolkovati bankovky silně opotřebované nebo poškozené, ani bankovky silně opotřebované nebo poškozené, ani bankovky starších typů / : 50- a 10- korunové bankovky bez bílého pruhu :/ a samozřejmě ani bankovky 25 K a 200 K.

Kolky k tomu potřebné si úřady tyto opatří podle pokynů, které jim byly dány na základě výnosů shora zmíněného.

Okolkování bankovek 1000 korunových, pokud ovšem v pokladní hotovosti poštovních úřadů, obstará úřad Praha 1 u kolkovního úřadu v Praze pro celé Čechy, Moravu a Slezsko.

Úřadu tomuto nechť ke tudíž sběrné úřady odvodové a všechny erární úřady do 10. března zašlou jako obyčejný peněžní odvod /: v Čechách přímo, na Moravě a ve Slezsku prostřednictvím poštovního úřadu Brno 1 či Opava 1. :/.

4/ Bankovky, které se kolkovati nesmějí /: tudíž bankovky 25ti- a 200- korunové, pak bankovky silně opotřebované nebo poškozené a bankovky starších typů - 10ti a 50ti korunové bez bílých pruhů - :/, nechť poštovní úřady odvodové a úřady erární vůbec v Čechách odvedou poštovnímu úřadu Praha 1, úřady moravské poštovnímu úřadu Opava jako obyčejný odvod. Úřady tyto je zatím schovávají a podají do 15. března jejich podrobný soupis ministerstvu financí.

5/ Výslovně se dokládá, že od 10. března 1919 smějí poštovní úřady přijímati jako platidlo jen bankovky již okolkované

Bankovky neokolkované musejí se v každém případě odmítnouti. Úřady odvodové jich nebudou jako běžných platidel uznávat.

V Praze dne 16. února 1919.

Ministr :

Jiří Stříbrný v. r.

Příloha XX.
Č. 5321/IV-1919.

V ý n o s.
Ředitelství pošt a telegrafů

v
1 - P r a z e
2 - B r n ě
3 - O p a v ě

Důvěrné.

K rukám pana přednosty ředitelství.

Ministerstvo financí dovolilo, aby denní platy poštovních zaměstnanců, splatné v sobotu 10 a 8. března 1919, jakož i měsíční služební požitky /: služné, jinaké měsíční platy a platy denní, výměrky všeho druhu :/ poštovních zaměstnanců i podnikatelů jízd a poštovních, splatné 28. února a 1. března 1919, dále pak pense, provise úrazové renty a podpory invalidní poukazované poštovní spořitelnou byly vyplaceny již v okolkovaných penězích.

Zmíněné měsíční požitky služební budou však tentokráte 1. března vyplaceny jen jednou čtvrtinou zaokrouhlenou na 10 korun nahoru a dne 10. března zbytkem.

Ježto však okolkovaných bankovek nebude ještě dostatek po ruce, bude povinnost poštovních úřadů, aby příslušné bankovkové kolky nalepily na bankovky potřebné k těmto výplatám, samy.

Kolky se budou vždy lepiti na straně s textem maďarským a to v levém rohu dolním nebo horním, při bankovkách s bílým pruhem na témže místě na bílém pruhu.

Kolek bude činiti 1% hodnoty a tudíž na bankovku 10 korunovou 10, 20 korunovou 20 h, 50 korunovou 50 h a 100 korunovou 1 K. Bankovky 1 a 2 K se kolkovati nebudou. Také se nebudou kolkovati bankovky silně opotřebované nebo poškozené ani bankovky starších typů /: 50 a 10 korunové bankovky bez bílého pruhu samozřejmě ani bankovky 25 a 200 K. Bankovek 1000 korunových k těmto výplatám se užívati nesmí.

Poštovní úřady necht' si tudíž potřebnou hotovost včas připraví – po této stránce se výjimkou připouští, aby byl o tuto hotovost povolený pokladní stav překročen – a vyžádají si potřebné kolky u příslušných berních úřadů – úřady pražské u úřadů důchodkového a úřady brněnské u finanční zemské pokladny – na vzájemku a odběrku, použijíce k tomu tiskopisu č.659, který se vhodně upraví. Požadované kolky buďtež zevrubně uvedeny podle jednotlivých druhů.

Berní úřady budou vydávati kolky od 22. února.

Výnos tento je přísně důvěrný a jest i přednosty poštovních úřadů na naprostou důvěrnost tohoto opatření upozorniti s výslovným doložením, že jsou za správné užití odebraných kolků osobně odpovědni.

Kolky, jichž by snad nemohlo býti užito, musí poštovní úřady vrátiti zase berním úřadům stejným způsobem, jakým jim byly vydány.

Poštovní úřady, u kterých není zavedena ani pokladní spoluzávěra ani vzájemná kontrola pokladní, necht' do 11. března 1919 zašlou berním úřadům, od kterých kolky odebraly, podle přiloženého vzorce výkaz o tom, jak kolků užily.

Opis tohoto výkazů budiž předložen účtárně poštovního ředitelství, která bude dbáti toho, aby vzkazy předložily úřady, o které jde, všechny.

Opatření tohoto se netýká ovšem platů, jež poštovní úřady vyplácejí na platební poukázky poštovní spořitelny jiným úřadům státním.

Úřady tyto si bankovní materiál, který jim poštovní úřady dodají, okolkují samy.

Pokud jen trochu možno, budiž materiál ten zachovalý a novějšího typu.

V Praze dne 14. února 1919.

Příloha XXI.

Ministerstvo železnic.

Čís. 706/přes.

V Praze dne 20. února 1919

Předmět : Okolkování bankovek.

N a ř í z e n í

všem služebním místům státních drah
československých mimo Slovensko.

V nejbližších dnech budou bankovky korunové měny na základě zmocňovacího zákona okolkovány.

Bankovky budou opatřeny zvláštními kolky, a sice: 10 korunové kolky 10 haléřovými, 20 korunové kolky 20 haléřovými, 50 korunové 50 haléřovými a 100 korunové korunovými. Kolky budou se lepiti na maďarském textu vlevo střídavě nahoře a dole. Pokladnám budou kolky vydány od berních úřadů; kolky nalepí pokladny samy.

Bankovky 1000 korunové opatří tištěným kolkem 10 korunovým pouze kolkovní úřad v Praze, proto je zašlou železniční poklady svému ředitelství poštovní spořitelnou. Z okolkování jsou vyloučeny 25-, 200- a 10.000 korunové bankovky, jakož i 10- a 50 korunové bankovky staršího typu /: bez bílých okrajů :/. Bankovky korunové a dvoukorunové nebudou kolkovány, budou však ponechány v oběhu se zákonnou platností.

Veškeré platy ze služebního poměru na březen, jakož i měsíční mzdy a honoráře za únor budou vypláceny okolkovanými bankovkami 1. března t.r. pouze čtvrtinou částek v příslušných listinách poukázaných, zaokrouhlenou nahoru na celé desetikoruny. Zbytek v platebních listinách poukázaných platů a mezd vyplacen bude až 10. března 1919. Všechny ostatní požitky splatné v posledním týdnu února /: týdenní mzdy, léčební renty, nemocenské, paušály atd. :/ bud'ěž vypláceny v plném nezkráceném obnosu také až 1. března, a to jen okolkovanými bankovkami. Výplaty zmíněných platů a politiků stanou se beze srážky bankového kolku.

K výplatě měsíčních, dne 1. března předem splatných požitků, vystaví příslušná služební místa zvláštní listinu /: B Form Nr. 55 :/, kde zapíší jména zřízců a na desetikoruny nahoru zaokrouhlené čtvrtiny požitků dle poukázaných platů z platebních listin.

Staniční pokladny vydají k 1. březnu vyplácejícím funkcionářům pouze částky započítané ve zvláštních listinách na čtvrtinové zálohy, k výplatám 10. března vydají pak zbytek poukázaných platů. Vyplacené zálohy bud'ěž v platebních listinách zapsány vedle výplatní částky. Listiny na zálohy bud'ěž s platebními listinami co nejdříve ředitelství zaslány.

Na měsíční mzdy za únor vypočtou se zaokrouhlené čtvrtiny jako zálohy na tiskopisu B. Form Nr. 55, jež se obvyklým způsobem započítávají v platebních listinách, dle nichž se vyplatí zbytky mzdy dne 10. března. Také tyto listiny bud'ěž ihned jako cenné doklady odvedeny.

Pokladny ředitelstev opatřte si peníze obvyklým způsobem na dotování staničních pokladen již dříve, aby zbylo dosti času k okolkování bankovek staničním pokladnám zasílaných. Kolky vydány budou v Praze u zemské finanční pokladny, důchodkového úřadu, kolkovního úřadu a hlavního celního úřadu, v Brně u zemské finanční pokladny, hlavního celního a berního úřadu, v ostatních sídlech ředitelstev u místního berního úřadu na úředně ověřený a přiměřeně upravený výkaz potřeby /: tiskopis Allg. Form Nr. 80 :/ ve dvou opisech.

Staniční pokladny, jimž zaslané peníze nebo vlastní zásoba pokladní na platy a mzdy k 10. březnu nestačí, obdrží scházející částku od místní nebo nejbližší sběrný, předloží-li úředně ověřený výkaz potřeby /: Allg.Form.Nr.80 :/. Tyto výkazy buďtež vyhotoveny dvojmo, z nichž jeden si ponechá sběrna, druhý sběrnou potvrzený budiž přiložen k měsíčnímu výkazu o výsledku staniční pokladny a vyzvednuté peníze buďtež příslušně ve zvláštní rubrice zúčtovány.

Pokladny budou vypláceti do 6. března 1919 včetně bankovkami neokolkovanými, od 7. března však okolkovanými. Příjímáti mohou pokladny bankovky neokolkované až do půlnoci z 8. na 9. března a zašlou 9. března veškerou zásobu neokolkovaných bankovek ředitelské pokladně poštovní spořitelnou.

Veškeré úřady státních drah se vyzývají, aby po vyhlášení zákona vysvětlily všem zřízencům důležitost celého výkonu pro vysoké zájmy státní a odůvodnily výplaty ve dvou lhůtách nezbytnou úsporou na objednávce peněz k první výplatě 1. března a použitím peněz, shromážděných ve sběrnách k druhé výplatě dne 10. března.

Správcové pokladen jsou zodpovědní za správné okolkování bankovek a ručí za škody, jež by státu vznikly, kdyby zneužili od úřadů obdržených kolků pro okolkování svých vlastních neb cizích peněz.

Ministr železnic:

V zastoupení :

Kotěra v.r.

Příloha XXII.

Ministerstvo spravedlnosti v Praze.

Č.j.4710/19.
Přes.4919/1 A/19.

Předsednictvu všech sborových soudů,
vrchním návladnictvím v Praze a v Brně
a všem státním návladnictvím
a správám trestnic.

Za účelem provedení nařízení ministra financí ve shodě s ministrem spravedlnosti z 25. února 1919, č.86 Sb.z. a n., nařizuje se za souhlasu ministerstva financí toto:

1/ Dle instrukce pro finanční pokladny vydané ministerstvem financí vydávají se veřejným úřadům a státním podnikům kolky bankovkové, předloží-li seznam jednotlivých druhů bankovek, jež mají býti vyplaceny a stvrzení o příjmu.

Civilní depositní úřady a soudy předložit seznamy ony ohledně všech bankovek okolkování podléhajících u nich se nacházejících /: i zálohy nákladů trestních, úředního paušálu, zálohy veřejného úvěru :/ nejbližšímu bernímu úřadu /: v Praze kolkovnímu úřadu:/, od něhož obdrží příslušné bankovkové kolky a sice v poslední den určený ku kolkování. Nato provedtež předepsané okolkování. To se týče i deposit trestních a budiž u těchto, pokud by na bankovkách tvořících corpus delicti nacházely se stopy, jako otisky prstů apod., pro trestní řízení důležité, voleno takové místo, aby stopy smazány nebyly.

2/ Výplaty vkladů jednotlivců ze sirotčích pokladen a pokladen civilních depositních úřadů mohou se státi pro každého jednotlivého oprávněného jen do výše 50% stavu ze 26.února 1919. Za tím účelem dlužno se vždy přesvědčiti lustrváním o stavu ze dne 26. února a zpět vyžádati si zpět poukazy na vydání dosud nerealizované za účelem eventuelního redukování na míru tohoto omezení. Deposita trestní, uložená v bankovkách neokolkovaných, smějí býti vydána rovněž jen s tímto omezením; na zbytek těchto trestních deposit budtež soudy vydány vkladní listy podobně jako u sběren a dle instrukce o vkladních listech a budiž tato za účelem poučení event. od sběry vyžádána.

3/ Zákaz §12 nařízení min. financí z 25.února, č. 86 Sb.z. a n., neplatí pro vklady do sirotčích pokladen a pokladen civilních depositních úřadů, pokud zcela výjimečně nějaké hotovosti do 9. března do těchto pokladen uschovány býti musí, ku př. pro pozůstalosti dosud nezastoupené, do 9. března i v neokolkovaných bankovkách.

4/ O okolkování dluhopisů válečných půjček nacházejících se u státních pokladen byl vydán výnos ministerstva financí ze dne 26. února 1919 s návodem. Obojí buď případně vyžádáno přímo u nejbližšího finančního úřadu.

5/ Bankovky neokolkované nebudtež po 9. březnu 1919 co platidlo přijímány, rovnají se bankovkám cizího státu a lze je přijímati jen jako deposita, žádá-li se o uschování jako takových.

6/ Za účelem hromadného okolkování bankovek personálu úředního mohou se přednostové úřadu obrátiti na nejbližší sběrnou po rozumu §2, odst. 6 cit. nařízení ministra financí.

Nařízení o soupisu jmění budou vydána později.

O tom se vyrozumívají přímo předsednictva sborových soudů I. instance, státní zastupitelstva a správy trestnic. Předsednictvo sborových soudů I. stolice se žádá, aby vyrozumělo soudy podřízené a to nejen písemně, nýbrž i o nejdůležitějších ustanoveních ad 1/, 2/, a 3/ i telefonicky případně telegraficky.

Ministerstvo spravedlnosti v Praze.

Dne 28. února 1919.

Za ministra :

Dr. Polák v.r.

§ 3 dluhy vlt.

Každý, kdo obdržel označení bankovní, jest povinen
 již v březnu až 3 - 8 března 1919 pro platbu: obchodní a živnostní
 povýši, dále předplaty dluhy potřeby (potraviny, topivo, mýdlo,
 léky) mají právo žádat zaplacení těchto dluhů a označení
 bankovních a nebo předstí chůvu do 10. března mají právo žádat
 o to, aby měli povinnost bankovní předplatit k obklopení, zaplacení
 v ~~bankovních~~ bankovních, jinak se jímá zůstatků ~~má~~
 mají volbu dluhů přijat bankovní, neskolcované, nebo povolit
 k zaplacení těchto dluhů až do 10. března 1919.
 Kupující pro povinnosti < 6 >

To neob-
 drželi
 mýdla a
 dluhy v
 označení
 před ban-
 kovými

Bankovkové kelky pravé:

po 10 hal K. -

Nariadení ministerstva financí z 25.2.1919 čís. 86 Sb. z. a n.
10 haléřový kelek: Rozměr jest 30/20 mm / na výšku/. Ve středu horní části jest kruh, v němž jsou vycobrazeny znaky země republiky československé: Uprostřed český lev, na levé straně do polovice krytá moravská orlice, na pravé slezská, nade lven slevenský znak. Kol kruhu jest nápis: "KOLEK ČESKOSLOVENSKE REPUBLIKY". Kruh jest rozveden do čtverce čtyřmi lipovými lístky s tmavými středy. V dolní třetině čís. 10" v bílém poli a pod ním nápis "HALÉŘU".
Pe tsnách čísla 10 letepečet rozdělenný 19 19. Celkově jsou písmo a cena rozvrženy v silhouetě početního prstenu. Tisk jest medrý.

Zvláštní charakteristické známky:

čtvrté srdéčko dole v pravém rehu jest o něco větší.

Písmo "kelek československé republiky" správně označeno akcenty /'/'

Lev ušlechtilá hlava, ohon u kořene semknutý kroužkem, postava štíhlá, stopy hřívy dole okenturováním zřetelné, končetiny správné.

Orlice Moravská: správně kreslena. Noha opatřena drápkou. Ohon stylizován souměrně a přiléhá kouturou ke křídlu.

Orlice Slezská: Koutura hlavy křídla a ohonu dotýká se znakového rámce. Zakončení křídla nahoře má tvar klebouku uvnitř s bílým křížkem. Bílý ornamentový oblouček v křídle má spečátku dole bílou tečku se dvěma hroty, pak jde jen pozvolna skoro vedorevně vzhůru, aby se pak v záhybu oblým přechodem správně ohnul. Tvar ohonu vidlicovitě správně rozjet.

Slevenský znak: pod křížkem tři pahrbky. Kříž souměrný, vhorní příčné rameno kratší než dolní.

Číslice 19 - 19: tvaru štíhlého, devíka s nožkou krátkou.

Číslo 10 okenturované.

Slovo "haléřů" opatřeno správně akcenty /'/'/, kroužek na u uprostřed litery. - Na dolním okraji bílých čárek v prave 6, v leve 7.

Ornamentika orámování není spolehlivým měřítkem. Následkem chvatné výroby, velké nehladu kelků na některých kelcích čárkování kel

srdéček neb evroubení některých tučných čar linkou slaboučkou jest slabé, nejasné potřhané neb vůbec neznatelné.

- Barva kolku : jasně modrá nemůže však posouzení pravosti kolku sloužit. Překotný tisk i v noci a častá záměna opotřebovaných tiskových pleten zavinila, že jednotnost v barvě nemohla býti dodržena. U některých kolků barva změněna tím, že banky i jednotlivci při nalepování užili restku sedy, která jako žiravina měla na barvu vliv.

Nařízení ministra financí z 25. 2. 1919 čis. 86 Sb. z. a n.

1korunový kolek: táž kresba jako při kolku 10 haléřevém se změnou čísla a hodnoty. Rozměr jest 30/20 mm. Text: "KOLEK ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLIKY 1 KORUNA". Tisk jest červený.

Charakteristické známky tytéž jako při kolku 10 hal.

Číslo "1" ditýká se litery "S".

Slovo "koruna" má okenturování liter málo zřetelné, mezery mezi literami pravidelné. Nožka písmena R delší, přepážka v literě A založena vzhůru.

Barva cínobrová, však pro posouzení není rozhodná z důvodů, které uvedeny jsou již při kolku 10 haléřevém.

K o l k y po 20 a 50 hal.

Nařízení ministra financí z 25. 2. 1919, čis. 86 Sb. z. a n.

20 haléřový kolek : rozměr jest 26/26 mm, barva jest červená, tisk z hloubky; uprostřed štítu nacházejícího se v hořejších dvou třetinách kolku, jest český zemský lev; kolem linky nachází heraldicky červenou barvu, kolem jest nápis: "ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA". Rámec jest vyplněn lípovými listy, dolů v obou rezích číslice "20", mezi nimi slovo "haléřů" podškrtnuté.

Charakteristické známky : v levém rohu nahoře čtyři lípové listy

Tečkové orámování číslice "20" ditýká se ostatní kresby a jest husté.

Pestranní podlouhlá políčka vyplněna jsou kombinací lípových listů určitě provedených.

Papír neuplně bílý. Kolky vesměs klížený a perforovány.

Nařízení ministra financí z 25. 2. 1919, čis. 86 Sb. z. a n.

50 haléřový kolek : Rozměr jest 26/26 mm, barva hnědá, tisk z hloubky, uprostřed v kruhu český zemský lev. Kruh kolem lva jest kolem hnědého čárkovaný, kolem v kruhu jest nápis: "ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA" s třemi ornamenty lípových listů /jeden nahoře a po jednom po stranách/ ve čtverech rezích číslice "50" dále uprostřed

Charakteristické znaky Příloga XXIV.

malý, široký, s ornamentálním okem, jazyk se sčísleným koncem,
okem ohřívenými nohami, kruh kolem něho kolmo čárkovaný.

3: "československá republika", přesný, písmeny tučné a pravidelné.
kruhu kolem lva, čárkování vodorovné, husté.

vém ornamentu lípových lístků 2, v pravém a hoření 3 světlé

vlnitých linek na všech čtářech stranách bílý proužek.

Kolek na bankovkách tisícikorunových :

uzení ministra financí z 25.2. 1919, čís. 86 Sb. z. a n.

ovky jsou opatřeny kolcem na samotnou bankovku tištěným. Ostatní
ovky budou polepeny kolky zvláště k tomuto účelu vyhotovenými.

s 10 korunového kolku vtištěného na tisícevky. Rozměr jest

5 mm. Tisk červený a černý. Kolek jest vtištěn do obdélníkového

itého rámce. V hořejších třech čtvrtinách jest v kruhu černě kolmo
ovaném obraz Palackého. Průměr kolmo čárkovaného kruhu jest 20 mm

m obrazu jest dvojitý okruh; vnitřní kruh jest v černé, vnější v

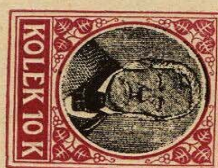
ené barvě a mezikruží jest bezbarvé. Obraz jest vtištěn do čtverce,

žež každém rohu jest červený lípový trojlístek s ornamenty. Ve speci-

části kolku jest obdélník s červenou půdou, v němž jest tiskem vyz-

ne "KOLEK 10 K".

Příloha XXIV.

Příloha XXV.

J e d n a c í ř á d

hlavního státního komisariátu pro okolkování bankovek.

Právní osobnost a pravomoc:

Správou sběrací akce v obvodu naznačeném v příloze A/ /: seznam okresních státních komisariátů /: jest pověřen hlavní státní komisariát, jehož zvláštní výkonný orgán /: hlavní sběrna /: má na starosti organizaci a technické provedení sběrací akce v naznačeném obvodu.

Hlavní státní komisariát jest po dobu své působnosti veřejným úřadem nadaným pravomocí, jež vyplývá ze zmocňovacího zákona současně uveřejněného a z příslušného prováděcího nařízení, pokud pravomoc ta není vyhrazena ministru financí a ústřednímu státnímu komisariátu. Jako veřejný úřad požívá ochrany zákona. Jeho členové jsou po dobu svých funkcí úředními osobami a stojí jako takové pod zvláštní ochranou práva. Veškerá podání komisariátů u státních úřadů, dále listiny od nich vystavené jsou kolku prosty. Poštovní zásilky komisariátů nepodléhají poštovnímu, jest však třeba na obálce vyznačiti odesílající komisariát s doložkou : „Věc úřední porta prosta“.

Složení :

Hlavní státní komisariát se skládá z předsedy a tří až šesti členů. Předsedu jmenuje ministr financí, předseda pak kooptuje ostatní členy.

Slib a přísaha :

Členům hlavního státního komisariátů a všem pomocným orgánům jeho, pokud jsou státními úředníky, připomene předseda složenou služební přísahu, ostatní pak členové komisariátu a zřízení složí přísahu následujícího znění do rukou předsedy.

„Přisahám a slibuji na svou čest a svědomí, že budu po dobu okolkování bankovek povinnosti a úkoly, které mně jako členu /: zřízceni /: hlavního státního komisariátu dle daných nařízení a rozkazů příslušejí, přesně a svědomitě plniti, že zachovám o veškerých usneseních a opatřeních tohoto úřadu přísné úřední tajemství a že vyvaruji se všeho, co by účel těchto opatření ohroziti nebo mařiti mohlo.

Právo rekvisiční :

Hlavnímu státnímu komisariátu přísluší právo požadovati od každé osoby ať fysické nebo právnické, služby jakéhokoliv druhu, dále jakoukoliv podporu k účelu okolkování bankovek. Zejména přísluší mu právo vyžádati si součinnost všech veřejných orgánů /: státních i autonomních /:, jakož i soukromých osob, dále vyžádati sinutnou vojenskou a jinou asistenci, dopravní prostředky, jiné potřeby a pomůcky a ustanoviti přiměřené odměny a náhrady.

Obor působnosti :

Hlavní státní komisariát má za úkol pro svůj obvod naříditi a podnikati vše, co k účelnému a včasnému provedení, nařízení ohledně okolkování bankovek jest zapotřebí.

Za tím účelem zorganizuje v první řadě hlavní sběrna jako svůj výkonný orgán a službu při ní pomocí některého peněžního ústavu ve svém sídle.

Organizačním referentem ustanoví zástupce některého peněžního ústavu ve svém sídle, ostatní pracovní síly bude účelno vzíti jednak z řady peněžních ústavů, sboru profesorského a učitelského, veřejných zřízenců atd.

Bankovkový materiál posud převzatý od zemské banky budiž dle místních poměrů rozvržen a odevzdán neokolkován místním okresním státním komisariátům. Jiného další materiálu bankovek ku okolkování se hlavnímu státnímu komisariátu vůbec nedostane, poněvadž okolkování jest svěřeno okresním komisariátům mimo bankovky tisícikorunové, které budou okolkovány v Praze a prostřednictvím hlavního státního komisariátu vydány jako záloha okresním státním komisariátům.

Hlavní státní komisariát zorganizuje dále k bezprostřednímu sbírání bankovek obecněstvem odevzdaných okresní státní komisariáty a sice jak ve svém sídle, tak ve všech okresních městech svého obvodu po stránce osobní a věcné dle přiloženého jednacího řádu pro okresní státní komisariáty.

Hlavní státní komisariát převezme od ústředního komisariátu příslušnou zásobu bankovek tisícikorunových a tiskopisů, převezme je do sídla své působnosti a postará se o bezpečné uschování tohoto materiálu. Tyto od ústředního komisariátu převzaté tisícovky a tiskopisy rozvrhne na jednotlivé okresy tak, aby okresní státní komisariát je mohl v ustanovený den bez průtahu převzít. Hlavní státní komisariát má se postarati též o delší zásobení okresních státních komisariátů tiskopisy.

Legitimace a plné moci :

Hlavní státní komisariát vyhotoví předsedům okresních státních komisariátů legitimace k výkazu jejich úřední osobnosti.

Legitimace tato bude vyhotovena v tomto znění :

„Legitimace“

Pan jest předsedou
Okresního státního komisariátu pro
Okolkování bankovek v
Vdne1919.
Hlavní státní komisariát pro okol-
kování bankovek
/: podpis přednosty a jednoho člena
hlavního státního komisariátu :/.

Legitimace pro členy a zřízence státního komisariátu vyhotoví jeho předseda nebo zástupce. Funkcionáři hlavního státního komisariátu mohou býti na základě zvláštní plné moci zmocnění k různým úkolům, jako kupř. převzetí bankovek, tiskopisů kolků od berního

úřadu, pošty atd. Plná moc ta se vyhotoví dle potřeby pro každý jednotlivý případ předsedou nebo jeho zástupcem.

Výkazy :

Hlavní státní komisariát vede přesné záznamy o převzatém a vydaném materiálu bankovek, které musí býti přesně zúčtovány /: denní pokladna :/. Dále vypracuje každodenně na základě dodaných výkazů a propisů okresních státních komisariátů /: ze stejného dne :/ celkové výkazy ve dvou stejnopisech, z nichž jeden zašle ústřednímu státnímu komisariátu. Tisícovky okresními státními komisariáty denně odváděné hlavnímu státnímu komisariátu buďtež po pečlivém srovnání /: maďarským textem nahoru :/ denně zasílány Zemské bance v Praze.

Dohled na okresní komisariáty :

Hlavní státní komisariát má povinnost dohlížeti na okresní státní komisariáty. Za tím účelem vysílá své členy jako dohlédací orgány do okresních komisariátů, pokud se týče do sběren, aby se přesvědčili o správném postupu služby a učinili další potřebná opatření.

Za účelem dozoru po dobu okolkování bankovek vede hlavní státní komisariát ohledně každého okresního komisariátu zvláštní účet, v němž se jako počátečná dotace запиše bankovková materiál, jenž byl eventuálně vydán okresním komisariátem, jako položky další pak přebytky bankovek, které okresními komisariáty byly po případě hlavnímu komisariátu odvedeny.

Režijní vydání :

Režijní vydání kryje ústav pověřený funkcí hlavní sběrný zálohami a podá po skončení akce finančnímu ministerstvu doložený zevrubný účet ověřený předsedou hlavního komisariátu.

Konečné zúčtování :

Po uplynulém okolkovacím týdnu zjistí hlavní státní komisariát na základě došlých statistických konsignací, jaký celkový obnos bankovek byl stranami předložen. Zjištěné takto množství bankovek ve svém obvodu oznámí ihned telegraficky ministerstvu financí.

Statistické konsignace všech okresních státních komisariátů odvedou se do 6 dnů ústřednímu státnímu komisariátu.

Další činnost hlavního státního komisariátu od posledního dne okolkovacího týdne až do ukončení celé okolkovací akce bude dodatečně určena zvláštními předpisy. Po ukončení celé okolkovací akce vyhotoví okresní státní komisariáty konsignace zbylých bankovek dle jednotlivých druhů a odvedou výkazy tyto dvojmo vyhotovené spolu s bankovkami svému hlavnímu státnímu komisariátu do tří dnů. Tento zkontroluje správnost konsignací a vrátí jeden potvrzený stejnopis dotyčnému okresnímu státnímu komisariátu, vyhotoví celkový výkaz zbylých bankovek a odevzdá jej do 8 dnů se všemi podrženými konsignacemi okresních státních komisariátů ústřednímu státnímu komisariátu.

Bankovkový materiál a zbylé tiskopisy zůstanou až na další u hlavních státních komisariátů, jimž již nyní se klade za úkol, aby se postaraly o bezpečné pozdější uschování tohoto materiálu.

Funkce hlavního státního komisariátu trvá tak dlouho, dokud nebude komisariát zvláštním nařízením ministerstva financí funkce této zproštěn.

Příloha XXVI.

J e d n a c í ř á d

okresního státního komisariátu pro
okolkování bankovek.

Úkol.

Úkolem komisariátu tohoto jest učiniti pod dozorem hlavního státního komisariátu další opatření, aby bankovky vydané Rakousko-uherskou bankou od obyvatelstva byly sebrány a okolkovány. Hlavní ústav Rakousko-uherské banky v Praze a její filiálky nesmějí dáti své zásoby bankovek těch okolkovati. Místním obvodem působností okresního komisariátu jest obvod příslušného okresního soudu.

Právní povaha.

Okresní státní komisariát jest po dobu své působnosti veřejným úřadem nadaným pravomocí, jež vyplývá ze současného zmocňovacího zákona a z příslušného nařízení prováděcího, pokud pravomoc ta není vyhrazena vyšším orgánům.

Jako veřejný úřad požívá ochrany trestního zákona. Jeho členové jsou po dobu svých funkcí úředními osobami a stojí jako takové pod zvláštní ochranou právní. Veškerá podání komisariátu a státních úřadů, dále listiny od nich vystavené jsou kolku prosty. Poštovní zásilky komisariátu nepodléhají poštovnímu; jest však třeba na obálce vyznačiti odesílající komisariát a doložkou : „Věc úřední porta prosta“.

Složení.

Hlavní státní komisariát jmenuje předsedou okresního státního komisariátu přednostu politického úřadu anebo okresního soudu, po případě jejich zástupce; předseda pak kooptuje za členy po jednom zástupci samosprávných úřadů města a venkova /: okresních a silničních výborů /: dále notáře a jednoho až tři zástupce peněžních ústavů, kterým jest od okresního státního komisariátu svěřen úkol okresních sběrů. Jeden z těchto peněžních ústavů budiž ustanoven jako organizační referent.

Členům okresního státního komisariátu a všem jeho pomocným orgánům, pokud jsou státní příslušníci, připomene předseda složenou služební přísahu; ostatní členové komisariátu a všichni ostatní zřízení jeho složí do rukou předsedy přísahu následujícího znění : „Přisahám a slibuji na svou čest a svědomí, že po dobu okolkování bankovek budu plniti mně jako členu /: zřízení /: okresního státního komisariátu dle daných nařízení a rozkazů přináležející povinnosti a úkoly přesně a svědomitě, dále že o veškerých usneseních a opatřeních tohoto úřadu zachovám přísné úřední tajemství a že vyvaruji se všeho, co by účel těchto opatření mohlo ohroziti nebo mařiti.

Právo rekvisiční.

Okresnímu státnímu komisariátu přísluší právo požadovati ku dosažení účelu, k němuž komisariát ten byl zřízen, od každé osoby, ať fyzické nebo právnické služby jakéhokoliv druhu a jakoukoliv podporu. Zejména mu přísluší právo vyžádati si součinnost

všech veřejných orgánů /: státních samosprávných :/ a soukromých osob, vyžádati si vojenskou a jinou asistenci, dopravní prostředky, jiné potřeby a pomůcky a ustanoviti přiměřené odměny a náhrady.

Technické provedení :

A/ Sběrný.

Úkolem okresního státního komisariátu jest dozor nad bezprostředním sbíráním a okolkováním bankovek. Technické práce provádí komisariát peněžními ústavy, které určí jako sběrný. Sběrný tyto jsou povinny podrobiti se pokynům a nařízením komisariátu.

B/ Všeobecné rozřídění obecnstva.

Doplňkem ku všeobecné vyhlášce ustanoví okresní státní komisariát vyhláše ustanoví okresní státní komisariát dle počtu stran v okresním městě a na venkově pořad, v jakém strany k výměně budou připuštěny a ku které sběrně se mají dostaviti. Zásadou budiž vyříditi nejdříve peněžní ústavy, dále venkovské obce, na konec okresní města a poslední den /: v neděli :/ obchodnictvo.

Ústavy a podniky, které jsou oprávněny přijímati vklady, vyhotoví ve třech stejnopisech, firmou pravoplatně podepsaných seznam druhů bankovek /: výčetku : / své poslední hotovosti ze dne 26. února t.r. po pokladní uzávěrce a odevzdají bez bankovkového materiálu všechny tři stejnopisy okresním komisariátům. Tento poukáže strany, aby polovici počtu tisícovek /: zaokrouhlenou nahoru :/ předložila sběrně ku výměně za kolkované. Co se týče ostatních druhů, vydá komisariát na výčetce straně poukaz, aby si mohla opatřiti u úřadu kolky dodávajícího kolky na okolkování polovice sumy ostatních zbylých druhů bankovek ve výčetce označených.

Těmito kolky polepí pak strana bankovkový materiál dle jednotlivých druhů bankovek sama. Druhý stejnopis zašle komisariát témuž úřadu a týmž poukazem, třetí stejnopis zašle komisariát témuž úřadu s týmž poukazem, třetí stejnopis si podrží za účelem kontroly.

Starostové venkovských obcí, zejména farních, jsou zásadně povinni /: vedle nich mohou k tomu býti povoláni i jiné vhodné osoby, jako kněží, učitelé atd. :/, aby na požádání místních nebo přiřazených stran bankovky, které mají býti okolkovány, sebrali dle konsignace B/ a v den pro dotyčnou obec ustanovený sebrané bankovky i s konsignací předložili sběrně. Podobné hromadné přihlášky jsou přípustny dle uvážení místního okresního komisariátu při továrnách a velkých podnicích. Podmínkou jest, aby podnikatel /: zaměstnavatel :/ předložil konsignace s těmito rubrikami: jméno, povolání, řádné bydliště zaměstnanců, částka při okolkování přinesená, výplatní kvota, obnos vkladu a specifikace celkového odevzdaného obnosu dle druhů bankovek. V takových případech budou vkladní listy podnikateli /: zaměstnavateli :/ vydány později. Ohledně mužstva v činné vojenské službě jsou podobné hromadné přihlášky obligatorní; o tom bude vydáno zvláštní nařízení /: příloha XVIII :/.

Každé straně /: až na poslední výjimku :/ jest ovšem volno, aby v příslušný den svou hotovost předložila sama. Pro státní pokladny budou o způsobu, jak se má okolkovati bankovkový materiál u nich se nacházející, vydány zvláštní předpisy /: příloha XIX :/.

C/ Výplata mzdy a platů.

Mzdy /: pohledávky z námezdného poměru :/ dělnictva, které se platí týdně anebo čtrnáctidenně a které jsou splatny v sobotu dne 1. března t.r. a 8. března t.r., se vyplátí na 1. a 8. března 1919 v nezkráceném obnosu v okolkovaných bankovkách. Za tím účelem se vymění soukromým podnikatelům neokolkované, ku sběrnám přinesené bankovky výplatě odpovídající v plném obnosu za bankovky a kolky, které si podnikatel /: zaměstnavatel :/ na bankovky sám nalepí, po případě za bankovky již okolkované, předloží-li podnikatel, jehož podnik leží v sídle okresního hejtmanství, ku sběrně výplatní listiny, že suma bankovek ku okolkování předložená odpovídá celkové výši mzdy dělnictva, řečené soboty splatné. Jedná-li se o podnik mimo sídlo hejtmanství, budiž předložena výplatní listina a potvrzení obecního úřadu stejného obsahu, vidované okresním hejtmanstvím. Správnost výplatní listiny budiž v obou případech též potvrzena podpisem dvou dělníků súčasťněných na výplatě.

Sběrna, u které podnikatel okolkované bankovky po případě bankovky a kolky obdrží, a rovněž hodina vydávání určí se v každém okrese okresním státním komisariátem. Podotýká se, že na bankovky, jež podnikatel vyplátí dělnictvu již dne 1. března 1919, obdrží tohoto dne u řečené sběrně příslušné kolky a že sběrna tato bude dne 1. března 1919 úřadovati výhradně pro podniky mzdu vyplácející. Státní podniky obdrží příslušný počet a druhy kolků u úřadů kolků vydávajících, předloží-li seznam jednotlivých druhů bankovek, jež mají býti vyplaceny a stvrzení o příjmu. Seznam a stvrzenka budou přílohami výdejové položky dotyčného úřadu.

Výplaty mzdy v tomto odstavci naznačených stanou se beze srážky bankovkového kolků.

Veškeré ostatní měsíčně splatné platy /: i platy denní :/, které jsou splatny dne 28. února, 1. nebo 2. března 1919, se vyplátí 1. března jenom jednou čtvrtinou, zaokrouhlenou na nejbližší vyšší číslo dělitelné 10, dne 10. března pak zbytkem.

Aby veřejné úřednictvo 10. března mohlo obdržeti zbytek svého platu, musí míti vyplácející úřady /: berní a poštovní úřady, železniční poklady atd.:/ dostatek hotového bankovkového materiálu. Budou tedy nuceny potřebný materiál opatřiti si u sběrů. Státním okresním komisariátům, se tudíž ukládá, aby v každém případě, kdy komisariát nebo sběrna budou dožádány některou státní pokladnou o bankovkový materiál, tento vydaly na potvrzení. Potvrzenka budiž pak přiložena jako doklad ku zápisům okresního komisariátu.

D/ Podrobný postup při okolkování.

Tisícovky jsou již opatřeny kolkem na samotnou bankovku vtištěným. Pro bankovky ostatní jsou zavedeny kolky, a to pro každý druh bankovek ve výši 1 % hodnoty bankovky.

Okolkování bankovek děje se takto: strana se dostaví v den ve vyhláše udaný během úředních hodin k okresní sběrně. Za osoby žijící ve společné domácnosti obstará okolkování přednosta domácnosti sám nebo svým zástupcem; čeled' a služebnictvo má však na vůli okolkování si obstarati samo. Osoby, které nejsou svéprávné, nebo osoby právnické buďtež zastoupeny svými zákonnými zástupci.

Okresní sběrna převezme od strany veškeré bankovky. Jichž okolkování se provádí, vyjímaje bankovky, jimž některá část chybí /: o tomto jedná pozdější ustanovení tohoto jednacího řádu :/. Strana obdrží od pokladníka legitimační kupony na vklad. Za vrácení kupon obdrží pak strana u výplatní pokladny dle pravidel následujícího odstavce částku odevzdaného obnosu v okolkovaných bankovkách, anebo není-li dostatečná zásoba okolkovaných bankovek, touž částku v neokolkovaných bankovkách patřičnými kolky, aby si je nalepila sama. Zbytek odevzdaného obnosu po srážce kolkovného jest vkladem a pohledávkou za státem. Kolkovné se srazí teprve při konečném vyúčtování vkladu.

Pro určení okamžité výplatní kvoty platí tato pravidla :

Jediné 10 korunová bankovka se od jediné strany nemůže z technických důvodů přijímati. O tomto obnosu se předpokládá, že bude během kritického týdne vydán za nákupy u obchodníků, kteří své zásoby bankovek v poslední den odevzdají ku kolkování. Také není pro tento případ námitky proti společnému okolkování s jinou osobou. Jinak se přijímá každý obnos v bankovkách /: mimo bankovky 10.000 korunové :/, tudíž i bankovky 25- a 200 korunové a vymění se ihned 50% odevzdaného obnosu za bankovky 10-, 20-, 50-, 100- a 1000 korunové, při čemž případný zlomek 5 se zaokrouhlí nahoru na číslo dělitelné 10. Tak obdrží strana např. z odevzdaného celkového obnosu 20 K nazpět v okolkovaných bankovkách 10 K, za 30 K 20 K, za 40 K 20 K, za 50 K 30 K atd. Pokud nemá pokladník po ruce předem okolkovaných bankovek, vydá straně tento obnos v bankovkách neokolkovaných a k tomu příslušející druhy a počet každého druhu kolku. Strana nemůže žádati, aby vyplacenou kvotu dostala v poměrném množství týchž druhů bankovek, které složila.

Straně jest ponecháno na vůli, aby kolky sama nalepila, anebo se odkáže na poradní kancelář, kde si může kolek dáti nalepiti. Ponechává se okresnímu komisariátu, aby v této kanceláři sám zařídil kolkování bankovek pro sběrnou s použitím těchto osob. Tato kancelář budiž co možná v blízkosti sběrný zřízena v dostatečně prostorné místnosti. /: školní síň, sál atd. :/ a opatřena pultovým zařízením /: několik stolů vedle sebe :/. V místnosti této udílí dostatečný počet sil /: úřednictvo, profesori, učitelstvo, spolehliví a zkušení žáci vysokých, středních a odborných škol :/ jednak obecnstvu rady v záležitosti okolkování, jednak lepi kolky.

Ve sběrně budiž na vhodném místě nápadným způsobem /: obrázek :/ umístěno poučení o tom, na kterém místě třeba kolek nalepiti. Pravidlem jest, aby se kolek lepil vždy na straně s maďarským textem, a sice střídavě v levém rohu horním a dolním, aby se při skládání bankovek do balíčků /: poněvadž bankovky se dávají do balíčků obvykle po 50 a 100 kusech :/ netvořila vyvýšenina pouze na jednom místě. Při bankovkách s bílým pruhem se lepi kolek vždy na bílý pruh.

Kolky buďtež lepeny na straně s maďarským textem. Připomíná se však, že podmínkou platnosti okolkování bankovky to není. Konečně se připomíná, že při nalepování kolků bude účelno obecnstvo poučiti o tom, jak si má počínati při výkonu samém.

Na některých bankovkách /: mastných a na 20 korunových vůbec :/ nechytají kolky dobře. Odpomoc zjedná se tím, že místo, kam kolek má býti nalepen, se zbaví nejdříve mastnoty přetřením /: hubkou :/ slabým roztokem sody a na takto navlhčené místo nalepí se kolek /: aniž byl navlhčen :/. Též arabskou gumou lze vypomoci.

Bankovku, jejíž část chybí, pokladník odmítne. Strana může ji předložit s vkladním listem, který jí byl při okolkování ostatních bankovek vydán, bernímu úřadu, který poškozené bankovky na potvrzení převezme za účelem obstarání výměny u Rakousko-uherské banky. Po výměně berní úřad provede sčítování v dohodě s příslušnou sběrnou a vyrozumí stranu, aby se dostavila ku výplatě příslušné kvoty a ku přípisu na vkladním listu.

Zásadně jest vyloučeno, aby táž strana předložila své bankovky dvakrát; toliko ve zvláštních případech /: např. obdrží-li dodatečně poštou peníze :/ jest to přípustné. Odůvodněnost žádosti posoudí úředník bankovky přijímající. Podmínkou opětného přijetí bankovek jest, že přijde strana k téže sběrně u které byla po prvé, a legitimuje se vkladním listem.

Případné spory se stranou rozhodne předseda okresního státního komisariátu nebo jeho zástupce. Proti rozhodnutí tomuto není odvolání.

E/ Organizace služby a kvalifikace
zřízenců.

Předseda okresního státního komisariátu se musí postarati o to, aby služba byla zorganizována tak, aby počet stran na okrese připadající byl během okolkovacího týdnu vyřízen.

Základ rozpočtu tvoří předpoklad, že z počtu obyvatelstva na jednu stranu /: rodinu /: připadají průměrně 4 osoby, a že jedna pracovní skupina s jedním vkladním a jedním výplatním pokladníkem denně vyřídí 400 stran.

Aby tento počet byl zdolán za den, jest třeba, aby měla pracovní skupina 2 pokladníky, a sice 1 pokladníka pro příjem peněz a druhého současně pracujícího pokladníka pro výdej peněz; každý pokladník musí míti jednoho žurnalistu. Dále jest potřebí 3 úředníků účtujících a jednoho pomocníka pro vkladního pokladníka, který by zapisoval jméno, zaměstnání a bydliště stran a zkoumal identitu stran dle legitimace. Rovněž se doporučuje, aby k ulehčení práce byla dána každému pokladníku spolehlivá osoba pro přepočítání a třídění peněz. Dobře pamatovati ještě na 2 – 3 pomocníky ku práci /: zkušené osoby pro třídění a páskování peněz :/.

Takováto pracovní skupina by mohla vyříditi od 8 do 3 hodin denně 400 stran, při čemž by byl přístup stran dovolen pouze od 8 12 hodin.

Kdyby byla po ruce ještě jiná taková skupina, mohlo by se v těchto místnostech pracovati také odpoledne a byl by přístup stran dovolen od 3 – 7 hodin.

Při pracovní skupině s 2 pokladníky /: přijímacím a vyplácejícím /: bude asi zapotřebí, aby během úředních hodin vyplácející pokladník čas od času převzal od pokladníka vkladního zásobu peněz na prozatimní stvrzenku /: bon :/.

Dle místních poměrů by mohlo se postupovati také tím způsobem, že by jeden pokladník dopoledne pouze přijímal peněz a strany odkázal, aby si v hodinách odpoledních přišly pro výplatu. Tato skupina pracovní by nevyžadovala tolik pracovních sil.

Nezbytně jest však zapotřebí jednoho pokladníka, jeho pomocníka, žurnalisty a 2 úředníků účtujících; po případě ještě jedné síly pro pomocné výkony /: zvláště páskování bankovek :/. Při této skupině pracovní možno počítati, že vyřídí denně asi 250 stran. Stranám by byl dovolen přístup od 8 – 11 hodin a strany poukázaly by se, aby si legitimací kupon pečlivě uschovaly a odpoledne dle pořadu čísel legitimacích kuponů peníze vyzvedly.

Pro funkci pokladníků jest potřebí vyškolených sil; výkony deníkářů /: žurnalistů /: a úředníků účtujících jsou tak jednoduché, že nevyžadují speciálního vyškolení peněžního úředníka. Funkce ty mohou zastávati profesori, učitelé, kněží a starší, spolehliví studenti. Pomocník vkladního pokladníka nepotřebuje rovněž odborné kvalifikace peněžního úředníka, bude však prospěšno použití k tomu toho, kdo zná dobře osobní poměry okresu a dovede s obecností jednati, poněvadž lze předpokládati, že bude často žádán od stran, aby jim podal různé informace a vysvětlivky. Pro přepočítávání a třídění peněz /: páskování, svazování motouzem /: hodí se každá spolehlivá osoba.

Pokladník vkladní necht' třídit dle druhů bankovky do nějaké příhodné kasety s příslušnými odděleními, při čemž méně zachovalé bankovky a dále bankovky po 25 a 200 K, jakož i bankovky po 50 a 10 K staršího typu /: tedy typu bez bílého proužku : / hned dá stranou, aby nepřišly do oběhu. Budiž dbáno toho, aby okolkovány byly jen bankovky skutečně zachovalé.

Poučení o tom, jak s dodaným vkladním listem se manipuluje, obsahují přiložená „Pravidla pro přijímání a vyplácení vkladů“.

Kolky třeba odebrati u berního úřadu v sídle okresního komisariátu. V Praze u zemské finanční pokladny, u důchodkového úřadu, kolkovního úřadu a hlavního celního úřadu. V Brně u zemské finanční pokladny, hlavního celního úřadu a berního úřadu. Další potřebné tiskopisy, pokud tiskopisy dodané hlavním státním komisariátem nestačí, třeba objednat u hlavního státního komisariátu. Kdyby se nedostávalo tiskopisů a kolků, vezme sběrna vklady do předběžných záznamů, vydá straně prozatimní stvrzenku příjmu a poukáže

stranu, aby si přišla pro vkladní list dodatečně, až by sběrně došly tiskopisy od hlavního komisariátu, event. telegraficky vyžádané.

Legitimace a plné moci.

Předseda okresního státního komisariátu obdrží od hlavního státního komisariátu legitimaci k výkazu své úřední osobnosti. Podobné legitimace obdrží všichni členové a zřizenci okresního státního komisariátu /: sběrný a poradní kanceláře :/ od předsedy okresního státního komisariátu. Legitimace tato zní :

L e g t i m a c e .

Pan ----- jest
Členem /: zřizencem :/ okresního
Státního komisariátu pro okolkování
bankovek v -----.
V ----- dne -----1919.

Okresní státní komisariát pro okolkování.

podpis předsedy a jednoho
člena.

Funkcionáři okresního státního komisariátu mohou býti na základě zvláštní plné moci zmocnění k různým úkonům; plná moc ta se vyhotoví bez kolku dle potřeby pro každý jednotlivý případ předsedou nebo jeho zástupcem.

Výměna kolků

Kolky bankovkové, které jsou neupotřebitelné /: přetržené nebo pod. :/ lze stranám vyměnit u úřadů kolky vydávajících.

Výkazy.

Okresní státní komisariát jest povinen dle přiloženého vzorce každodenně sestavit a dvojmo vyhotoviti výkaz o zpracovaném materiálu bankovkovém a kolkovém. Jeden stejnopis, dále propisy deníku vkladního a výplatního zašle druhý den ráno hlavnímu státnímu komisariátu. Okresní komisariát postarejž se o bezpečné uložení hotovosti, která koncem dne kromě tisícovek u něho zůstane a kterou třeba denně roztřídit a spočítati. Za účelem bezpečného střežení sběrů a lepírů může okresní může okresní komisariát rekvírovati vojsko nebo jinou asistenci.

Okresní komisariát má však na vůli část bankovkového materiálu odvésti hlavnímu státnímu komisariátu již před ukončením celkové okolkovací akce.

Tisícovky buďtež denně poštou zasílány hlavnímu státnímu komisariátu; při páskování buďtež kladeny maďarským textem nahoru.

Dohled.

Okresní státní komisariát jest podroben dozoru hlavního státního komisariátu, jest povinen podrobiti se všem příkazům a nařízením jeho a zástupců hlavního komisariátu, kteří dohled provádějí.

Za účelem dozoru po dobu okolkování bankovek vede hlavní státní komisariát ohledně každého okresního komisariátu zvláštní účet, v němž se jako počátečná dotace zapíše bankovkový materiál, jenž již byl event. vydán okresním komisariátem, jako položky další pak přebytky bankovek, které okresním komisariátem byly po případě hlavnímu komisariátu odvedeny. Sběrnám se tudíž ukládá, aby po dobu okolkovací akce vedly záznam o denním příjmu a vydání a konečném zůstatku.

Konečné sčítování.

Po skončeném posledním dnu /: neděli :/ okolkovacího týdne sestaví okresní státní komisariát konečný denní výkaz zbylých bankovek dle počtu, druhů a obnosů a odvede tento výkaz, jak obvykle, hlavnímu státnímu komisariátu. Zbylé bankovky a tiskopisy zůstanou až na další ve správě a uschování okresního státního komisariátu.

Po té sestaví okresní státní komisariát statistickou konsignaci /dle vzorce/, jež budiž tak zařízena, aby poskytovala jasný přehled o oběhu bankovek okresu, tisícovky v to počítaje, zejména aby z ní byly po ukončení okolkovacího týdne přesně zřejmy tyto položky :

1/ Dotace od hlavního komisariátu obdržena jednak v okolkovaných tisícovkách, jednak v neokolkovaných nebo kolkovaných jiných bankovkách;

2/ celkový obnos od stran předložených bankovek dle počtu, druhů a obnosů;

3/ počet, druh a obnos bankovek, jež s kolkem byly dány do oběhu /: tedy tisícovky s natisknutým kolkem i ostatní bankovky s kolkem nalepeným nebo bankovky, k nimž kolek byl přidán :/;

4/ počet, druh a obnos neokolkovaných bankovek odvedených jednak během akce hlavnímu komisariátu, jednak zbývajících; zde buďtež odděleně vykázané bankovky, jež po případě byly vydány státním pokladnám bez kolků /: viz odst. o výplatách mezd a platů :/;

5/ po případě zbylé okolkované bankovky /: bez tisícovek :/ dle počtu, druhů a obnosu;

6/ počet, druh a obnos přijatých a vydaných kolků /: včetně kolků natisknutých na tisícovkách :/;

7/ zbytek nevydaných kolků dle počtu, druhů a obnosů /: včetně kolků na okolkovaných, ale nevydaných tisícovkách :/.

Okresní státní komisariát postará se o bezpečné uschování zbylých bankovek u sběren a převezme veškeré neupotřebené tiskopisy od těchto do uschování. Díl I čtyřdílného tiskopisu pro přijímání a vyplácení vkladů a originál deníků vplatních a výplatních zůstane až na další ustanovení v uschování sběren.

Režijní vydání sběren kryjí ústavy pověřené funkcí sběrný zálohami a podají po skončení akce hlavnímu komisariátu doložený zevrubný účet, pověřený předsedou okresního komisariátu.

Okresní státní komisariáty budou po ukončení okolkování bankovek ještě fungovati až do dalšího opatření. Pomíjí, až budou zvláštním nařízením ministerstva financí zproštěny této funkce.

Konečně se přenechává dobrému zdání okresních komisariátů, aby si tyto předpisy dle místních potřeb event. doplnily. Zejména pověřujeme okresní komisariáty, aby si mohly

zaříditi všechny bezpečnostní opatření pro bankovkový materiál, obzvláště pak tam, kde uznají za dobré zaříditi samostatné lepírny.

Poznámka o nalepování.

Konečně se připomíná, že při nalepování kolků bude účelno obecnstvo poučiti o tom, jak si má počínati při výkonu samém.

Na některých bankovkách /: mastných a na 20 korunových vůbec :/ nechytají kolky dobře. Odpomoc zjedná se tím, že místo, kam kolek má býti nalepen, se zbaví nejdříve mastnoty přetřením /: hubkou :/ slabým roztokem sody a na takto navlhčené místo nalepí se kolek /: aniž byl navlhčen :/. Též arabskou gumou lze vypomoci.

Ministr :
Dr. Alois Rašín v.r.

Příloha XXVI.

Hlavní sběrna: _____

Okresní sběrna: _____

D E N N Í V Ý K A Z.

	Bankovky okolkované					Bankovky neokolkované					Kolky bankovkové				
	korun					korun					haléřů				
	1000	100	50	20	10	1000	100	50	20	10	100	50	20	10	
První dotace, pokud se týče zůstatek z předešlého dne															
Příjem															
dne															
Součet....															
Výdej															
dne															
Zůstatek															
dne															

[illegible]

Příloha XXVIII.

P r a v í d l a

pro přijímání a vyplácení vkladů.

§ 1.

Pro přijímání a vyplácení vkladů používá se tiskopisu, sestavujícího ze 4 dílů, označených I – IV.

Díl I. slouží nejdříve pokladníku pro vklady za složní list a potom likvidatuře pro vklady za volný list, díl II. straně za legitimační kupon na učiněný vklad, díl III. pokladně pro výplaty za poukázku na vybraný vklad a díl IV. straně za výtah z hlavní knihy vkladů.

Před použitím budiž každý tiskopis opatřen na všech 4 dílech razítkem ústavu a označen tímže číslem dle aritmetického pořadí nařipadajícím, jakož i podepsán na dílu IV. nad rámcem pro „Jméno“ k tomu účelu oprávněnými zástupci ústavu.

§ 2.

Ukládá-li strana, použije pokladník pro vklady tiskopisu, uvedeného v § 1., mezi jehož I.a III. list vloží se kopírovací papír.

Pokladník přijme peníze od strany a přepočítá ohlášený obnos. Za příčinou snažší kontroly může - při tisícových bankovkách však je povinen - vyznačiti počet a úhrn jednotlivých druhů bankovek v příslušných sloupcích předtisku na dílu I. Zapisuje se inkoustovou tužkou. Pokladník pro vklady vyznačí po přezkoušení vložený obnos jednak v rubrice „Vloženo“ na dílu I. jednak pak v rubrice, odpovídající počtu cifer v předtištěném rámci na legitimačním kuponu II. a vedle se podepíše na důkaz, že přijal správně zapsaný obnos.

Dále mu náleží, aby se otázal strany na jméno, zaměstnání a bydliště *. Data tato napíše /: propisem :/ do záhlaví dílu I. Konečně oddělí legitimační kupon II. a vydá jej straně. Jest třeba strany nejen plakáty, ale i ústně důrazně poučovati, že v nejvlastnějším jich zájmu jest nutno, aby uvedly pravdivé údaje o osobách vkládajících. V případech pochybných má pokladník žádati výkaz o sobě /: domovský list, vojenský pas, domobraneckou legitimaci, pracovní knížku, konskripční list atd. :/. Pokladník pro vklady, po případě zřízenec, konající službu v prostoru pro strany, upozorní vyřízenou stranu, kde jí bude vydán výtah z hlavní knihy vkladů /IV/. Zbývající tři díly tiskopisu, upraveného shora uvedeným způsobem odevzdá pokladník žurnalistovi pro vklady.

§ 3.

Žurnalista pro vklady zapisuje inkoustovou tužkou do deníku vkladního, do něhož vloží se kopírovací papír, článek pokladní dle aritmetického pořadí dále jdoucí, dále v záhlaví dílu I. uvedené číslo, částku, která byla uložena a vyznačí na dílu I. vlevo od částky vložené v sloupcích k tomu určených datum a článek deníku, a předá tiskopis likvidatuře pro vklady.

* Poznámka : Budiž vyplněno :

Paní Karla Procházková, manželka krejčího v Praze
V Praze VII-835.

§ 4.

Úředník likvidatury pro vklady vyznačí pérem na dílu IV. jméno, zaměstnání a bydliště strany, datum a článek pokladního deníku, jak uvedeny jsou na dílu I., dále vložený obnos cifrou a podepíše se v rubrice k tomu určené na důkaz, že se přesvědčil o souhlasu zápisu ve výťahu IV. se zápisem na dílu I.

§ 5.

Vybírá-li se, vyznačí úředník likvidatury pro vklady inkoustovou tužkou na dílu I. tiskopisu sub § 1. uvedeného, mezi jehož I. a III. list se vloží kopírovací papír, datum výběru a částku, jež se vybírá, jakož i zůstatek vkladu, a na důkaz správnosti zápisu podepíše se vlevo od rubriky „vybráno“ a dále vyznačí pérem ve výťahu z hlavní knihy vkladů IV. datum výběru cifrou a částku, jež se vybírá, jakož i zůstatek vkladu cifrou a slovy a odevzdá tiskopis žurnalistovi pokladny pro výplaty.

§ 6.

Žurnalista pokladny pro výplaty zapisuje inkoustovou tužkou do deníku výplatního, do něhož vloží se kopírovací papír, článek pokladního deníku, dle aritmetického pořadu dále jdoucí, dále v záhlaví dílu IV. uvedené číslo spolu s částkou, jež se vybírá, vyznačí na dílu I., III. a IV. při částce, jež se vybírá, článek pokladního deníku a odevzdá tiskopis, odděliv dříve díl I., pokladníku pro výplaty.

§ 7.

Pokladník pro výplaty, stvrdiv podpisem svým na dílu IV. při částce, jež se vybírá, že souhlasí s částkou uvedenou na dílu III., oddělí díl IV., vyvolá stranu dle jména a čísla, označených v záhlaví dílu IV., odebere jí legitimační kupon II. a přesvědčiv se, že je pravý a že patří k příslušnému tiskopisu, vyplatí doručiteli kuponu II. poukázanou částku, odevzdá mu výťah z hlavní knihy účtu IV. a znehodnotí kupon.

§ 8.

Při dalším vkladu neb výplatě vkladu musí vždy současně býti předložen výťah z hlavní knihy vkladů /: IV :/, vydaný na prvý vklad.

Pro další vklady a výplaty na tyto výťahy z hlavní knihy vkladů používá se prvních tří dílů /: I. – III / tiskopisu, uvedeného v § 1. Díly ty označí se číslem a jménem, uvedenými v předloženém výťahu /: IV :/.

Záznamy na dílu I. zapíše úředník likvidatury pro vklady současně též v příslušném volném listu vyhotoveném na prvý vklad. Při výplatě vyznačí v něm dodatečně též článek výplatního deníku uvedený na dílu I.

Příloha XXIX.

Vyhláška o okolkování bankovek.

Na základě zmocňovacího zákona ze dne 25. února 1919 nařídil ministr financí ve dnech 3. až 9. března 1919 včetně okolkování bankovek 10-, 20-, 50-, 100- a 1000 korunových. Bankovky 1- a 2 korunové zůstanou neokolkovány a podrží neomezenou zákonnou platnost jako dříve. Bankovky 10.000 korunové se nepřijímají. Bankovky 25- a 200 korunové nutno v uvedené lhůtě též odvésti, strana však obdrží za výplatní částky níže udanou bankovky jiné. Bankovky po 10, 20, 50, 100 a 1000 korunách, které během této lhůty nebudou okolkovány a bankovky 25- a 200 korunové, které během téže doby nebudou odvedeny, přestávají býti dnem 10. března 1919 zákonným platidlem na území republiky Československé. Během okolkovací doby budou státní úřady a živnostníci /: obchodníci :/, tito od 3. do 8. března včetně pod trestem, po případě pod ztrátou koncese, povinni přijímati platy též v neokolkovaných bankovkách. Dne 9. března t. r. mohou pouze obchodníci a živnostníci předkládati bankovky k okolkování.

Vzhledem k tomu je v zájmu každého, aby zákonné povinnosti této dostál; časopisy, samosprávné úřady, organizace politické, peněžní spolky a každý vzdělaný jednotlivec /: na venku učitelé ve škole, kněží na kazatelně atd. :/ mají povinnost obecnost poučovati, aby si ve vlastním zájmu okolkování včas obstaralo. Na venkově bude potřebí zvláštních vyhlášek obecního úřadu a místních organizací pro obecnost, dále vybubnování apod.

Bezprostřední sebrání bankovek a kolkování bankovek provedou okresní státní komisariáty pro okolkování bankovek, které jsou zřízeny v sídlech okresních soudů. V čele stojí buď okresní hejtman nebo okresní soudce, členy jsou zástupci samosprávy města a venkova, notář, pak zástupci peněžních ústavů, kterým se bankovky shora uvedené odvádějí.

Okresní státní komisariát a peněžní ústavy, které jsou určeny jako sběrné, jsou po dobu své působnosti veřejnými úřady. Členové okresních státních komisariátů a úředníci sběren, složivše předepsanou přísahu, stojí jako úřední osoby po dobu okolkování pod zvláštní ochranou trestního zákona jako každá jiná úřední osoba republiky Československé. Okresnímu státnímu komisariátu přísluší právo požadovati k dosažení účelu okolkování bankovek od každé osoby služby jakéhokoliv druhu a jakoukoliv podporu, zejména právo vyžádati se součinnost všech veřejných orgánů, státních i samosprávných, dále soukromých osob, vojenskou a jinou asistenci, dopravní prostředky a jiné potřeby. Za tím účelem obdrží osoby tyto zvláštní legitimace a plné moci. Činnost jejich trvá, dokud nebudou ministrem financí úkolu svého zproštěny.

Okolkování děje se tím způsobem, že se straně, která bankovky předloží, vydá napřed legitimační kupon na vklad. Strany se upozorňují, že třeba kupon tento dobře uschovati, poněvadž sběrna za škodu vzešlou ze ztráty a zneužití tohoto legitimačního kuponu neručí. Za kupon tento obdrží v předepsanou výplatní hodinu 50% obnosu bankovek /: nahoru na 10 zaokrouhleného :/ v okolkovaných bankovkách a kdyby těchto po ruce nebylo, v bankovkách neokolkovaných, při čemž se straně vydají současně kolky, aby si je sama nalepila. V každém okresním městě budou zřízeny poradní kanceláře, kde se udílí rady, za které místo bankovky třeba kolek nalepiti.

Pokud je strana poukázána, aby si kolek sama nalepila, vybízí se, aby kolek nalepila na straně s maďarským textem a sice, mají-li bankovky bílý pruh, na tomto, nemají-li bílého pruhu, na levou polovinu její do středu hořejší nebo dolejší čtvrtiny. Při tom budiž dbáno toho, aby kolek nepřesahoval na místo, kde se bankovka překládá. Upozorňuje se, že kolky bankovkové mají válečné lepidlo a že se doporučuje olejový lak bankovek na místě, kde se kolek lepí, roztokem sody smýti a na místo ještě vlhké suchý kolek nalepiti.

Kolek obnáší 1 procento ceny hodnoty bankovky a neplatí se hotově, nýbrž se odpočte teprve při konečném vyúčtování vkladu. Na zbytek vydá se straně vkladní list, který představuje záručitelnou pohledávku strany u republiky Československé. Pohledávka tato se nesmí nikomu podstoupiti. Co se s pohledávkou tou stane, určí se zvláštním zákonem.

Doplňkem k této vyhlášce stanoví okresní komisariát pořad, v jakém strany k okolkování bankovek budou připuštěny a ke které sběrně se mají dostaviti. Nejdříve přijdou peněžní ústavy, pak venkovské obce, potom okresní město a na konec /: v neděli /: obchodnictvo.

Ústavy a podniky, které jsou oprávněny přijímati vklady, vyhotoví ve 3 stejnopisech, firmou právoplatně podepsaných, seznam druhů bankovek své poslední hotovosti dne 26. února po pokladní uzávěrce a odevzdají tyto 3 stejnopisy okresnímu komisariátu, který zařídí další postup.

Starostové venkovských obcí, zejména farních jsou zásadně povinni /: vedle nich mohou k tomu býti povolány jiné vhodné osoby, jako kněží, učitelé apod. /:, aby na požádání místních nebo přiřazených stran bankovky sebrali dle zvláštní konsignace a v den pro dotyčnou obec ustanovený sebrané bankovky předložili sběrně.

Podobné hromadné přihlášky bankovek k okolkování jsou přípustny dle uvážení místního okresního komisariátu při továrních a velkých podnicích. Při těchto je podmínkou, aby podnikatel předložil konsignaci a těmito rubrikami: číslo řadové, jméno, povolání, řádné bydliště zaměstnanců, částka k okolkování přinesená, podpis zaměstnaného /: rubriky tyto vyplní strana /:, číslo deníku příjmového, výplatní kvota, číslo deníku výdajového, obnos vkladu a číslo listu vkladního /: vyplní sběrna /: a na konce specifikace celkového odevzdaného obnosu dle druhů bankovek /: vyplní strana /:. V tomto případě budou vkladní listy podnikateli vydány dodatečně. Každý zaměstnanec je ovšem oprávněn hotovost ku sběrně si přinést sám.

Mzdy a pohledávky z námezdního poměru, které se platí týdně nebo 14 denně a které jsou splatny v sobotu dne 1. a 8. března t. r., se vyplatí dne 1. a 8. března t. r. v okolkovaných bankovkách beze srážky kolku u sběrně, kterou určí okresní státní komisariát. Sběrna tato bude pro podniky mzdu vyplácející úřadovati výmínečně až dne 1. března 1919. Podnikatel musí však předložiti výplatní listinu, opatřenou podpisy dvou na výplatě zúčastněných dělníků a neokolkované potvrzení hejtmanství, že suma bankovek k okolkování předložená odpovídá celkové výši mzdy dělnictva. Není-li v místě podniku okresní hejtmanství, vystaví potvrzení obecní úřad a okresní hejtmanství musí ho vidovati. Klamání úřadu ohledně výše mzdy se stíhá těžkými tresty.

Veškeré ostatní měsíčně spatné platy ze služebního poměru, ať napřed či pozadu, vyplatí se 1. března t. r. čtvrtinou, zaokrouhlenou nahoru na obnos dělitelný 10 a obnos zbytkový dne 10. března, tento již v okolkovaných bankovkách.

O výplatách služebních požitků státních zřízenců platí zvláštní předpisy.

Přednosta domácnosti nebo zástupce osob, které nejsou svéprávné, dále osob právnických, dostaví se v době ve vyhlášce uvedené k sběrně. Služebnictvo může předložiti své bankovky samo. Strana udá své jméno, zaměstnání a bydliště a předloží výkaz o totožnosti své osoby /: domovský list /:, vojenský pas, domobraneckou legitimaci, pracovní knížku, konskripční list, chlebenku a t.d. /:. Jest v nejvlastnějším zájmu stran uvést pravdivé údaje o osobě vkladatelově. Na to pokladník vydá straně polovici okolkovaných bankovek nebo neokolkovaných a příslušnými kolky a legitimační kupon na vklad, který se po skončení účetní práce vymění u pokladny za vkladní list.

Jedna jediná 10 korunová bankovka se od jedné strany z technických důvodů nepřijímá. Strana ji může vyměnit společně s druhou nebo vydati ji za denní potřeby. Strany se žádají, aby bankovky předkládané sběrnám srovnaly dle jednotlivých druhů a typů a sice vždy maďarským textem nahoru. Strany, které předkládají velké sumy bankovek, nechť

přinesou s sebou konsignaci bankovek s plnou adresou. V takových případech budiž totožnost osoby důkladně zjištěna, po případně vkladní list teprve dodatečně po konečném šetření vydán. Strana nemá při výplatě bankovek žádati poměrnou část týchž druhů bankovek, které předložila. Strana je dále povinna převzaté bankovky přepočítati, jinak se za obsah převzatých balíčků bankovkových neručí.

Bankovky, jichž část chybí, třeba odevzdati bernímu úřadu, v Praze, v Brně a v Opavě
/: zemské :/ finanční pokladně k obstarání výměny u rakousko-uherské banky.

Zásadně jest vyloučeno, aby táž strana své bankovky předložila dvakrát: toliko výminečně, např. obdrží-li peníze během okolkovací doby poštou, je to přípustno. Odůvodněnost žádosti posoudí úředník bankovky přijímající. Podmínkou opětného přijetí bankovek jest, že přijde strana k téže sběrně a že se legitimuje vkladním listem.

Případné spory mezi stranou a úředníky sběrný rozhodne předseda okresního státního komisariátu. Proti rozhodnutí tomu není odůvodnění.

Kolky bankovkové, které jsou neupotřebitelné :/ přetržené anebo pod. :/, lze stranám vyměnit u úřadů kolky vydávajících :/ berní úřady; v Praze kolkovní úřad, zemská finanční pokladna, hlavní celní a důchodkový úřad; v Brně zemská finanční pokladna, hlavní celní a berní úřad :/. Jakékoliv rušení okolkovacího výkonu a padělání bankovkových kolků stíhá se těžkými tresty.

Připomíná se, že jest v místnostech, kde se s penězi zachází, jako ve sběrnách a lepírnách, kouření zakázáno.

V Praze dne 26. února 1919.

Ministerstvo financí.

Příloha XXX

Ministerstvo financí.

Č.j. 2933 P.

Přísně důvěrné.

I.

Všem celním úřadům, kontrolním
stanicím a oddělením finanční stráže
v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.

Uzavření hranic.

Na zajištění dokonalého a úplného provedení okolkování bankovek buďtež od 26. února 1919 až včetně do 9. března 1919 uzavřeny hranice pro veškerou dopravu osob a zboží, též dopisů, drahou, poštou a jinými dopravními prostředky, jakož i pro každý přechod osob přes hranice.

Výjimečně budiž povolen přechod přes hranice jen řádně se vykávavším vyslancům cizích států bez tělesné prohlídky a bez prohlídky jejich zavazadel, dále s tělesnou prohlídkou : kurýrům, lékařům, zvěrolékařům, porodním babičkám a osobám obstarávajícím přenášení léků, vykáží-li se obvyklým pověřením.

V železniční dopravě bude provoz od 26. února 1919 až na následující výjimky uzavřen :

Po uvedenou dobu je dovoleno přepravovati :

1/ potraviny určené pro území Československé republiky, a to přes Horní Dvořiště – Český Heršlák a zpět prázdné vozy pro tyto potraviny;

2/ z území našeho vyvážené uhlí ve vagonových zásilkách na tratích Horní Dvořiště – Č. Heršlák /: do Lince /:, Nové Hradky /: do Cmuntu /:, Suchdol /: do Cmuntu:/ a Břeclava /: do Vídně /: a zpět prázdné otevřené vozy uhelné;

3/ průběžný rychlík slovenským územím Paříž – Vídeň – Bratislava – Budapešť – Bukurešť a zpět.

Vozy naložené potravinami, pokud budou doprovázeny vojskem a plombami uzavřené, nebuděť podrobovány vnitřní prohlídce. Rovněž budiž upuštěno od prohlídky těch vozů, jež vykážány jsou doprovázejícímu vojsku. Lokomotivy, jakož i tendry a služební vozy železničního personálu nutno podrobiti důkladné prohlídce. Zvláštní pozornost budiž věnována prázdným vozům uhelným i potravinovým, jakož i vozům naloženým uhlím. Prohlídka dějž se za spolupůsobení železničního úředníka, železniční správou k tomu určeného. Podotýká se, že doprava zásilek přes hranice bude provázena zcela spolehlivým železničním personálem a stroji našeho státu, a že doba pobytu železničních zřizenců na půdě cizí bude omezena na míru nejmenší. Přechod strojů a personálu zahraničních železnic do našeho území a zpět je po dobu uzavření hranic zakázán.

Ohledně železničních zřizenců, provázejících vlaky přes hranice, nařídilo ministerstvo železnic výslovně, že i oni musí se prohlídkám na hranici podrobiti a dále, že tito zřizenci mají orgány vojenské a finanční zprávy radou a skutkem podporovati.

Aby pohraniční strážní služba byla usnadněna, bude od první hodiny dne 26. února 1919 počínaje zastaven veškeren železniční provoz i na následujících tratích :

Břeclava – Lednice, Hrušovany – Šanov – Břeclava, Nové Sídlo – Drnholec –Laa, Hrušovany – Šanov – Laa, Znojmo –Šatov – zemská hranice, Dačice na Moravě – Slavonice – zemská hranice, Gártle – Lippner Schwebe, U černého kříže – Haidmühle, Nýrsko – Eisenstein, Domažlice –Brod nad Lesy, Cheb – zemská hranice k Wiesau, Cheb – zemská hranice k Marktredwitz, Aš – Adorf, Františkovy Lázně – Aš, Františkovy Lázně – Adorf, Kraslice – horní nádraží – Klingenthal, Neudek – Johanngeorgenstadt, Schmiedeberg – Vejprty – zemská hranice, Křinov – Nová Ves – Reizenheim, Hroby – Moldava – zemská hranice, Podmokly – Děčín – zemská hranice k Dráždanům, Nieder Nizdorf – Seebnitz – zemská hranice, Rumburk – Georgswalde. Eb, Žitava – Warnsdorf – Eibau /: po případě zemské hranice k Žitavě – Warnsdorf – zemské hranice k Eibau :/, Liberec – zemské hranice k Žitavě, Frýdland v Čechách – Hermsdorf, Frýdland v Čechách – Seidenberg, Heinersdorf – zemské hranice ku Greiffenbergu, Dolní Polubny – Grüntal – zemská hranice, Königshahn – Libava, Meziměstí – zemská hranice k Feldehammer, Broumov – Mittelsteine, Mladkov – Lichkov – Mezilesí, Bernardice – zemská hranice k Ottmachau, Hukovice – Vidnava – zemská hranice k Neisse, Mikulovice – Hlucholazy /: Ziegenhals :/ - Třemešná, Krňov – zemská hranice k Leobschütz, Opava – zemská hranice k Bauerwitz, Opava – zemská hranice k Ratiboru a Bohumín Annaberg.

Trati Svinov – Vítkovice – Opava- Krňov – Třemešná, která zůstane v provozu, budiž věnována zvláštní pozornost.

Na Těšínsku a na Slovensku budiž zastaven provoz v dohodě s vojenským velitelstvím a finanční správou na tratích, kde toho potřeba vyžaduje.

Zastavení dopravy na tratích, které jsou v provozu cizozemských drah /: např. Cheb – Wiesau, Cheb – Markredwitz, Františkovy Lázně – Aš, Františkovy Lázně – Adorf, Podmokly – Děčín – Dráždany, Žitava – Warnsdorf – Eibau, Liberec – Žitava a t d. :/ bude provedeno následovně: příslušný přednosta stanice tuzemské dráhy dodá přednostovi dotyčné cizozemské dráhy písemné oznámení, že z rozkazu vlády Č. S. státu, se uzavírá hranice našeho státu a tím se zastavuje i železniční provoz na dotyčné trati na výše určenou dobu. Přednosta cizozemské dráhy bude požádán, aby zařídil podle toho vše potřebné.

Ukládá se tudíž všem pohraničním celním úřadům, pohraničním oddělením finanční stráže a kontrolním stanicím, aby s velitelem přiděleného oddílu vojenského smluvili plán dozoru na hranicích k zamezení jakéhokoliv přechodu osob a zboží a aby přihlížely též k tomu, aby nepovstaly na hranicích mezi jednotlivými kontrolními oddíly prostorové mezery bez dohledu.

Vojenské oddíly obdržely od ministerstva Národní obrany přesné instrukce o provádění všeobecné pohraniční kontroly. Nařizuje se zemskému finančnímu ředitelství v Praze a Brně, finančnímu ředitelství v Opavě a generálnímu finančnímu ředitelství pro Slovensko v Bratislavě, aby podělila všechny pohraniční finanční úřady a orgány opisem instrukcí, které jim byly již zaslány ministerstvem Národní obrany.

V Praze 22. února 1919.

Za ministerstvo financí :

Dr Hunka v. r.

Příloha XXXI.

Ministerstvo železnic v Praze.

Čís. 4875

V Praze dne 18. února 1919.

Předmět: Uzavření hranic.

Ředitelství státních drah v Praze v Plzni, Král. Hradci, t.č. v Praze, Brně, Olomouci, Bratislavě, Košici, generálnímu ředitelství buštěhradské železnice v Praze, ředitelství ústecko-teplické železnice v Teplicích – Šanově, ředitelství Košicko-bohumínské dráhy v Košici a ředitelství Fridlanských okresních železnic ve Fridlandě v Čechách.

Za příčinou okolkování peněz v území Československé republiky budou od 26. února až do odvolání hranice našeho státu uzavřeny.

Po tu dobu bude i veškeren železniční provoz provoz přes hranice až na následující výjimky úplně uzavřen :

Vzdor uzavření hranic je dovoleno přepravovati jenom potraviny určené pro území Československé republiky a to přes Horní Dvořiště – Č. Heršlák a zpět prázdné pro tyto potraviny. Dále pouze uhlí a zpět prázdné otevřené vozy uhelné v těchto pohraničních stanicích : Horní Dvořiště – Č. Heršlák, Nové Hrady /: do Cmuntu :/, Suchdol /: do Cmuntu :/ a Břeclava /: do Vídně :/.

Na Slovensku a na Těšínsku je povolena přeprava uhlí a prázdných otevřených vozů uhelných pouze na tratích, které po dohodě s tamní vojenskou správou a finanční správou budou určeny. V té příčině nutno se s jmenovanými úřady nezodkladně dohodnouti.

Doprava těchto zásilek přes hranice budiž prováděna zcela spolehlivým personálem a stroji našeho státu. Předávání a přejímání dějž se pod dozorem nejméně jednoho spolehlivého našeho úředníka. Doba pobytu našich zřízců na půdě ciziny budiž omezena na míru nejnížší.

Přechod strojů a personálu zahraničních železnic do našeho území a zpět je po dobu uzavření hranic zakázán.

Tyto zásilky, jakož i dotyčné prázdné vozy budou v příslušné pohraniční stanici /: Horní Dvořiště – Č. Heršlák, Nové Hrady, Suchdol, Břeclava atd. :/ podrobeny zevrubné prohlídce, kterou budou vykonávati orgánové finanční a vojenské správy.

Železniční personál bude rovněž podroben prohlídkám.

Veškeren železniční personál necht' tyto prohlídky a zúčastněné orgány vojenské a finanční správy radou a po případě i skutkem podporuje.

Příslušné ředitelství necht' vyšlou do zmíněných pohraničních stanic dostatečný počet spolehlivých kontrolních orgánů, kteří ve srozumění s orgány finanční a vojenské správy na správním provádění nařízení dohlédají.

Dále je nutno povolití provoz průběžného rychlíku Paříž – Vídeň – Prešpurk – Budapešť – Bukurešť a zpět po našem území.

Aby zabráněno bylo nepřístojnostem, budou tyto vlaky na našem území doprovázeny finančními a vojenskými hlídkami, které jedou na stroji a v každém jednotlivém voze. Aby tyto hlídky mohly při přechodu hranic nastoupit a vystoupit, necht' jmenované rychlíky zastavují na hranici našeho státu, po případě demarkační čáry.

Je samozřejmo, že i tyto vlaky smějí býti doprovázeny jen zcela spolehlivým železničním personálem. Příslušná trať bude mimo to střežena vojskem.

Veškera ostatní osobní a nákladní doprava přes hranice na svrchu označených tratích je zakázána.

Nebudou tudíž po dobu uzavření hranic přejímány ani průběžné spací vagony Paříž – Praha a Paříž – Varšava i zpět, ani v Horním Dvořišti – Č. Heršláku ani v Pruchně. V důsledku toho nebudou čtvrtkem dne 27. února 1919 počínaje po dobu těchto opatření jezdit ani rychlíky 506/207/1106/207 a /208/1107/208/507 mezi Lincem – Horním Dvořištěm – Č. Heršlákem – Prahou – Přerovem – Bohumínem – Pruchnou.

Výslovně budiž podotknuto, že rovněž nebudou přejímány vlaky a vozy s nábytkem úředníků stěhujících se z Vídně.

Na všech ostatních pohraničních stanicích, které v předcházejícím nebyly jmenovány, bude veškeren železniční provoz přes hranice bez výjimky zastaven.

Aby pohraniční strážní služba byla usnadněna, budiž v první hodině dnem 26. února 1919 počínaje zastaven veškeren železniční provoz i na následujících tratích :

Břeclava – Lednice, Hrušovany – Šanov – Břeclava, Nové Sídlo – Druholec – Laa, Hrušovany – Šanov- Laa, Znojmo – Šatov – zemská hranice, Dačice na Moravě – Slavonice – zemská hranice, Cártle – Lippner Schwebe, U černého Kříže – Haidmühle, Nýrsko – Eisenstein, Domažlice – Brod nad Lesy, Cheb – zemské hranice k Wiesau, Cheb – zemská hranice k Marktedwitz, Aš – Adorf, Kraslice horní nádraží – Klingental, Neydek – Johannegeorgenstadt, Schmiedeberg – Vejprty – zemská hranice, Křinov – Nová Ves – Reizenhein – Hroby – Moldava – zemská hranice, Podmokly a Děčín – zemská hranice k Drážďanům, Nieder Niexdorf – Sebnitz- zemské hranice, Rumburk – Georgswalde – Eb, Žitava – Warnsdorf – Eibau /: po případě zemské hranice k Žitavě – Warnsdorf – Eibau /: po případě zemské hranice k Žitavě – Warnsdorf – zemské hranice k Eibau :/, Liberec – zemské hranice k Žitavě, Fridland v Čechách – Hermsdorf, Fridland v Čechách – Seidenberg, Heinersdorf – zemské hranice ku Greiffenbergu, Dolní Polubny – Grüntal – zemská hranice, Königshahn – Libava, Meziměstí – zemská hranice k Feldhammer, Broumov – Mittelsteine, Mladkov – Lichkov – Mezilesí, Bernardice – zemská hranice k Feldhammer, Broumov – Mittelsteine, Mladkov – Lichkov – Mezilesí, Bernardice – zemská hranice k Ottmachau, Hukovice – Vidnava – zemská hranice k Neisse, Mikulovice – Hlucholazy /: Ziegenhals :- Třemešná, Krňov – zemská hranice k Leobschütz, Opava – zemská hranice k Bauerwitz, Opava – zemská hranice k Ratiboru a Bohumín – Annaberg.

Na Těšínsku a na Slovensku budiž zastaven provoz v dohodě s vojenským velitelstvím a finanční správou na tratích, kde toho potřeba vyžaduje.

Zastavení dopravy na tratích, které jsou v provozu cizozemských drah /: např. Cheb – Wiesau, Cheb – Marktedwitz, Františkovy Lázně – Aš, Františkovy Lázně – Adorf, Podmokly a Děčín – Drážďany, Žitava – Warnsdorf – Eibau, Liberec – Žitava atd. budiž provedeno následovně: příslušný přednosta stanice tuzemské dráhy /: např. v Chebu přednosta č.s.d., ve Frant. Lázních přednosta buštěhradské železnice atd. :/ dodá přednostovi dotyčné cizozemské dráhy písemné oznámení, že z rozkazu vlády československého státu se uzavírá hranice našeho státu a tím se zastavuje i železniční provoz na dotyčné trati, dnem 26. února 1919 počínajíc až do odvolání.

Přednosta cizozemské dráhy nechť je požádán, aby zařídil vše potřebné.

Ministr železnic :
Dr Zahradník v. r.

Č.8335/IV-19

V Praze dne 10. března 1919.

Věc: Výplata zadržených poukázek.

Ředitelství pošt a telegrafů

1/ v Praze, 2/ Brně,
3/ Opavě, 4/ Bratislavě.

1/ - 4/. Při výplatě poštovních poukázek a platebních poukázek poštovní spořitelny pražské a vídeňské ad 4. i budapeštské, jež byla zdejším telegrafickým výnosem ze dne 7. března 1919, č. 8148, až do dalšího rozhodnutí zakázána, tedy poštovních poukázek vplacených před 10. březnem 1919 a platebních poukázek vydaných před tímž dnem, budiž zachován tento postup :

Poštovní úřad dodací /: při poštovních poukázkách zpátečních úřad podací :/ srazí z poukázané částky polovinu zaokrouhlenou na deset korun dolů /: tedy např. při 857 K 25 h obnos 420 K :/, adresátu /: při zpátečních poštovních poukázkách odesílateli :/ vyplatí v okolkovaných penězích jen zbytek /: tedy v tomto případě 437.25 K :/ a zároveň mu dá na zmíněnou polovinu úřední potvrzení tohoto znění :

„Poštovní úřad v odevzdal ve smyslu § 5 nařízení ministerstva financí z 25. února 1919, sbírka z a nař. částka XVIII., č. 86 K okresnímu komisariátu pro okolkování bankovek v /: Výnos ministerstva pošt a telegrafů ze dne, čís. ... :/.

Když adresát nebo při zpátečních poukázkách poštovních odesílatel poukázaný obnos po srážce poloviny přijal, zašle poštovní úřad částku sraženou , /: tj. polovici poukázaného obnosu :/ okresnímu komisariátu pro okolkování bankovek, který je podle bydliště příjemce poštovní poukázky příslušným, porta prostou poštovní poukázkou.

Na jejím ústřížku poznamená kromě zevrubné adresy příjemce /: při poštovních poukázkách zpátečních odesílatel :/ poukázky a jejího obnosu, podací úřad, přijímací číslo a den vplacení poštovní poukázky a u poukázky platební číslo šekového konta /: po případě číslo knížky vkladní :/ a den, kdy poukázka byla vyhotovena.

Okresní komisariát připiše částku tuto na původní vkladní list příjemcův.

Podací lístek na tuto poukázku připevní poštovní úřad na poštovní neplatební poukázku, o jejíž výplatu jde a kterou příjemce musí řádně kvitovati.

Kdyby v den výplatní bylo takových částek pro okresní komisariát více než pět, zašle je poštovní úřad poukázkou jedinou. V takovémto případě dlužno okresnímu komisariátu pro okolkování bankovek zaslati soupis částek těchto podle přiloženého vzorce. Jeden průpis soupisky si úřad podrží a druhý předloží nadřízenému poštovnímu ředitelství a připevní na něj podací lístek na poštovní poukázku adresovanou komisariátu.

Na poštovních poukázkách, jichž se srážky tyto týkají, se poznamená běžné číslo soupisky a den, kdy byl její průtisk předložen ředitelství.

Poštovní úřady v sídle okresních komisariátů vyplatí poukázky komisariátu v penězích **o k o l k o v a n ý c h.**

D o k l á d á s e, ž e p o š t o v n í p o u k á z k y a d r e s o v a n é k o m i s a r i á t u m o h o u v e v š e c h p ř í p a d e c h p ř e s a h o v a t i 1000 k o r u n .

Kdyby snad adresát poštovní poukázky zdráhal se poukázaný obnos po srážce poloviny přijmouti, vrátí se poukázka úřadu podacímu, který ji vyplatí za obvyklých opatrností odesílateli rovněž jen po srážce polovice, s níž naloží, jak svrchu ustanoveno.

Kdyby ji ani odesílatel nepřijal, zašle se poukázka obvyklým způsobem úřadu úložnímu. Tomuto úřadu zašle dodací úřad i poukázky dobírkové a příkazové, jichž příjem adresát odepřel.

Platební poukázky poštovní spořitelny, kterých adresát nepřijal, se zašlou zpět.

Opatření toto netýká se poštovních a platebních poukázek určených pro úřady státní a pak poukázek na penze, provize, úrazové renty a invalidní podpory.

Poukázky tyto se vyplatí obnosem nezkráceným.

Ad 2. – 4. Od předkládání poštovních poukázek přes 500 K, jak bylo nařízeno telegramem ze dne 28. února 1919 č. 7081, se upouští; za to však nechť ředitelství v dohodě se

ad 2. zemským,

ad 2.,3. finančním,

ad 4. s generálním finančním ředitelstvím "

bedlivě posoudí, nebyly-li poukázky posílány za tím účelem, aby byla akce okolkovací úmyslně rušena.

V takových případech nechť ředitelství postoupí podezřelé poukázky příslušnému okresnímu soudu, aby zahájil trestní řízení podle § 13. zmíněného nařízení ministerstva financí ze dne 25. února 1919.

Soudy budťež požádány, aby řízení to provedly s největším urychlením, nejpozději do 14 dnů.

ad 1.- 4. Ředitelství se ukládá, aby předchozí ustanovení – pokud mají význam pro obecnost – uveřejnilo vhodným způsobem.

Za ministra :

Poštovní úřad.....

S O U P I S K A Č Í S L O

o částkách zaslanych dne..... 1919 okresnímu komisariátu pro okolování bankovek v.....
poštovní poukážkou číslo.....

[illegible]

Příloha XXXIII.

Č. 13614 si 1919.

Hlavním státním komisariátům,
okresním státním komisariátům
a sběrnám.

Některé staniční úřady daly hotovosti, jež se u nich nahromadily z nevyzdvížených obnosů dobírkových a které tam strany většinou úmyslně nechávaly ležeti, aby jim bylo nařízením ministerstva železnic z 8. března 1919, č. 6425/III, uloženo, aby obnosy takové vyplácely 50% straně a druhých 50% odváděly označené sběrně a straně daly pak potvrzení, odváděti sběrně těchto druhých 50% také v okolovaných bankovkách. Aby nepovstaly při účtování ve sběrně chyby, budiž dodržován tento postup :

Dráha oznámí sběrně :

- 1/ Jméno, stav, bydliště atd. příjemce, jakož i číslo jejího vkladního listu a kolik činila celá dobírka /: obnos zaokrouhlí se na 10 dolů, tedy při K 676.20 na K 670 ./;
- 2/ kolik vyplatila straně /: v hořejším případě K 340 ./;
- 3/ kolik zasílá sběrně /: K 330 ./.

Sběrna vede částky jí drahou zaslané /: do zúčtování se stranou /: na účtě depositním a vydá dráze potvrzení na každou částku zvlášť. Jakmile dostaví se strana s potvrzením sběrnou dráze vydaným k zapsání ve vkladním listě, vydá sběrna příslušnou částku z depot a účtuje do zvláštního deníku příjmového /: na formuláři dřívějších deníků pro okolování bankovek ./ „okolované bankovky z dobírek“ celou částku dobírky drahou sběrně oznámenou, v deníku pro výdej vyznačí částku vyplacenou drahou straně.

Obě tyto částky jak příjem, tak vydání zapíše ve vkladním listě straně a vyznačí saldo celého vkladu.

Při počítání kolkovného nutno svého času míti na zřeteli jak celý příjem původní, tak i celý příjem dráhy sběrně oznámený.

Výslovně se znovu upozorňuje, že deník příjmový a výdejový ohledně těchto okolovaných bankovek musí se vésti zvlášť, tedy nesmí býti smíchány s deníky kolkovací akce resp. s deníky vedenými o výplatách do K 250.

Pokud by souhrn původního vkladu na vkladním listě a vkladu dodatečného /: celého drahou oznámeného ./ nepřevyšoval 500 K /: tedy zůstatek celého vkladního listu nepřevyšoval minist. nařízením ze dne 7. března 1919, č. 118, uvolněnou částku 250 K ./ „může býti obnos tento vyplacen celý po složení kolkovného jako u vkladů při kolkovací akci.

Propisy těchto zvláštních příjmových a výdejových deníků budtež zasílány vždy po uplynutí 1 týdne okresnímu státnímu komisariátu a od tohoto s celkovým výkazem všech sběren v okrese hlavnímu státnímu komisariátu.

Výkazy budtež vedeny následovně :

Výkaz dobírek drahou zaslaných :

dne	drahou oznámené dobírky celkové . . . K . . .
"	" " výplaty stranám . . . K . . .

"	" zaslaná hotovost kolk. /: převzato
	do depot : / K . . .
Z toho dne na vkladní listy	
súčtováno K	

K tomu :

dne	drahou oznámené dobírky	
	celkové ... K	
dne	" oznámené výplaty	
	dobírky stranám K	
dne	" zaslaná hotovost kolk.	K

Tudíž dne	saldo kolk. bankovek	K
na prospěch depot.		
	Z toho dne na vkladní listy	
	súčtováno K	
	k tomu hořejší částka K	

	celkem K	

Obnosy a zůstatky tyto nesmí se vykazovati v denním normálním výkaze sběrný.
Podobným způsobem jednati jest i v případech obdobných zásilkách poštovních.

V Praze dne 23. března 1919.

Ministerstvo financí.

Příloha XXXIV.

P o k y n y

Pro okresní státní komisariáty a sběrný.

1/ Opětne upozornění o denním výkazu : Okresní státní komisariáty a těmito sběrný znovu jest upozorniti důtklivě na to, že „denní výkazy“ mají býti obrazem číselným celého obratu sběren, jak peněžního, tak i kolkového. Zejména jest nutno, aby bylo z denního výkazu zřejmo, kolik bankovek neokolkovaných bylo přijato, kolik vydáno s kolky stranám a kolik zůstává pro stát v neokolkovaných bankovkách k dispozici. Příjem neokolkovaných bankovek musí odpovídati celkovou svou částkou konečné částce příjmové deníku vkladů, vydání neokolkovaných bankovek ve výkazu uvedený musí odpovídati jak jednotlivými druhy, tak i celkovou částkou dennímu skontu peněz ve sběrně, připočítá-li se k tomu částka vydaná stranám v okolkovaných tisícičkách. Tento výkaz platí pro záhlaví denního výkazu „bankovky neokolkované“.

Ve výkazu denním pod záhlavím „bankovky okolkované“ obsažena má býti jako průběžná položka, „příjem“ neokolkované bankovky stranám zároveň s kolky vydané a jako vydání tatáž částka a mimo to stranám vydané okolkované tisícičky.

Byly-li vydány toho kterého dne kolky na vyplacení mzdy, sluší ve výkaze „okolkované bankovky“ uvéstí zároveň jako příjem částku této mzdy dle druhů /: kontrolou k tomu jsou kolky na mzdy vydané :/ a zároveň jako vydání. Ve výkazu „okolkované bankovky“ zůstane pak jako saldo pouze částka okolkovaných tisíciček z dotace zbylých. Pod záhlavím „bankovkové kolky“ mají býti vyznačeny veškeré kolky toho kterého dne vydané, jež odpočteny od původní dotace kolků dávají zůstatek kolků u sběrný zbylých koncem toho kterého dne, jež také denně mají býti zkontrolovány.

Neokolkované bankovky, odvedené hlavnímu státnímu komisariátu, nebuděť ihned od zůstatku odpočítávány, nýbrž vedeny jako depot u téhož. Rovněž event. hlavnímu státnímu komisariátu vrácené okolkované tisícičky buděť účtovány zvláště jako depot.

Z takto sestavených denních výkazů, k nimž připojeny byly propisy deníků vkladů a výplat, sestavují okresní komisariáty stejným způsobem své denní výkazy, jež zasílají s propisy deníků jednotlivých sběren hlavnímu státnímu komisariátu. Tyto denní výkazy správně vedené do skončení okolkovací akce, tj. včetně do 9. března 1919, musí býti zaslány s příslušnými doklady /: deníky :/ nejdéle do 15. března hlavnímu státnímu komisariátu.

2/ Hotovosti u sběren buděť okresními státními komisariáty řádně zkontrolovány nejdéle do 14. t. m. včetně. Rovněž tak kolky, tak aby dne 15. března 1919 v novém denním výkazu správně mohly býti vykázány jako počáteční zůstatek jak bankovky okolkované /:tisícičky :/, tak i bankovky neokolkované a kolky, i depot u hlavního státního komisariátu.

3/ Zásoby neokolkovaných bankovek zůstanou nadále u jednotlivých sběren resp. okresních státních komisariátů a bude učiněno svého času opatření, aby byly odevzdány. Pokud by v některých sběrnách byla naprosto nedostatečná opatření ve příčině uložení těchto bankovek, budiž část jejich zaslána hlavnímu státnímu komisariátu pro účet dotyčného okresního státního komisariátu, avšak nutno ponechat si takové druhy bankovek a tolik, aby stačily na výplaty dle nařízení vlády ze dne 7. března 1919, č. 118 /: viz níže :/

4/ Statistické konsignace sestavit jest na příslušném tiskopise a označiti slovem „prozatimní“. Tato konsignace obsahuje výsledky činnosti jednotlivých sběren a státních komisariátů okresních do 9. t.m. inkl., resp. do skončení okolkovací akce, ve všech předepsaných položkách. Depot u hlavního státního komisariátu vyznačiti jest na dolejší okraji.

S těmito konsignacemi vrací se zároveň III. díl čtyřdílného tiskopisu vkladního ku kontrole hlavnímu komisariátu. Tento III. díl musí být srovnán podle aritmetických čísel jednotlivých sběrů s páskou označenou jménem sběrný. Rovněž vrátí se veškeré neupotřebené čtyřdílné tiskopisy hlavnímu komisariátu prostřednictvím komisariátů okresních.

5/ Výplaty ve smyslu nařízení vlády ze dne 7. března 1919, č.118: Vklady neobnášející více než 250 K, rozumí se zůstatky vkladů zadržovaných pro stát. Ohledně event. nesprávného okolkování hotovostí obecních a autonomních korporací platí pokyn ministerstva financí ze dne 10. března 1919, č. 6819 /: hlavním státním komisariátem v Praze intimovaný dne 11. března 1919, č.228 :/. Výplaty počínají dne 15. března 1919. Výplaty mohou se díti jedině na předložení „výtahu z hlavní knihy vkladů“ osobami ku přijetí oprávněnými /: průkaz identity osoby/. Likvidující úředník porovná výtah s vkladním listem I. u sběrný zůstavším, vyznačí částku vyplacenou na listu I. s datem a pořadovým číslem deníku výplat a vypočítá 1% kolkovného z celého vyplaceného obnosu /: § 3. tedy z původního vkladu /: a vyznačí částku tuto na listu I. Stejným způsobem vyplní výtah z hlavní knihy. Částku vyplacenou napíše do deníku výplat. Tento deník se vede dle pořadových čísel, vedle něhož vyznačí se číslo vkladu a částka vyplaceného vkladu. Pokladník vyplatí částku vkladu v neokolkovaných bankovkách zároveň s příslušnými kolky a přijme naproti tomu od strany částku kolkovného. Kolkovné platí strana hotově drobnými penězi a zapisuje se toto kolkovné do deníku příjmů nadepsaného „přijaté kolkovné dle čísel pořadových, čísel výtahů a částek přijatých. Deníky výplat uzavírají se denně a pokračuje se v číslech pořadových každého dne na zvláštním listě. Deníky kolkovného rovněž následujícími čísly označené mohou být vedeny na témž listě dále. Oba deníky se propisují.

Výkazy vykazují se denními výkazy a odevzdají se s propisy deníků výplat každého dne okresnímu komisariátu za účelem sestavení celkového výkazu denního, kterýž s doklady budiž zaslán denně hlavnímu státnímu komisariátu. Vkladní listy IV., na nichž pokladník vyznačí razítkem „zaplacen“, a jež se pak prorazí v místě podpisu za sběrný, slouží jako doklady sběrně o výplatě a zůstanou zatím u sběrný. Po uplynutí výplatní lhůty, tj. po 15. dubnu 1919, sestaví okresní komisariáty konečné statistické konsignace dle vzoru statistické konsignace prozatímní. Rovněž vkladní listy I. musí být podle pořadových čísel deníku kolkovného srovnány a odevzdávají se po 15. dubnu 1919 s propisem deníku „kolkovného“ jakožto doklad o příjmu tohoto poplatku zároveň s vybranou hotovostí úřadům kolky vydávajícím. Do 15. dubna 1919 vedou sběrný o příjmu na kolkovném účet depositní, jež se vyrovná při odvedení kolkovného s doklady.

6/ Zbylými penězi po 15. dubnu 1919, jakož i kolky bude disponovati hlavní státní komisariát na základě pokynů ministerstva financí.

7/ Okresní státní komisariát nechť uloží svým sběrnám, aby do 8 dnů podaly zprávu o průběhu akce okolkovací, o nabytých při tom zkušenostech a o zajímavých /: i rozmarných /: událostech, zažitých za doby okolkovací, které by mohly být kulturně-historickým dokumentem velké doby, v níž žijeme. Zprávy ty mohou být podány ústně.

Okresní komisariát zpracuje tento materiál během 8 dnů a předloží ho se svojí zprávou hlavnímu státnímu komisariátu, který vypracuje celkovou zprávu a předloží ji během dalších 14 dnů ministerstvu financí v Praze.

V Praze dne 12. března 1919.

Ministerstvo financí.

Hlavní státní komisiarát v Štaze

Počet stran 531.525

Okr.-komisiarátů 68

Celkový příjem š 1,521,895.750.-

Celkový výdej š 767,469.790.-

š 754,425.960.-

Dáno do oběhu stranám kol. š 273,557.000.-
tisícovek š 1,027,982.960.-

Statistická konsignace

o prvé akci okolkovací do 10./3.1919.

Příloha XXXV.

		K u s ů p o							O b n o s	
		1000K	200K	100K	50K	25K	20K	10K	K	h
1.	Dotace od hlav.stát.komisariátu v okol.k.tisícovkách	160.950							160.950.000	-
"	" " přímo z kolkovního úřadu . . .	141.144							141.144.000	-
"	" " okolkovaných výměnou	91							91.000	-
	ú h r n e m	302.185							302.185.000	-
2.	Od stran předložene bankovek	558.685	2298	4,619.329	4,197.361	6.850	10753.014	7,574.867	1,521,895.750	-
	Z toho vydáno státním úřadům	479		1569	220		7950	2645	832.350	-
3.	S kolkem dáno do oběhu /:včetně tisícovek:/ - . . .	273.557		2,770.566	1,927.898		4,618.525	2,809.079	733.613.020	-
									33.856.770	-
4.	Neokolkované bankovy odvedené hlav.stát.komisariátu	225.341	27	20.032	11.194	57	102.199	81.810	230,772.805	-
"	k okolkování předložene	74.018							74,018.000	-
"	vydané státním úřadům	2.950		14.931	16.940	1	52.362	26.492	6,602.285	-
"	stranám vyplaceno v drobných									
"	zbývající zde v uschování	256.368	2390	1,787.917	2,245.687	7146	6,014.410	4,653.388	714,922.780	-
	ú h r n e m	558.677	2417	1,822.880	2,273.821	7204	6,168.971	4,761.690	1,026,315.870	-
5.	/:Po případě:/Zbylé okol.k.bankovy v zásobě	8		8.593	6.577		16.874	13.346	1,667.090	-
	/:bez tisícovek:/									
Kolky přijate		K u s ů p o							O b n o s	
		10 K	1 K	50 h	20 h	10 h				
6.	Kolky přijate									
/:včetně kolků na tisícovkách:/		302.185	4,327.861	3,293.139	7,513.288	9,384.785	41,437.416 60			
Kolky vydane resp.nalepeno										
/:včetně kolků na tisícovkách:/		273.557	2,770.566	1,927.898	4,618.525	2,809.079	7,674.697 90			
7.	Kolky nevydané/:včetně kolků na okol.k. ale nevydaných tisícovkách	28.628	1,557.295	1,365.241	2,894.763	6,575.706	3,762.718 70			

Příloha XXXVI.

Příspěvek ředitelů tiskárny A. Haase
/: Karla Chalupy a Václava Archmanna :/
o tisku bankovkových kolků.

Asi 3. ledna r. 1919 o 5. hod. odpoledne povolal zesnulý ministr financí Dr Rašín telefonicky ředitele firmy A. Haase, Karla Chalupu, s kterým se znal již z dob předpřevratových, k sobě do své kanceláře v ministerstvu financí a tázal se jej, mohla-li by firma A. Haase převzít rychlé a okamžité zhotovení velkého nákladu kolků a zaručiti naprostou důvěrnost a přesnou kontrolu takové zakázky. Ředitel Chalupa se zaručil jak za přesné a včasné vyřízení objednávky, tak i za spolehlivost personálu na takových zakázkách pracujícího a rovněž za přísnou důvěrnost, která bude firmou zachována.

Na dotaz ředitele Chalupy, učiněný kvůli orientaci, k jakému účelu jsou známky určeny a jaké provedení by se doporučovalo, obdržel od p. ministra říznou odpověď, že do toho nikomu nic není. Na omluvu ředitele Chalupy, že otázku svou učinil jen z toho důvodu, aby mohl doporučiti způsob zhotovení známek, odpověděl p. ministr, že sám ještě neví k jakému účelu se jich použije; snad na účty, snad na směnky nebo něco podobného. Výslovně žádal ministr, aby nabídka byla adresována jemu a nikoliv ministerstvu.

Ředitel Chalupa předložil již dne 4. ledna 1919 dopoledne panu ministrovi pět návrhů na kolky a dne 7. ledna 1919 nabídku na jejich provedení.

Návrhy na kolky byly zhotoveny v litografii fy A. Haase. Započato bylo dne 4. ledna 1919 litografy: Carminem, Schesingerem a Bellerem; přijat byl návrh Schlesingerův na dvacetihalérové a návrh Bellerův na padesátihalérové kolky.

Podle nabídky ze dne 7. ledna 1919 byl pro reprodukci doporučen hlubotisk, do té doby v Československu téměř neprováděný, aby tímto zvláštním způsobem tisku bylo případné padělání ztíženo.

Zakázka byla dne 9. ledna 1919 panem ministrem řediteli Chalupovi pevně udělena. Při této příležitosti poučil jej ministr znovu o důvěrnosti a vyžádal si slib, že nejpozději do 2. března bude větší část nákladu kolků dodána do kolkovního úřadu v Praze. Ředitel Chalupa zavázal se, že těmto požadavkům dostojí a navrátil se domů, učinil potřebná opatření, by se s prací mohlo ihned započítí. Firmě A. Haase bylo svěřeno zhotovení 20 a 50 hal. Kolků provedených z měditisku z hloubky. Firma se zavázala, že dodá kolky perforované, ačkoli pan ministr byl srozuměn s tím, aby byly dodány případně jen v arších po 100 kusech neperforované, by se tím práce a dodání urychlily.

Zakázka udělena byla původně v této výši :

52,000.000 kusů 20 hal. kolků červeného tisku,
11,000.000. „ 50 „ hnědého „ „ ,
jelikož se však během tisku objevil nedostatek, byla objednávka zvýšena na
81,300.000 kusů 20 hal. kolků a
22,430.000 „ 50 „ „ „ .

Celý tento značný náklad zhotoven byl během necelých dvou měsíců. Bylo ovšem nutno napnouti veškeré síly a překonati různé obtíže, jež se vyskytly zvláště při započítí tisku, aby mohla býti zakázka za tuto krátkou dobu vyřízena.

Poněvadž bylo nutno vzhledem k přesné dodací lhůtě pracovati na velkém počtu strojů, zejména strojů perforovacích, byla firma A. Haase již se strojů nedostávalo, nucena zakoupiti je v Rakousku a dopravit je svými úředníky osobními vlaky do Prahy. Jiné stroje byly vypůjčeny od různých pražských firem.

Kolky byly tištěny na pergamenovém papíru, který sice vykazoval úchytky v síle i barvě, což však při okamžité spotřebě téměř 300.000 archů nebylo ani jinak možno.

Tisknuto bylo ve třech směnách na dvou hlubotiskových rychlolisech. Perforování bylo prováděno ve dne v noci. Veškeré práce vykonávány byly za dozoru úředníků ministerstva financí, dále finanční a policejní stráže.

Během tisku vyskytly se různé odstíny barev, což vysvětluje se tím, že barva byla ve Vídni několikrát objednávana a vznikly tak samozřejmě odchylky v tonu.

Nestejnost kolků povstala též tím, že část kolků byla vytištěna v kamenotisku, jelikož stroje hlubotiskové nemohly vytisknouti dostatečné množství. Vzhledem k tomu, že by bylo částečně odlišným vzhledem uváděno obecně, že se jedná o padělky, byla dána do oběhu pouze malá část těchto kolků.

Papír určený k tisku zhotoven byl v tuzemských papírnách, barvy dovezeny byly z Vídně, jelikož té doby zdejší továrny barev pro hlubotisk nevyráběly.

Převážení těchto barev z Vídně bylo spojeno s mnohými obtížemi a nepříjemnostmi, jež jsou na jiných místech dopisu popisovány.

Přesné záznamy o postupu práce a dodaných kolcích vedli dozorcí úředníci ministerstva financí v čele a vrch. účetním radou Katolickým. Firma sama odváděla hotové kolky dodacími listy kolkovnímu úřadu v Praze v uzavřeném vozíku za doprovodu vlastních úředníků, kteří předávali balíky do trezorů kolkovního úřadu.

První dodávka byla :

50 hal. kolky dne 24./I. 1919,
20 „ „ „ 25./I. 1919,

poslední byla dne 12./ III. 1919.

Účet byl vystaven dne 14. března 1919 v úhrnné částce Kč 414.920,-.

Během tisku bylo dosti archů s nestejnou barvou, nedokonalým tiskem a nestejným perforováním zničeno; tyto vadné tisky byly zaznamenány a téměř denně spalovány v kotelně závodu za úředního dozoru. Rovněž tak veškeré fotografické desky, tiskové válce a předtisky na litografických kamen byly vždy po upotřebení za úředního dozoru zničeny. Originály kreseb atd. byly odevzdány úředním orgánům a tyto dodaly je ministerstvu financí do úschovy.

Komisi přejímací vedl tehdejší ministerský tajemník Dr Tesař.

Tisk kolků děl se pod přísnou kontrolou a sice tím způsobem, že potřebný papír se přesně odpočítal a aršíky při tisku zkažené byly úředníkem provádějícím kontrolu vyměněny jen, byly-li makulatury vráceny. Od započetí práce až do konce byla každá její fáze sledována úředníky, jež určilo k dozoru ministerstvo financí. Byli to: vrch. účet. rada Malíček a Záhoř a účet. radové Blažek a Katolický. Tato komise byla, pokud nám známo, kontrolována nynějším vrch. ředitelem Národní banky Kučerou a ministerským radou Kunzlem.

Během celé práce nevyskytl se ani jediný případ, jenž by byl vyvolal nějakou reklamaci. Celý průběh byl přesný a bezvadný.

Nechybělo samozřejmě rozmanitých příhod při tak spěšném zhotovování těchto cenin, hlavně později, když byla revise prováděna smutně proslulým vrch. účet. radou Katolickým, který zakročoval velmi přísně i v případech malicherných. Tak např. tiskaři, jemuž náhodou spadl otisk kolku na zem a přilepil se mu na obuv, bylo hrozeno trestním vyšetřováním, poněvadž takovým rafinovaným a podloudným způsobem chce prý zciziti kolky.

Trapným byl též případ, kdy se zjistilo, že kolky, které byly dobře klížené, přece na starých, umaštěných a ohmataných bankovkách trvale nedržely a po několika hodinách odpadávaly. U ministra Dra Rašína byly konány porady, jak tomuto zlu odpomoci a bylo doporučeno bankovku na tom místě, kde měl býti kolek přilepen, očistiti roztokem formalínu, což dalo se pomocí houby. Později docílilo se zlepšení lepidla.

Tak byla veliká a zodpovědná práce se zdarem skončena a firma A. Haase může se pochlubit, že přispěla zdatností a pohotovostí svojí k tomu, že dílo Dra Rašína bylo s dobrým výsledkem skončeno.

Během tisku kolků došlo k několika dosti vážným příhodám. Jednu z nich vypráví ředitel naší tiskárny, Václav Archmann, jenž celou událost osobně zažil, takto:

Moje cesta do Vídně pro barvu na kolky.

Pátek dne 28. února 1919 byl pro firmu A. Haase černým pátkem. Toho dne o 11 hod. v noci bylo zjištěno v oddělení hlubotisku, kde se tiskly kolky na označení bankovek, že zvláštní barva pro tisk těchto kolků tak ztuhla, že nebyla k potřebě. Správa závodu pokoušela se v sobotu ráno dne 1. března u chemiků, různých továren na barvy a drogistů získati radu, jak by závadu tuto odstranila, avšak vše bylo marným. Dobrá rada byla drahá. Hranice republiky Československé byly pro veškerou dopravu uzavřeny a nebylo tudíž možno tyto barvy, jež pocházely od firmy Kast a Ehinger ve Vídni, obyčejnou cestou dopravit. Vrchní ředitel firmy A. Haase, Chalupa, sdělil panu ministru Dru Rašínovi tuto smutnou zprávu a dodal, že případně pojedje pro barvu sám nebo že pošle spolehlivého úředníka. Pan ministr, rychle rozhodnut, telefonoval sám vídeňské továrně na barvy, aby potřebnou ihned připravila, že ještě téhož dne přijede pro ni zmocněnec firmy A. Haase. Zároveň bylo ministerstvem telefonováno tehdejšímu plnomocníku ve Vídni, Tusaroví, aby zmocněnce firmy A. Haase při příjezdu do Vídně v každém směru podporoval, jelikož jede v záležitosti státní. O ½ 12 hod. v poledne telefonoval ředitel Chalupa z ministerstva financí, abych se připravil a přišel do ministerstva, poněvadž pojedje do Vídně.

Šéf firmy, Maxmilián Haase, zapůjčil mi svůj kočich, dal s sebou na cestu pro jistotu 4 krabičky olejových sardinek, 2 balíčky marcipánu a 1000 K na hotovosti. Přišel jsem do ministerstva financí, kde bylo pro mne přichystáno otevřené auto. Měl jsem původně dostati auto kryté, toto mělo však slabý stroj. Čekal jsem ještě na ověřovací listiny pro mne a pro oba šoféry, Bendu a Reischla. Vzhledem k tomu, že jsem měl projížděti též německým územím a Rakouskem, byl jsem na rozkaz ministra Rašína v legitimaci označen jako ředitel „Bohemie“. Před odjezdem požádal jsem ministrova tajemníka, Dra Přindu, o nějaké kuřivo na cestu, o které bylo tehdy zle a obdržel jsem 200 kusů egyptek pro sebe a 100 kusů portorik pro šoféry. Tato štedrost pana tajemníka přišla mi později velice vhod.

O ½ 2 hod. odpoledne dne 1. března 1919 jsme vyjeli. Obdržel jsem ještě rozkaz, abych se co nejdříve vrátil, ježto se pracovalo na kolcích i v neděli a měl jsem tudíž druhý den v prvních ranních hodinách býti již opět v Praze.

Za městem začala jízda jako o závod. Pamatuji se jen na jízdu Jihlavou přes náměstí a Znojmo pozdě večer. Na Českomoravské vysočině ležel sníh dosti vysoko, takže jsme časem jeli rychlostí pouze asi 20km za hodinu. V neznámé německé vesnici jsme zastavili, abychom nabrali vodu. Ptali jsme se po vodě, avšak neobdrželi jsme žádné odpovědi. Požádal jsem několik mladíků o ni, nabídnuv jim cigarety. Za chvíli měli jsme vody, že bychom jí byli naplnili nejméně 10 aut. Několik cigaret to spravilo. Po 11 hod. noční dojeli jsme do Vídně na vyslanectví do Lobkovicova paláce. Žádal jsem portýra, aby mne dovedl k zplnomocněnci Tusaroví, který byl však churav. Na moji důtklivou žádost spojil mne portýr s p. Tusarem domácím telefonem. Tento, omluviv se nemocí odkázal mne na svého tajemníka. Je prý, ježto česká kolonie koná ples, v jeho zastoupení v hotelu „Pošta“. Když jsem žádal v hotelu, aby mne uvedli k tajemníkovi, hleděli na mne dosti nedůvěřivě, když jsem však řekl, že přicházím ve jménu ministra Rašína a ukázal legitimaci, byl pan tajemník okamžitě vyvolán z tanečního sálu. Zval mne i oba šoféry velmi laskavě dále a nabízel ihned teplou večeři, vida, jak jsme všichni tři prokřehlí. Bohužel bylo již vše vyprodáno a my obdrželi ve Vídni pouze „pražský salám“, který byl toho dne mimo sardinky a marcipán, o něž jsem se cestou se šoféry rozdělil, mým prvním jídlem, neboť při chvatu, za něhož jsme Prahu opouštěli, opomenuli jsme všichni tři obědvati. Vyjednal jsem s tajemníkem Tusarovým, že mi dá legitimace přeložiti do

němčiny a opatří mi zároveň u státního kancléře p. Rennera průvodní list. Překlad legitimací spolu se zvláštním ověřením pro rakouské úřady mohl mi tajemník beze všeho opatřiti, na průvodní list byl bych však musil čekati podle sdělení presidia státního kancléře až do pondělí, což bylo pro mne příliš velkou ztrátou času. Zavolał jsem tudíž oba šoféry, vyložil jim situaci a žádal jsem je, zdali by za těchto okolností jeli zpět. Oba přisvědčili a Benda s úsměvem ještě podotkl: „Uděláme na hranici „hip, hip“ a než se ti páni vzpamatují, kde už budeme! Bylo rozhodnuto, Jeli jsme nejprve zpět na konzulát, kde byly dány mé listiny do pořádku. Odtud jel jsem do továrny pro barvy. Zde byla všude tma. Zvonil jsem a teprve po delší době bylo mi otevřeno. Na dotaz můj, proč mne nečekali, odpověděl vrátný, že skladník čekal do 10 hodin večer, nyní byla však již 1 hodina s půlnoci. Vyzval jsem tedy vrátného, aby jel se mnou do bytu skladníka. Nové zvonění a čekání, než se skladník oblékl, a znovu cesta do továrny. O půl druhé hodině ranní měl jsem konečně 4 velké 20 kg nádoby s barvou v autu. Přijel jsem zpět do garáže, kde oba šoféři spali na pokrývkách. Ihned vstali, přeložili barvu do našeho auta a jeli jsme. Při jízdě poháněl jsem neustále k větší rychlosti. V tom praví jeden ze šoférů : „pozor, jsme u hranice,“ – světla auta zhasla, stroj byl zapjat na největší rychlost a úžasným letem hnali jsme se ku předu. Ohlédnuv se, spatřil jsem dva nebo tři záblesky, pro hluk motoru nebylo však ničeho slyšeti ; při zvolněné jízdě obrátil se jeden ze šoférů a vzkřikl mi do ucha : „hip, hip, nazdar – už je to odbyto! Reflektory zazářily a jeli jsme nejostřejším tempem ku Praze v úplné tmě. K ránu zastavili jsme v nějakém malém pohraničním městysi Čech na snídani. Našli jsme hostinec, kde právě uklízeli a kde jsme posnídali. Na cestu vzali jsme si láhev likéru. K jídlu nedostali jsme ničeho. Asi o 11 hod. dopoledne zastavili šoféři v nějakém městě, že již dále bez jídla nemohou jeti a že si musí odpočinouti. Zašli jsme do hostince, najedli se a pak jelo auto zase rychlým tempem dále. Konečně v neděli dne 2. března o ½ 2 hod. odpoledne, tedy po 24 hodinách, jež jsme mimo několik málo přestávek ztrávili téměř celé v autu, přijeli jsme do Anenského dvora. Všichni s očima červenýma, neboť nikdo z nás neměl brýlí, nevyspalí a utrmáceni, šťastni však vědomím, že jsme šťastně vykonali svoji povinnost.

Druhá zajímavá epizoda odehrála se o něco později, když v dorozumění s továrnou Kast a Ehinger ve Vídni jel úředník tiskárny A. Haase, František Kohout, který již zemřel, do Cmuntu /: České Velenice :/, kde měl převzít od úředníka jmenované továrny 5 dalších konví barvy a přivést je do Prahy. V té době jely vlaky pouze do Veselí – Mezimostí. Náš úředník, vybaven potřebnými dokumenty, potvrzenými ministerstvem financí, byl z nařízení tehdejšího přednosta stanice dopraven vlakem vezoucím uhlí do Cmuntu, kde na nástupišti převzal od čekajícího tam úředníka vídeňské továrny oněch 5 nádob s barvou. V tom okamžiku byl však rakouskou nádražní stráží zatčen a rakouským šikovatelem byla mu barva zabavena. On sám byl zatčen a zavřen v místnosti, jejíž okno vedlo na nástupiště. Svědkem tohoto výstupu byl průvodčí vlaku, kterým náš úředník přijel. Zasvěcen do situace, sebral průvodčí náš oněch 5 konvic, které šikovatel nechal státi na nástupišti a v nestřeženém okamžiku odnesl je na svůj vlak. Zatím uprchl náš úředník oknem ze svého vězení a průvodčí ukryl jej v budce brzdáře na vlaku, kterým přijel. Tak se dostal i s barvou šťastně do Veselí – Mezimostí a odtud pak opět osobním vlakem do Prahy“.

Příloha XXXVII.

N á v r h n á b í d k y .

Vysokému
ministerstvu financí
v P r a z e .

Podepsané banky, sdružené ve Svazu českých bank, a to: Agrární banka, Banka stavebních živností a průmyslu, „Bohemia“, akciová banka, Česká banka, Česká průmyslová banka, Hypoteční banka král. Českého, Hypoteční banka markrabství Moravského, Moravská agrární a průmyslová banka, Moravsko-slezská banka, Plzeňská banka, Pražská úvěrní banka, Pozemková banka, Ústřední banka českých spořitelů, Úvěrní banka v Ružomberku, Záložní úvěrní ústav v Hradci Králové, Zemská banka král. Českého, Zemská banka markrabství Moravského a Živnostenská banka v Praze, zastoupené Zemskou bankou království Českého nabízejí státu Československé republiky, zastoupenému ministerstvu financí k dispozici částku 1.000.000.000 korun, tj. jednu miliardu korun v hotových papírových penězích v korunové měně rakousko-uherské.

Mimo to ústavy lidového peněžnictví – záložny, spořitelny, Ústřední jednota hospodářských společenstev a okresní hospodářské záložny – daly státu Československé republiky stejným způsobem k dispozici 500,000.000 korun, tj. pět set milionů korun prostřednictvím podepsaných bank. Tyto ústavy rozdělí si tuto částku mezi sebou způsobem, o němž se samy dohodnou. Částku, kterou by tyto ústavy všechny dohromady nebyly s to do 500 milionů korun sehnati, složí za ně svazové banky v témž poměru, v jakém si mezi sebou rozdělí složené částky jedné miliardy korun přímo na ně připadající.

Jednotlivé banky jsou ochotny participovati na této transakci takto: Agrární banky 110 miliony korun, tj. 11%, Banka stavebních živností a průmyslu 1 ½ milionem korun, tj. 0.15%, „Bohemia“ akc. Banka 1 milionem korun, tj. 0.1%, Česká banka 10 miliony korun, tj. 1%, Česká průmyslová banka 110 miliony korun, tj. 11%, Hypoteční banka království Českého 2 ½ miliony korun, tj. 0.25%, Hypoteční banka markrabství Moravského spolu se Zemědělskou bankou markrabství Moravského 5 miliony korun, tj. 0.5%, Moravská agrární a průmyslová banka 65 miliony korun, tj. 6.5%, Moravsko-slezská banka 10 miliony korun, tj. 1%, Pozemková banka 30 miliony korun, tj. 3%, Plzeňská banka 10 miliony, tj. 1%, Pražská úvěrní banka 110 miliony korun, tj. 11%, Ústřední banka českých spořitelů 100 miliony korun, tj. 11%, Ústřední banka českých spořitelů 100 miliony korun, tj. 10%, Úvěrná banka v Ružomberku 5 miliony korun, tj. 0.5%, Záložní úvěrní ústav v Hradci Králové 10 miliony korun, tj. 1%, Zemská banka království Českého 100 miliony korun, tj. 10% a Živnostenská banka v Praze 320 miliony korun, tj. 32%.

Podepsané banky navrhují ministerstvu financí převzetí v hotovosti 1 ½ miliardy korun tím způsobem, že by Zemská banka království Českého provedla uzávěru spolu s ministerstvem financí a to nejen ve svých tresorech, nýbrž pro nedostatek místa u sebe také v trezorech svazových bank. Takto provedená uzávěra musela by býti v pondělí dne 3. února t. r. bezpodmínečně skončena a to tak, že by se všechny svazové banky zavázaly oznámiti Zemské bance království Českého do pondělí 3. února t. r., kde a jakým způsobem chová se pro ni k dispozici ministerstva financí v hotových penězích částka na každou jednotlivou banku vypadající a dodaly by Zemské bance království Českého do téže lhůty seznam těchto papírových peněz, daných pod uzávěru v kusech po 10, 20, 50, 100 a 1000 K.

Za peníze ministerstvu financí pro stát tímto způsobem k dispozici dané neměly by podepsané banky dne 3. února 1919 počínaje jiných závazků, nežli povinnost péče, kterou

zákon ukládá depozitáři. Bankovek Rakousko-uherské banky, znějících na 25, 200 a 1000 K a konečně korun a dvoukorun nemohlo by k tomuto účelu býti použito.

Z peněz takto složených mohla by každá banka 10% svého podílu vypověděti státu beze lhůty a vždy dalších 30% ve lhůtě 1 měsíce; naproti bylo by ministerstvo financí oprávněno půjčku takto uzavřenou vypověděti kdykoliv beze lhůty.

Podepsané banky činí tuto nabídku s podmínkou, že se stát zaváže zúročiti tuto částku 1 ½ miliardy úrokem 2 ¼% p.a. valutou k 25. lednu t. r.; zmocňují za sebe Zemskou banku království Českého v Praze, aby veškeré jednání v této věci potřebné za ně vedla, a žádají, aby vysoké ministerstvo financí, přijme-li tuto nabídku, oznámilo to laskavě neprodleně tomuto všemi ostatními bankami zmocněnému ústavu.

V Praze dne -----

Příloha XXXVIII.

V ý p i s

z protokolu o schůzi Svazu českých
bank, konané dne 30. ledna 1919.

„Zvláště bylo jednáno o případech, kde na obvyklou výplatu mzdy potřebují továrny v určitých obdobích pravidelné sumy, které jim byly dříve prostřednictvím žira poukazovány a bez závady filiálkami Rakousko-uherské banky vypláceny. Také tyto výplaty nelze nyní jinak obstarávat než obtížnou dopravou hotovostí, poněvadž se nelze spolehnouti na dosti rychlé vyřizování žádostí v tomto směru na ministerstvo financí podaných, jedná-li se zvláště o výplatu mzdy jež nesnesou odkladu. Bylo proto usneseno dotázati se ministerstva financí, zda by snad příslušným filiálkám Rakousko-uherské banky nebylo možno dáti generální svolení k tomu, aby uvolňovaly ze žir obnosy, které jsou prokazatelně potřebny na nejnutnější výplatu továrního dělnictva a které již dříve k tomu účelu byly pravidelně prostřednictvím žira u Rakousko-uherské banky poukazovány a vybírány. Na ministerstvo financí budiž vznesen další dotaz, jak asi přibližně dlouho bude třeba počítati s uzávěrou žira, poněvadž četné dispozice, vyvolané právě nutností vyrovnávati hotovými, nebylo by třeba připravovati, kdyby byla alespoň přibližně známa doba, kdy bude uzávěra žirových účtů zrušena.

Konečně bylo usneseno v této věci, že nebude možno vykonávati platy prostřednictvím odúčtovacího řízení žirem, dokud závěra účtů u Rakousko-uherské banky nebude uvolněna.“

Příloha XXXIX.

Č. 2567/pros.19.

Ministerstvu pošt a telegrafů

V P r a z e.

Na základě zmocňovacího zákona nařídil finanční ministr sepsati a okolkovati rakousko uherské válečné půjčky a poukázky vydané Rakousko uherskou bankou a okolkovati bankovky touto bankou bydané. Akce tyto mají býti konány od 27. února až včetně do 9. března. Aby akce tyto byly pokud možno nejrychleji uvedeny v pohyb, bude nucena státní správa používatí ve velkém rozsahu pošty, telegrafu a telefonu. Mezi orgány státní správy počítají se tuto okolkovací akci též orgány k tomu účelu zvláště zřízené. Těmito jsou: hlavní a okresní státní komisariáty pro okolkování bankovek a jejich sběrný /: peněžní ústavy :/. Přípravné akce budou se díti již dříve; tak zejména se budou poštou zasílati materiál kolků a tiskopisů. Žádáme tudíž, aby všem poštovním a telegrafickým úřadům a telefonickým hovornám bylo nařízeno, že má se věnovati všem zásilkám, určeným jmenovaným komisariátům a sběrnám nebo jimi zasílaným, největší pozornost a péče. Sdělujeme dále, že jmenované orgány jsou až do jejich zproštění, které se stane zvláštním nařízením ministerstva financí, státními úřady a že samozřejmě všechny jejich dopisy a zásilky požívají při poště, telegrafu a telefonu všech výhod jako jiné státní úřady. Obzvláště se podotýká, že ve dnech 25. a 26. února, zejména v noci z 25. na 26. února t. r. bude státní správa telegrafu i telefonu používatí ve velkém rozsahu, tak že by se doporučovalo jejich používání ku soukromým potřebám omeziti co nejvíce. Konečně připomínáme, že o záležitosti této je informován sekční rada Dr Mikoláš, který se účastnil konferencí u finančního ministerstva konaných.

V Praze dne 19. února 1919.

Leopold v.r.

Poznámka: Opis zaslán též generálnímu
Finančnímu ředitelství v Bratislavě.

Příloha XL.

Č.j.2568/pros.-19.

Předmět : kolkování bankovek vydaných
Rakousko-uherskou bankou.

Ministerstvu železnic

v P r a z e .

Na základě zmocňovacího zákona nařídil ministr financí, aby bankovky vydané Rakousko-uherskou bankou byly okolkovány. Jest v eminentním zájmu státu, aby okolkovací akce byla provedena co nejrychleji a beze vší poruchy. Za tím účelem byly utvořeny různé orgány, kterýmž byla přiznána pravomoc a výhody, které jinak příslušely jen státním úřadům. Těmito orgány jsou: hlavní a okresní státní komisariáty a jejich sběrný. Ku rychlému provedení akce bude v první řadě třeba, aby tyto orgány mohly v nejširším rozsahu používat drah hlavně k rozesílání materiálu kolkového a bankovkového, jakož i tiskopisů. Žádáme tudíž ministerstvo železnic, aby nařídilo všem orgánům na území československého státu, aby věnovaly jak rychlé expedici, tak i bezpečnosti všech zásilek zmíněných orgánů největší svědomitost a péči. Ponecháváme ovšem dobrému zdání ministerstva železnic a jeho orgánů, aby zařídili dopravu všech zásilek zmíněným orgánům určených nebo jimi zasílaných tak, aby expedice byla co nejrychlejší a bezpečnost co nejúplnější. Podotýkáme zvláště, že přípravné práce k okolkovací akci, totiž zasílání kolků a tiskopisů, začnou v nejbližších dnech, takže by se doporučovalo, aby zásilkách určených pro tyto orgány nebo jimi zasílaných byla v každém ohledu dána přednost před zásilkami soukromými a aby asi od 21. února 1919 byla doprava soukromých balíků a zásilek zboží omezena na míru, jež by v ničem nepřekážela rychlé a bezpečné dopravě zásilek zmíněných sběracích orgánů.

V Praze dne 19. února 1919.

Leopold v.r.

Poznámka: Jeden opis výnosu byl zaslán generálnímu finančnímu
ředitelství v Bratislavě.

Č.j. 2567/Přes.-19.

Pánům předsedům

Hlavních státních komisariátů

Pro okolkování bankovek

v Praze, Čes. Budějovicích,

Hradci Král., Liberci, Plzni,

Brně, Uher. Hradišti, Olomouci

a Mor. Ostravě.

Pane předsedo,

poukazující na konference již konané a instrukce hlavním i okresním komisariátům pro okolkování bankovek, připomínáme opět, že jest eminentním zájem státu, aby kolkovací akce byla provedena co nejrychleji. Jest tedy nezbytně nutno připravit vše tak, aby v rozhodném okamžiku mohla akce bez průtahu a nerušeně započítí. Zveme tudíž pány předsedy, aby upozornili okresní komisariáty, že lze obdržeti kolky u úřadů kolky vydávajících /: viz tištěný jednací řád okresního státního komisariátu pro okolkování bankovek /: již od 22. února 1919. Budiž dbáme toho, aby okresní komisariáty byly včas zaopatřeny tiskopisy v počtu k okolkovací akci potřebám.

Zašleme hlavnímu komisariátu v nejbližší době potřebný počet exemplářů „Vyhlášek“ určených pro obecnstvo a žádáme, aby přiměřený počet jich byl zaslán předsedům okresních komisariátů. Tito samozřejmě musejí považovati záležitost za naprosto důvěrnou až do okamžiku, kdy uveřejnění vyhlášky bude možno.

Ministerstvo financí vyrozumí hlavní komisariáty telefonicky, event. telegraficky o tom, že zmocňovací zákon ohledně okolkování bankovek, jakož i příslušné prováděcí nařízení byly vydány. Hlavní komisariáty pak na základě tohoto vyrozumění bezodkladně zmocní telegraficky okresní komisariáty, aby rozšířily „Vyhlášku“. Již nyní buďtež okresní komisariáty vyrozuměny, že ku publikaci „Vyhlášky“ mohou použití svého práva rekvisičního, že mohou zejména požadovati od každé osoby služby jakéhokoliv druhu a jakoukoliv podporu, jakož i součinnost všech veřejných orgánů, /: státních, zemských okresních, obecních, zejména četnictva a finanční stráže /:, a soukromých osob a že si mohou vyžádati od kohokoliv dopravní prostředky, jiné potřeby a pomůcky a že mohou při tom používatí vojenské asistence, jakož i asistence orgánů státních a samosprávných. Dále se podotýká, že okresní komisariáty jsou podle prováděcího nařízení ku zmocňovacímu zákonu o kolkování bankovek oprávněny použití ku publikaci „Vyhlášek“ starostů všech obcí, kněží veškerých státem uznaných církví /: ohlášení s kazatelem /: bank, společností, spořitelén, záložen úvěrních, výrobních a spotřebních společenstev, majitelů továren a velkých obchodních závodů, učitelů všech škol obecných i měšťanských, profesorů na středních školách /: příslušný výklad ve školách /:, všech spolků, všech majitelů koncesí hostinských a licencí biografických a konečně všech na území československého státu vycházejících novin. Obzvláště by se doporučovalo majitelům řečených ústavů a podniků naříditi, aby v místnostech ústavů a podniků těch na viditelném a obecnstvu lehce přístupném místě zřetelným a jasným způsobem bylo vyznačeno, jaké druhy bankovek, kde, kdy a jak se kolují.

Sběrny buďtež nápadnými plakáty označeny jako takové.

Očekáváme, že členové okresních komisariátů buď osobně nebo četnictvem, finančních strážů, berními exekutory, úředními sluhy a t. d. se přesvědčí, že vyhlášky byly ve všech obcích rozšířeny a že obecnstvo bylo na okolkovací akci upozorněno způsobem právě vyličeným.

Podotýkáme, že jsme připomenuli pouze nejhlavnější rysy a zásady, jak by kolkovací akce co nejrychleji byla uvedena v pohyb. Lokální poměry budou snad v jistých okresích vyžadovati, aby ještě jiných prostředků bylo k tomuto účelu použito. To ovšem dlužno ponechati dobrému zdání hlavních i okresních komisariátů.

Zvláštní pozornost budiž věnována bezpečnostním opatřením ku hlídání bankovkového materiálu nahromaděného ve sběrnách. K těmto službám budiž použito vojska, četnictva, sokolstva, místní policie, hasičstva, vojenských vysloužilců, ostrostřelců atd.

V Praze dne 19. února 1919.

Leopold v.r.

Poznámka:

Zasláno též generálnímu
finančnímu ředitelství
v Bratislavě.

Příloha XLII.

Č.j.2689/pros.-19.

Hlavnímu státnímu komisariátu
v Praze, Čes. Budějovicích,
Hradci Král., Liberci, Plzni,
Brně, Uher. Hradišti, Olomouci,
Mor. Ostravě a generálnímu finančnímu
ředitelství v Bratislavě.

Pane předsedo,

dodatkem ku zdejšímu dopisu ze dne 19. února 1919, č.2567/pros. sdělujeme ještě tyto pokyny :

Jakmile pan předseda obdrží od finančního ministerstva telefonickou nebo telegrafickou zprávu, že zmocňovací zákon týkající se okolkování bankovek byl vydán, což se asi stane pravděpodobně 25. února večer, budiž to ihned telegraficky a možno-li telefonicky a vedle toho v každém případě dříve připraveným pilným dopisem /: doporučeně a expres :/ ihned všem příslušným okresním státním komisariátům sděleno.

Klademe dále velikou váhu na to, aby okresní komisariáty při početí akce byly již zaopatrěny dostatečným počtem tiskopisů. Uznáváme, že by expedice značného množství materiálu tiskopisů bez přispění okresních komisariátů samých činila hlavním komisariátům značné potíže. Považujeme tudíž za nejlepší prostředek ku rychlému rozvezení tiskopisů ku jednotlivým okresním komisariátům, aby v dobu, kdy hlavní komisariát bude moci očekávat zdejší shora zmíněné vyrozumění o tom, že zmocňovací zákon týkající se okolkování bankovek byl vydán, což se, jak bylo již svrchu podotčeno, pravděpodobně stane 25. února večer, se u hlavního komisariátu /: organizační referenti těchto :/, k převzetí materiálu oprávnění, i s pomocnými orgány. Tito členové by mohli materiál určený pro dotýčný okresní státní komisariát ihned po tom, jakmile zmíněné zdejší oznámení ku hlavnímu komisariátu dojde, ku příslušnému okresnímu komisariátu odvézt. Ponecháváme ovšem rozhodnutí o tom, kdo by měl dodati materiál balicí, hlavnímu státnímu komisariátu samému; doporučovalo by se, abyste uložil v dopisech již předem zaslaných okresním komisariátům. Aby se tyto postaraly o materiál balicí samy. V těchto dopisech by ovšem nřmuselo býti též oznámeno množství a váha tiskopisů pro ten neb onen okresní komisariát určených.

Zveme Vás, abyste věnoval obzvláštní péči bezpečnosti transportu tiskopisů ku okresním komisariátům. Poukazující na Vaše právo rekvisiční.

Konečně Vás žádáme, abyste označil jednoho nebo více zástupců hlavního komisariátu k převzetí zásilek, telegramů a k telefoním rozhovorům určených pro hlavní státní komisariát, a vyzval je, aby se poštovním úřadům v místě hlavního komisariátu představili s legitimací jako hlavního komisariátu, oprávnění ku převzetí řečených zásilek. Totéž odporučuje se Vám učiniti ve vlastním zájmu.

Račte též vyzvati okresní komisariáty, aby vybídly své vlastní zástupce, by se představili podobným způsobem u příslušných poštovních úřadů.

Poštovní úřady ve všech sídlech okresních soudů obdrží v tomto směru zvláštní pokyny od ministerstva pošt a telegrafů v Praze, které učiní též opatření ohledně noční služby u těchto úřadů.

Aby z korespondence a listin sběren byla zřejmá tato jejich funkce, bude nutno, aby opatřily si ihned potřebná k tomu účelu razítka. /: např. „Městská spořitelna v Sušici. Okresní sběrna“. :/.

V Praze dne 20. února 1919.

Dr Al. Rašín.

Ministr fin. Dr Rašín o průběhu kolkování bankovek.

/: Národní listy ze 16. března 1919 :/.

Člen naší redakce dostavil se včera k ministru financí Dru Rašínovi a požádal ho o zprávy, jak provedena byla okolkovací akce a další opatření finanční správy.

Na dotaz redaktora, bylo-li všude okolkování provedeno hladce, odpověděl ministr Dr Rašín : „Všude bez výjimky, také na Slovensku, nebylo nikde nějaké závady. Obyvatelstvo pochopilo, jaký význam pro ně má celé toto opatření a dodržovalo přesně všechny předpisy. Zásluha o hladký průběh náleží nesporně naším peněžním ústavům. Při této velké mobilizaci sil, která provedena býti musela, poněvadž by se s pomocí úřadů nevystačilo v době, kdy mají vypláceti vyživovací příspěvky, podpory pro nezaměstnané apod., ukázaly se peněžní ústavy a jejich organizace skutečně dokonalými. Velká práce, kterou si daly svazy našich peněžních ústavů s tím, aby naše peněžnictví povznesly nejen po stránce peněžní, nýbrž také po stránce organizační, a smysl pro věrnost k povinnostem, nesla v tomto případě své ovoce. Můžeme býti skutečně hrdi na to, že občanská povinnost, která byla uložena zákonem, byla vykonána nejen bez nějaké odmluvy, nýbrž přímo s láskou pro věc a s plným vědomím, že se slouží lepší budoucnosti. Musím obzvláště vytknouti, že této práce zúčastnily se všechny peněžní ústavy bez rozdílu národností, Němci právě jako Češi, Slováci jako Maďaři. Trestní ustanovení donucující ke konání občanských povinností nemusilo býti vůbec použito. Demokratická samospráva, tj. ona samospráva, při níž každý občan ví, že má sloužiti veřejným zájmům, ukázala se za těchto dnů způsobem skutečně krásným. Úřednictvo peněžních ústavů bez reptání vzalo na sebe těžkou práci, trpělivě vysvětlovalo účel zařízení, důvodnost zadržení 50% a propagovalo co nejúčinněji tento plán. A ke své radosti může konstatovati, že právem těší se důvěře obecnosti, poněvadž nepotřebovalo dovolávati se proti němu pomoci státních úřadů. Jestliže jsem na konec své řeči před schválením zmocňovacího zákona řekl, že tento plán mohu provést jenom tehdy, budu-li podporován všemi vrstvami občanstva, jsem povinen nyní říci veřejně, že při okolkování dostalo se mi této pomoci jak od úřadů, tak od peněžních ústavů a jejich úředníků, od žurnalistiky i všeho ostatního obyvatelstva. Byla to velká zkouška zralosti naší mladé republiky a jejího občanstva. Myslím, že ji obstálo skvěle“.

Jako bylo organisováno kolkování na Slovensku?

„Na Slovensku byla organisace obtížná, poněvadž pro celou zemi bylo jenom 70 berních úřadů a málo peněžních ústavů. Zase zde přispěly naše banky a samospráva tím, že poskytly pro Slovensko 300 úředníků, český i moravský zemský výbor propůjčily ze svých účtáren spolehlivé síly a celé řízení okolkovací akce bylo svěřeno na Slovensku osvědčeným rukám ředitele Zemské banky Dra Záveského. Síť sběren byla rozšířena, vedle berních úřadů zřízeny byly na různých místech samostatné sběrní, kolkování šlo stejně jako v Čechách a muselo být prodlouženo jenom o 2 /: správně 3 :/ dny z toho důvodu, že komunikace na Slovensku následkem nedostatku uhlí vážla a nemohlo býti vše dochvilně provedeno.“

Jaké následky mělo zadržení 50% bankovek?

„Dnes jest sobota, den výplaty a všechno prošlo úplně klidně. Odnikud nebyl ministerstvu hlášen nedostatek peněz, ačkoli vídeňská spořitelna nemůže býti vyplácena, pokud není uzavřena smlouva o tom, jak se bude vyrovnávati různost valut, ačkoliv žirové účty u Rakousko-uherské banky byly uzavřeny. Na některých místech se sice průběhem týdne objevil nedostatek peněz, ale banky si vzájemně vypomohly a nerovnoměrné rozdělení peněz

bylo hladce vyrovnáno. Mám dojem, že se zbytkem peněz se dobře vystačí. Jinak mělo zadržení 50% vliv na klesání kursu cenných papírů, které v soukromém obchodě se již přibližují výši dřívějších nominálů. Také zboží počíná se objevovati na trhu, jednak proto, že majitelé jeho potřebují peněz, jednak také proto, že stoupající cena peněz jest podnětem k prodeji. Každý počítá, že prodá-li za starou cenu, dostane hodnotnější peníze. Cizina pak přijala naše opatření velmi klidně. Vidíme to na stoupání kursu deviz na Prahu. Učinil jsem opatření, aby byly okolkované bankovky ve Švýcarsku efektivně obchodovány, aby hlášené kursy nebyly jenom nominelní. Jak kursový lístek curyšské bursy ukazuje, stojí devisa na Prahu 30, kdežto devisa na Vídeň 22.75. Důsledek toho jest ovšem klesání všech valut. Uvážíme-li, že dolar stál před okolkováním v Praze 23 K a nyní že klesl na 15 K, pochopíme význam tohoto zjevu, máme-li nyní nakoupiti americkou mouku a platiti ji v dolarech“.

Mnoho lidí zapomnělo si dát okolkovati bankovky. Budou tyto bankovky dodatečně okolkovány ?

„Dodatečné okolkování jest nemožné, poněvadž by bylo pramenem různého zneužívání. Pomýšlel jsem však, až se kurs české koruny ustálí, vyměňovati tyto neokolkované bankovky v tomto kursu občanům Československé republiky. Kursovou diferencí musí přirozeně nésti tito občané, právě proto, že málo pečovali o své jmění.

Jak byla provedena a fungovala uzávěra hranic?

„Uzávěru hranic provedli jsme úplně pomocí vojska, úřadu politických, finančních a celních. Kontrola na hranicích byla prováděna nejen po stránce finanční, nýbrž také po stránce politické, vojenské a pasové. Že při tom zachyceni byli různí pašeráci peněz, nevyvolalo takovou sensaci. Že však při této příležitosti byl zachycen kurýr německého vicekonsula Dra Schwarze a prohlídkou jeho zavazadel, vykonanou v ministerstvu financí, odhaleno jeho účastenství na spiknutí proti republice, jest zásluhou této přísné uzávěry hranic.“

Jak dlouho trvaly přípravy pro okolkování bankovek ?

„Přípravy daly se ve vši tajnosti a v ministerstvu financí věděli o nich jenom min. rada Leopold a osobní můj tajemník Dr Přimda. Technické provedení akce svěřil jsem úplně řediteli Městské spořitelny Pražské Dru Pospíšilovi, vrch. řediteli Zemské banky Dru Roosovi a řediteli Zemské banky Novákovi, kteří byli mými mlčenlivými a neobyčejně pilnými pomocníky. V pozdějším stadiu zasvěcen byl do věci za účelem propracování technické služby správce Městské spořitelny Pražské Löttsch. Teprve, když celé přípravy byly ukončeny, přibráni byli k práci také i jiní úředníci ministerstva. V tiskárně „Unii“ a Haaseho tiskly se kolky, aniž by kdo věděl, k jakému účelu. Využil jsem tehda nouze o kolky, abych popohnal tisk těchto provisorních kolků, takže se všeobecně myslelo, že tyto kolky mají býti náhradními po dobu, než budou vytištěny kolky definitivní. Poněvadž těchto kolků bylo zapotřebí 180 milionů a tiskárny jich dodávaly denně 8 milionů, trvaly tyto přípravy 3 neděle a přípravné práce před tím asi 10 dnů.

Všechny práce byly asi za 5 neděl provedeny. Zhotovením kovových razítek na okolkování tisícovek vzal na sebe starý vlastenec J. B. Pichl, který ve vši tichosti udělal návrh na kolek, zhotovil 6 razítek, obstaral chemickou barvu. Pak počalo se s kolkováním tisícovek v kolkovním úřadě na zemském finančním ředitelství z materiálu, který jsem si vypůjčil kontokorentní zápůjčkou od bank, které rovněž nevěděly, za jakým se to děje účelem. Personál v kolkovně pracoval při této namáhavé práci tak pilně, že denně bylo okolkováno 60 až 70 tisíc tisícovek. Tisícovky byly přivázeny ze Zemské banky, přepočítány a odevzdány k okolkování, po okolkování znovu přepočítány a svázaný. Tato přepočítací práce byla tak namáhavá, že úředníkům nakonec dne selhávala paměť. Mezitím zařízena byla v učitelském ústavě v Panské ulici „lepárna“ pod dozorem řady úředníků z pražských peněžních ústavů, ve

kteře pracovali studenti, a poštovní úředníci a úřednice. Zde lepily se známky na bankovky, které byly určeny pro Slovensko, abychom tam mohli vydávati bankovky úplně adjustované. Za 800 milionů K těchto okolkovaných bankovek bylo vyvezeno na Slovensko do 4 hlavních sběrů : Bratislavy, Žiliny, Ružomberku a Košic, aby odtud dále byly rozděleny na okresní sběry. Jak vidíte, pracovala zde armáda lidí, aby celá věc byla připravena a hladce provedena. V hlavních sběrnách bylo ovšem také plno práce. Odtud byly posílány potřebné hotovosti, kolky a tiskopisy jednotlivým okresním sběrnám. Celé vlaky tiskopisů a vyhlášek byly rozesílány, poněvadž se současně také provádělo okolkování válečných půjček a pokladničních poukázek.

Také pro všechny další plány, pro soupis jmění, valutovou půjčku a sbírání zlatého pokladu musíme spoléhati na součinnost veřejnosti a spolupráci všech, kteří za nejbezpečnější základ svobody v republice pokládají konání občanské povinnosti ve veřejném zájmu. Nadšení, které se jeví při sbírkách ve prospěch kovového pokladu a nával těch, kteří nosí zlato, stříbro a cizí valuty do spořitelů na vnitřní valutovou půjčku, ukazuje, že naše občanstvo má smysl pro léčení největší válečné choroby, totiž pro léčení naší rozvrácené měny. Mnoho úkolů nás ještě čeká a jsem přesvědčen, že občané vytrvají, že budou pracovati a konati svou povinnost bezejmě a bez oslavování jen pro věc samu a jen pro naši lepší budoucnost. Naše peněžní ústavy očekává ještě mnoho práce, kterou jim musím chtě nechtě uložit. Bude na nich spočívat okolkování cenných papírů, které si vyžádá mnohou hodinu práce přes čas. Jsem přesvědčen, že budou konati tyto práce tak, jako dosud bez reptání a radostně, poněvadž tím budou postaveny pevné hospodářské základy naší republiky“.

Spořitelna v Domažlicích

Ministerstvu financí v Praze.

Vyhovuje rád vyzvání ministerstva financí v Praze ze dne 16./10.1926, č. 110570/26, podávám níže, pokud jsem dle svých slabých sil úkolu na mne vzneseného mocen, podrobné vyličení funkce, která připadla při odluce měny okresním státním komisariátům pro okolkování bankovek.

Když po skončení světové války obyvatelstvo našeho nově vzkříšeného státu po přežitých útrapách válečných počalo volněji dýchat, byla první starost nejširších vrstev lidových, co bude asi s měnou, která postupem stále se zhoršovala. Vídeňská Rakousko-uherská banka chrlila záplavu nových a nových bankovek /: v poslední době už i desetitisícovky /:, které hrnuly se i do nového našeho státu, a ke kterým občanstvo postupně ztrácelo důvěru, jasně den ode dne poznávalo jejich znehodnocování a proto také dle toho s těmito penězi hospodařilo. Byly kupovány nemovitosti za ceny nepřiměřené, zemské ukladací hodnoty se prodávaly 18 až 20 korun nad pari /: za které při slosování bylo vyplaceno jenom nominale /:, nikdo nevěděl, co bude dále a nastalo proto všeobecná měnová nejistota.

Každý věděl, že tento stav společné měny jest neudržitelný, nikdo však neměl potuchy, co podnikne naše československá vláda, aby postavila svůj stát na pevný měnový základ a vymanila se z chaosu společné měny rakouské.

Rakousko bylo prvním státem, který po prohrané válce počal nové bankovky přímo chrliti a tak nastalo takové znehodnocení jeho měny, jaké v historii lidstva nemělo druhého příkladu; toto šílené hospodářství jako náказа zaplavilo postupem času téměř celou Evropu.

Vklady v peněžních ústavech překotně stoupaly, zodpovědní funkcionáři nevěděli, jak by tyto ohromné přebytky uložili, nově vydaná první 4% československá půjčka Národní svobody se obchodovala i za Kč 115,-, úrok z volných přebytků klesal až na 1% a příliv nových a nových rakouských bankovek nebral konce, takže nastala konečně doba, kdy Zemská banka přijímání nových vkladů skoro odmítala.

Za takových mimořádných poměrů trhu peněžního končil první počatý zlomek roku naší československé samostatnosti.

Slouží jistě k veliké chvále naší první československé vlády, že hned od prvních dnů popřevratových s nezapomenutelným Drem Rašinem pracovala usilovně k tomu, aby náš mladý stát vybavila z tohoto měnového chaosu. Byl to skutečně ženiální nápad, provést odluku od měny dokonávajícího Rakouska – Uherska tak mistrným způsobem, byla to znamenitá myšlenka našeho prvního ministra financí, která po provedení vzbudila podiv ve všech státech okolních a ještě dnes po mnoha letech jest význam tohoto zákroku oceňován. Občanstvo republiky samo pociťovalo, že se něco státi musí, nemělo však jistě tušení, že odluka od měny provedena bude tak jednoduchým a při tom zcela bezpečným způsobem. Všechny státní přípravy k tomuto kroku děly se promyšleně a důmyslně, že zejména ani cizina neměla potuchy o tom, jak asi bude provedena. I když se uváží, že při tak obrovské akci i při všech možných opatřeních státních bylo do republiky mnoho peněz vpašováno, mnoho falešných kolků nalepeno, přece byl rázem zamezen přístup dalších znehodnocených peněz do našeho státu a již tím bylo žádoucího výsledku dosaženo.

Počátkem ledna roku 1919 se sice všeobecně tušilo, že nějaká změna měny nastane, ponejvíce však veřejné mínění počítalo s tím, že vláda republiky stáhne obíhající bankovky bývalé říše a s velikou devalvační srážkou vydá ihned naše nové peníze československé.

Není ani třeba připomínati, že občanstvo za znehodnocenou měnu valem kupovalo cizí peníze, zlato apod. a tím chtělo předejít ztrátě, která mu hrozila přeměnou měny. Jakmile však nastaly zase spořádané poměry měnové, neváhalo toto občanstvo /: zejména české :/ dáti republice k dispozici své zlato a cizí peníze jako prozatimní půjčku valutovou, kterou stát po čtyřech letech svým občanům se slušným úrokem zase vrátil.

Právě asi v době kdy příliv rakouských bankovek do republiky dosáhl vrcholu, byl přednosta okresní správy politické s vedoucím úředníkem spořitelny pozván na den 17. února 1919 do Plzně na přísně důvěrnou schůzi. Složivše přísahu o naprosté mlčenlivosti, dozvěděli se tito delegáti, že jest právě v projednávání zákon o okolkování bankovek na území republiky Československé se nalézajících, s jehož podstatnými ustanoveními jsme byli seznámeni. Bylo nám zejména oznámeno, že zřízeny budou k tomu účelu hlavní a okresní komisariáty pro okolkování bankovek, byl probrán celý způsob a postup v této věci a hned po schůzi vydány byly delegátům jednotlivých soudních okresů tisícovky s vytištěným 10 K kolkem, zobrazujícím hlavu našeho otce vlasti – Palackýho. Spořitelna naše obdržela za Kč 1,290.000.- takových okolkovaných tisícovek. Dotace tyto byly vždy přiměřeny počtu obyvatelstva příslušného soudního okresu a sice dle pravděpodobného obnosu, jaký se z toho kterého místa k okolkování očekával. Delegátům dále byly vydány instrukce o tom, kdy zákon bude v parlamentě projednáván, jakým způsobem bude publikován a co všechno zaříditi mají zejména okresní komisariáty se svými sběrnami. Tímto dnem zřízeny byly hlavní a okresní komisariáty pro okolkování bankovek, jehož členové do rukou předsedy hlavního komisariátu složili přísahu dle předpisu nař. čís. 86/1919 Sb.z. a n. V této schůzi ustanoveni byli současně členové hlavního komisariátu. Předsedy okresních komisariátů ustanoveni buď přednostové okresních správ politických anebo přednostové okresních soudů, organizačními referenty pak vedoucí úředníci spořitelen aneb jiných peněžních ústavů v oněch místech, kde nebylo spořitelna.

V této době spořitelny s radostí konstatovaly, že státní správa, která jim již před kolkováním bankovek svěřila okolkování válečných půjček rakouských a uherských, pokládá spořitelny za vhodná místa k provádění nejrůznějších státních transakcí a soupisů a spořitelny jistě také nikdy důvěry a očekávání státu nezklamaly. Že spořitelny všechny na ně přenesené úkony státu provedly ve vzorném pořádku, dokazuje ta okolnost, že jim bylo po okolkování bankovek svěřeno sbírání úpisů na valutovou státní půjčku /: a sice pro tuto akci ustanoveny výlučně jenom spořitelny :/, byly dále ustanoveny depositním místem pro skládání a rakouských a uherských rent a vůbec ve všech podobných záležitostech požívaly naprosté důvěry státu.

Dne 22. února 1919 v soboru konala se v Plzni druhá porada zástupců okresních státních komisariátů, jimž byly vydány úřední legitimace. Na této drahé schůzi probrán dopodrobna způsob účtování a zejména vysvětlena manipulace při přijímání a vyplácení vkladů na předepsaných tiskopisech sestávajících ze 4 dílů, označených římskými číslicemi I., II., III., a IV. Okresním komisariátům doporučeno, aby pro jednotlivé osady a vesnice pořídily si zvláštní konsignace, na kterých by obecní starosta anebo učitel sepsal vklady všech občanů, kteří budou předkládati bankovky k okolkování. Tyto tiskopisy se výborně osvědčily, jak bude ještě na jiném místě uvedeno.

Téhož dne vydány byly organizačnímu referentu potřebné tiskopisy /: celá bedna :/ pro okresní státní komisariát pro okolkování bankovek v Domažlicích a sice vkladní listy čtyřdílné, deníky pro příjem a vydání, protiskovací papíry a jiné kancel. drobnosti. Samozřejmě byla tato bedna po dojetí na místo zapečetěna a směla býti otevřena teprve po uveřejnění státní vyhlášky o okolkování, což se mohlo státi teprve po schválení příslušných zmocňovacích zákonů.

Mezitím předloženy byly dotyčné zákony v Národním shromáždění ku projednávání. Úřední zpráva o schválení zákonů došla spořitelny jako sídla komisariátu /: organizačního referenta /: ve středu dne 26. února 1919 o 4. hodině odpoledne.

Dne 25. února 1919 obdržel p. předseda okresního komisariátu od hlavního komisariátu v Plzni instrukce datované 21. únorem 1919, jak má býti vše k okolkování připraveno, jakým způsobem má býti příslušná vyhláška ve známost uvedena, jaké budou předpisy dotyčného prováděcího nařízení, zkrátka veškeré pokyny k tomu, aby okolkovací akce provedena byla co nejrychleji. Samozřejmě bylo nutno považovati veškeré přípravné práce za naprosto důvěrné až do okamžiku, kdy uveřejnění vyhlášky bude možno. Okresním komisariátům bylo zejména připomenuto, že mohou od berního úřadu obdržeti příslušné kolký již od 22. února 1919.

Okresní státní komisariát v Domažlicích sestával z pěti osob. Z předsedy, tj. přednosty okresní správy politické, organizačního referenta, kterým byl ředitel spořitelny, starosty obce, ředitele okresních úřadů a místního notáře. Od ustanovení dalších 2 zástupců peněžních ústavů upuštěno z toho důvodu, že zřízeny mohly býti pro celý soudní okres o 27.000 obyvatelích jenom 2 sběrný, které obě byly umístěny v budově spořitelny a sice I. v kanceláři spořitelny a II. ve druhém patře v zasedací síni obecního zastupitelstva. Při okolkování jsme ovšem pozdě seznali, že dvě sběrný pro celý okres byly neobyčejně napjaty, nedalo se však během kolkovací akce již nic dělati. Jednak obě místní banky i záložna mají místnosti malé a pro tento úkol se nehodící, jednak i když byly jiné vhodné místnosti, nebylo k dispozici řádných pokladen a přenášeti všechny hotovosti do sběrný hlavní, tj. spořitelny, bylo nebezpečno.

Dne 27. února 1919 byly vyvěšeny ve všech obcích úřední vyhlášky, jichž obsah sdělen byl občanstvu mimo to také s kazatelen, ve škole, stručný obsah promítán v biografu a všude v obcích vybubnován, takže byl důkladně uveden ve známost nejširší veřejnosti. Mimo to svolal předseda komisariátu zvláštní schůzi na 28. února 1919 a sice zvláště obecních starostů českých a zvláště obecních starostů německých, ve které předseda i org. referent podali stručný výklad vládního nařízení a nejnutnější pokyny. Na této schůzi bylo ujednáno s obecními starosty, že obyvatelstvo vesnic nebude kolkovati peníze jednotlivě, nýbrž, že každý starosta ještě s jednou důvěryhodnou osobou sebere peníze z celé vesnice nebo osady, vyplní k tomu zvláštní výkazy, které si spořitelna opatřila dle vzoru hlavním komisariátem nám doporučeného a sám s tímto důvěrníkem peníze do sběrný přinese a okolkování provede. Nebýti tohoto rozhodnutí, pochybuji velice, že by byly 2 sběrný ohromný nával stran, kdyby byly docházely jednotlivě, zmohly, uváží-li se, že se denně vyřídilo v obou sběrných daleko přes 1.000 stran. Předseda komisariátu vydal další úřední vyhlášku, ve které byl stanoven přesný pořad dle dnů a hodin. Tento řád byl naprosto přesně dodržen a sice tak, že v šesti dnech se vystřídaly všechny venkovské obce a poslední den v neděli přišlo na řadu dopoledne město a odpoledne výhradně obchodnictvo dle předpisu úřední vyhlášky.

Při kolkování bylo celkem zaměstnáno asi 65 osob a sice všichni úředníci spořitelny, záložny a dvou místních bankovních filiálek, dále všechno učitelstvo místních obecních a měšťanských škol. Úřednictva použito bylo ku výkonům složitějším, učitelstva ponejvíce ku lepení kolků a třídění bankovek. K vůli bližšímu seznámení ohledně úkonů, které se od učitelstva žádaly, svolal organizační referent schůzi všeho učitelstva ve které podrobně probral celý postup kolkovací a sestavil z jednotlivých sil již definitivní pracovní party, takže, když kolkovací akce začala, byl celý aparát zaučen a každý se bez dalších pokynů odebral na své již napřed vykázané místo.

Složitější manipulace byla se čtyřdílnými tiskopisy I., II., III. a IV., kteréžto vkladní listy s příslušnými deníky byly vlastně jádrem kolkovací akce. Dle došlých pravidel konalo veškeré sdružené úřednictvo několik zvláštních porad, kde probrán celý postup úřadování na

první pohled dosti složitý. Teprve delším cvikem a několikerou zkouškou docíleno bylo i v tom hbitosti a zručnosti. O přesné manipulaci s těmito vkladními listy zmíním se ihned dále.

S lepením kolků započato dne 2. března 1919 v neděli, tak aby pro první kolkovací den 3. března byla již zásoba nalepených kolků. Berní úřady měly kolky již od 22. února 1919 a mohly býti okresnímu komisariátu vydány ihned po úřední vyhlášce, tj. dne 26. února 1919 odpoledne.

Pro výplaty mzdy ku 1./3. a 8./3. 1919 vydal okresní komisariát ve smyslu vládního nařízení potřebné obnosy v bankovkách okolkovaných a příslušnou položku /: u nás K 107.630 /: vedl zvláště ve výkazech konsignačních.

Dle ustanovení vládního nařízení ustalo od 26. února do 9. března 1919 ve spořitelně i všech ostatních peněžních ústavech veškeré úřadování, pošta nepřijímala cenných zásilek ani poukázek, styk s cizinou byl rovněž přerušen, takže celý kolkovací týden ani z vnitřka státu, ani z ciziny nemohl býti ni žádným způsobem rušen. Rovněž splatnost směnek a poukázek obchodních /: v tu dobu splatných /: byla posunuta o 14 dní ku předu.

První největší prací před oficiálním započatím kolkováním byla příprava dodaných žlutých vkladních listů. Tyto musely býti ve všech čtyřech oddílech souhlasně očíslovány a opatřeny razítkem spořitelny jako úřední sběrný kolkovací a za spořitelnu pravoplatně podepsány. Použitím automatických číslovaček dala se tato práce dosti snadno zdolati a tak dne 3. března 1919 o 8. hodině ráno byl v obou sběrnách celý aparát asi 65 osob na svých místech a očekával příchod první vesnice na ten den vyhláškou zavolané. Samo sebou se rozumí, že s počátku panovala v tomto velikém pracovním sboru jistá stísněnost, která však brzy úplně zmizela a práce šla hbitě od ruky dík dobrému předcházejícímu výcviku již během dopoledne tak, jako by to bylo obvyklé denní zaměstnání.

Každá sběrna měla k dispozici dostatečně prostorné úřadovny, v nichž zejména pokladny pro příjem a vydání byly od sebe umístěny ve vzdálenosti co možná největší, tak aby strany odbývané sobě navzájem nepřekážely. Označení úřadoven a publikování vyhlášek bylo tak dokonalé, že po skončení akce nebylo snad v celém soudním okrese případu, aby se byl někdo ke kolkování nedostavil. Spíše se staly případy, že někdo po kolkování přišel na to, že buď někde v kalendáři anebo v modlitebních knížkách anebo v jiné na venkově obvyklé skrýši přišel na uschované bankovky, o kterých již skoro ani nevěděl a které si musel ponechat na památku neokolkované. Nebylo přece myslitelné, aby ministerstvo financí při tak ohromné a důležité akci povolovalo dodatečné okolkování. Staly se ovšem také takové výjimečné případy, na které ve vládním nařízení nemohlo býti pamatováno. Tak např. naše spořitelna zaslala 2 dni před 26. únorem 1919 jistému vkladateli do Štýrského Hradce K 140.- v neokolkovaných bankovkách. Než peníze došly na místo, dotyčný vkladatel zemřel a zásilka byla spořitelně poštou vrácena po 9. březnu 1919, když bylo okolkování již skončeno. Poněvadž ministerstvo dodatečné kolkování tohoto obnosu nepovolilo, byly tyto bankovky odevzdány soudu neokolkované do příslušné pozůstalosti. Uznali jsme ostatně v podobných případech zásadně odmítavé stanovisko ministerstva financí, které musilo zůstatí tvrdým, nechtělo-li skvělý výsledek kolkovací akce výminkami, které by byly šly jistě do nekonečna, poškozovati.

Po zkušenostech prvního dne kolkovacího jsme seznali, že není věc tak snadno proveditelná, jak se pěkně a jasně v příslušných návodech a pravidlech ujišťovalo. Přišli jsme k poznání, že kupř. jenom naprostý laik mohl v jednacím řádu uvést, že ku vedení deníku není třeba vyškolených sil. Ačkoli jsme se podle tohoto pokynu neřídili a přidělili jsme k této práci síly lepších schopností, přesvědčili jsme se, že deníky musí býti vedeny s naprostou přesností, měla-li býti každého dne zjištěna správnost pokladniční hotovosti. Agenda jednoho kolkovacího dne byla tak značná, že úředníci peněžní úřadovali každodenně do 9 hodin večer a organizační referent po celou dobu kolkování úřadoval od 7 hodin ráno do 10 hodin večer. Často jsme nebyli s to, vyplniti ve všech kolonách denní výkaz hlavnímu komisariátu

zasílaný. Celková organizace okresních komisariátů ve spojení s hlavním komisariátem se u nás neosvědčila. Stalo se kupř. u naší sběrný, že asi v polovici kolkovací akce byl u nás zjištěn pokladniční schodek přes Kč 12.000. Úředníci, kteří denně sčítali deníky příjmu a vydání na stroji, tvrdili, že jejich součty jsou správné. Když jsme toto manco oznámili hlavnímu komisariátu do Plzně, oznámil nám tento úřad, že se u nich kopie pokladničních deníků přepočítávají a že jsou správně sečteny a přece všechno toto tvrzení nebylo správné. Organizační referent půl měsíce měl neklidné noci, styděl se dokonce jako zodpovědný úředník za zjištěný schodek, neustal ve svém pátrání a hledání a tak konečně, když sám všechny deníky příjmu a výplat na sčítacím stroji znovu sečetl a ještě s druhým úředníkem porovnal, bylo zjištěno, že není schodek žádný, ale že několik stran deníku příjmových z posledních dnů jest špatně sečteno. Tak tedy kontroloval hlavní komisariát předkládané mu deníky okresních komisariátů.

Že byla denní agenda jen ve 2 sběrnách pro celý soudní okres o 27.000 obyvatelích zdolána a zpracována, umožnila jediné ta okolnost, že nám soupisy stran z jednotlivých vesnic předkládány byly jenom sumárně jedním nebo dvěma delegáty, tím panoval v úředních místnostech po celý den klid, takže práce šla snadněji od ruky. Uvážil-li se, že bylo denně vyřízeno v obou sběrnách přes 1.000 stran, nutno uznati, že to byl výkon znamenitý, když celá manipulace s každým jednotlivým případem byla dosti složitá. Podrobná procedura byla asi následující :

Při přijímání vkladů přijal pokladník peníze od strany a přepočítal ohlášený obnos. Na oddílu tiskopisu I. a pomocí kopírovacího papíru na oddílu III. vyznačil inkoustovou tužkou úhrn jednotlivých druhů bankovek v příslušných sloupcích předtisku. Pokladník pro vklady vyznačil po přezkoušení vložený obnos jednak v rubrice „vloženo“ na dílu I., jednak pak v rubrice odpovídající počtu číslic na legitimačním kuponu II. a pak podpisem stvrdil správný příjem peněz.

Jiný úředník vyplnil do záhlaví dílu I. jméno, zaměstnání a bydliště strany, načež oddělený kupon II. vydal straně jako legitimaci pro přijetí hlavního vkladního listu IV. a pro výplatu poloviny obnosu k okolkování předloženého. Strany byly přitom úředníkem upozorněny na to, že je v jejich nejvlastnějším zájmu, aby uvedly pravdivé údaje o osobách vkládajících. Byl-li úředník v pochybnostech, byl oprávněn žádati předložení nějakého legitimačního papíru a to zejména tehdy, kolkovala-li strana veliký obnos. Dále byla strana upozorněna, u kterého oddělení obdrží vkladní list IV., načež byl takto upravený tiskopis o 3 dílech odevzdán žurnalistovi pro vklady.

Žurnalista pro vklady zapisoval inkoustovou tužkou do deníku vkladního. Tento deník byl veden kopírovacím papírem dvojmo. Kopie zasílána byla denně hlavnímu komisariátu do Plzně. Do deníku zapsán byl každý vklad pod zvláštním článkem a sice dle základního čísla listu /: bez jména /: a složeného obnosu, načež žurnalista vyznačil na oddílu I. ve sloupcích k tomu určených datum a článek deníku a předal pak tiskopis likvidatuře pro vklady.

Úředník likvidatury pro vklady zapsal pérem na dílu IV. jméno, zaměstnání a bydliště strany, datum a článek pokladního deníku, jak bylo vše uvedeno na I. dílu, dále vložený obnos a podepsal se v rubrice k tomu určené na důkaz, že se přesvědčil o souhlasu ve výťahu IV. se zápisem na dílu I.

Nyní obdržel tiskopis úředník likvidatury pro vklady. Ten zapsal inkoustovou tužkou na dílu I. a průpisem na dílu III. částku, která se vybírá /: 50% složeného obnosu nahoru na 10 zaokrouhleného /:, jakož i zůstatek vkladu a na důkaz zápisu se podepsal vlevo od rubriky „vybráno“, pak vyznačil inkoustem na dílu IV. datum vybrání, cifrou částku, jež se vybírá, zůstatek vkladu po vybrání číslic i slovy a odevzdal tiskopis žurnalistovi pro výplaty.

Žurnalista pro výplaty zapisoval inkoustovou tužkou s kopírovacím papírem /: kopie pro hlavní komisariát /: článek dle aritmetického pořadí, dále na dílu IV. uvedené základní číslo listu s částkou, která se vybírá, vyznačil na dílu I., III. a IV. při částce, která se vybírá,

článek pokladničního deníku, načež když byl oddělil díl I., odevzdal tiskopis pokladníku pro výplaty.

Pokladník pro výplaty, stvrdil svým podpisem na dílu IV. při částce, jež se vybírá, že souhlasí s obnosem uvedeným na dílu III., oddělil díl IV., vyvolal stranu dle jména a čísla, odevzdal jí legitimační kupon II a přesvědčiv se, že jest pravý a že patří k příslušnému tiskopisu, vyplatil doručiteli kuponu příslušnou částku, odevzdal straně výtah IV. /: z hlavní knihy účtů /: a znehodnotil kupon.

Taková byla asi celková manipulace s kolkovacími tiskopisy, která se opakovala u každé jednotlivé strany.

Dle ustanovení § 7 příslušných pravidel bylo uvedeno, že pokladník legitimační kupon po výplatě poloviny složeného vkladu znehodnotí, aniž by bylo hned upozorněno na to, že se má znehodnocený kupon uschovati. Pod slovem „znehodnotí“ jsme rozuměli, že se má kupon zničit a proto jsme všechny kupony II. po okolkovací akci spálili. Jaké bylo naše překvapení, když ministerstvo financí výnosem ze dne 22. července 1919, č. 13993/pros., nařídilo, aby zbylé vkladní listy mimo díl III., který byl zaslán dne 10. června 1919 revisnímu odboru ministerstva financí, tedy i s legitimačním kuponem II. odevzdány byly berním úřadům k revisu. Kupony jsme ovšem již zaslati nemohli, když byly zničeny. Ostatně celý zápis na legitimačním kuponu obsažen byl také na dílu I.

Celá kolkovací akce prošla u nás klidně, nebylo žádných pozastávek ani urgencí, jediná vada spočívala v tom, že provedení tak značné agendy mělo být svěřeno aspoň 4 sběrnám, které mohly provést přidělený úkol klidně, kdežto 2 sběrný prací přímo přetíženy.

Vrchní dozor po celou kolkovací akci vedl organizační referent, ředitel spořitelny, který byl zároveň šéfem v I. sběrně, kdežto zbývající členové komisariátu střídali se v dozoru ve II. sběrně. Po celou dobu kolkování konalo v budově spořitelny četnictvo.

Jako zvláštní zjev připomenouti, že mnozí vkladatelé požadovali vyhotovení jednotlivých vkladních listů na malé obnosy pro jednotlivé členy své rodiny, jakoby byli tušili, že vklady zcela malé budou ihned po skončení okolkovací akce zcela vyplaceny beze srážky. Taková přání sběrný samozřejmě odmítaly, poukazující na obsah úřední vyhlášky, podle které přednosta domácnosti měl kolkovati peníze za celou rodinu a jenom služebnictvo smělo kolkovati samostatně.

Během kolkovacího období docházela okresního komisariátu různá telegrafická upozornění, tak zejména, že peněžním ústavům zadržeti se má nejen polovice stavu pokladniční hotovosti ku 26. únoru 1919, nýbrž i polovina obnosů do 8. března 1919 přijatých dle předloženým výkazů, poněvadž peněžní ústavy podle ustanovení § 10 vládního nařízení č. 86 Sb.z. a n. byly v určitých případech oprávněny i po 10 březnu 1919 některé omezené platy konati nebo peníze přijímati. Dále byl okresní komisariát upozorněn, že zejména peníze komunální, sirotčí, aprovisační apod. nejsou penězi státními, které jediné byly od 50% srážky osvobozeny. Rovněž jsme byli opět upozorněni, že pokladniční hotovosti obchodníků a živnostníků dlužno kolkovati až 9. března 1919 z toho důvodu, že dle vládního nařízení obchodnictvo bylo povinno prodávati a veškeré platy do 8. března 1919 přijímati v bankovkách nekolkovaných a proto bylo obchodníkům kolkováno až poslední den kolkovací, tj. dne 9. března 1919, načež dne 10. března přestaly býti rakousko uherské bankovky v Československu zákonným platidlem.

Po skončení týdne kolkovacího předkládala sběrna hlavnímu komisariátu v Plzni statistickou konsignaci o celkovém obnosu kolkovaných bankovek, který v našem soudním okrese při 27.000 obyvatelích obnášel přes 6 milionů K, z čehož přes 3 miliony K bylo stranám vyplaceno v bankovkách kolkovaných.

Při kolkování, tj. nalepování kolků objevily se různé potíže, které se jevily hlavně v tom, že se některé druhy menších kolků špatně lepily na bankovky mastné anebo již valně

opotřebované. V takovém případě muselo se používat slabého roztoku sodového, kterým se bankovky napřed natíraly.

Hned, jakmile po kolkování peněžních ústavů počaly zase pravidelně úřadovati, nastala pokladníkům velická potíže s kolky falešnými a sice jak s menšími kolky nalepenými, tak i s kolky Kč 10,- na tisícovkách vytištěnými. Zejména u nás na hranicích pozorovali jsme, že se k nám padělané kolky hrnou přes hranice. Vždyť ve Švýcarech a Německu byly na to zařízeny odborně celé tiskárny. Jistě musel stát vynaložiti značné oběti, než bylo možno při zavedení nových peněz československých padělky kolkové stáhnouti z oběhu.

Dlužno uznati s povděkem, že mohla vláda přikročiti k okolkování peněz pokud možno nejdříve, dokud vídeňská vláda nezačala chrliti nové 10.000 K, které byly z okolkování vyloučeny; bankovky 200 a 25 korunové, které Rakousko těsně před kolkováním uvedlo do oběhu, byly sice přijímány při kolkování, nebyly však u nás vůbec kolkovány, nýbrž v polovině nahoru na K 10 zaokrouhlené v jiných drobných bankovkách vypláceny. Dle toho kolkovány byly jenom rakousko uherské bankovky po 1.000, 100, 50, 20 a 10 K kolky za Kč 10 a 1, 50 hal., 20 a 10 hal.; bankovky po 2 a 1 K ponechány prozatím jako zákonné platidlo a teprve v pozdější době, když vláda československá mohla přikročiti k vydání vlastních drobných mincí po Kč 1, 50 hal., 20, 10 a 5 hal. mohly býti se srážkou zároveň se starými kovovými 20 a 10 hal. z oběhu vzaty.

Bankovky soustředěné během kolkovací akce ve sběrně byly jednak denně v tisícovkách odváděny hlavnímu komisariátu do Plzně, pro část korun 2.130.150 přijel si z Plzně autem hlavní organizační referent Dr. Richard Krofta, který přijel hlavně k vůli komu, aby se ve spořitelně blíže informoval o domnělém schodku ca 12.000 K, o němž učiněna zmínka na jiném místě, zbytek pak K 594.090 neokolkovaných a K 392.874 kolkovaných odvedeno 24. dubna 1919 bankovnímu úřadu ministerstva financí, filiálce v Plzni.

Mezitím vydáno bylo s datem 7. března 1919 vládní nařízení č. 118, kterým byly zcela uvolněny vklady do K 250.-, tedy původní vklad nejvýše K 500, které se vyplácely zcela po srážce 1% poplatku kolkového v době od 15. března do 15. dubna 1919. Poněvadž výplata těchto účtů u nás v počtu asi 3.600 byla rozložena na celý měsíc, nařídil hlavní státní komisariát pro okolkování bankovek v Plzni, že výplatu má provést pouze spořitelna jako původní sběrna svým personálem bez přibrání výpomocných sil.

Při výplatě vkladů do K 250.- bylo okresnímu komisariátu hlavním komisariátem v Plzni výslovně nařízeno, aby výplata byla provedena pouze v okolkovaných penězích a nebylo přípustno odevzdati straně zvláště neokolkované bankovky a zvláště k tomu náležející kolky. To bylo zcela hladce provedeno, hlavnímu komisariátu byly zasílány denně o provedených výplatách výkazy a dne 16. dubna 1919 odvedeno bernímu úřadu ve smyslu výnosu ministerstva financí vybrané 1% kolkovné z těchto zcela vyplacených vkladů a odvedeny současně tomuto úřadu veškeré proplacené výtahy z hlavní knihy IV.

Ihned po skončení kolkovacího týdne odvedeny byly berním úřadům zbývající kolky bankovkové.

Z poštovními a železničními dobírkami, jakož i poštovními poukázkami v době kolkovací došlými bylo naloženo podle instrukcí ministerstva financí ze dne 10. března 1919, č. 8335/IV a ze dne 23. března 1919, č. 13614/19.

Po provedení všech uvedených úkonů schylovala se práce okresních státních komisariátů ku konci. Skutečné zakončení celé akce bylo provedeno po odevzdání III. vkladních listů revisnímu odboru ministerstva financí a všech ostatních dokladů i s deníky bernímu úřadu. Spořitelny jako sběrně připadla již jenom povinnost vyplňovati pro hlavní komisariát a ministerstvo financí různé konsignace, výpisy z účtů a tak pozvolna činnost okresního komisariátu usínala. Hlavní komisariát v Plzni vyzval pak spořitelnu, aby sestavila pro ministerstvo financí návrh odměn pro jednotlivé osoby při kolkování zaměstnané. Spořitelna vyhotovila také výkaz pro 65 osob na obnos Kč 12.616. Někde v měsíci květnu

1919 došlo od hlavního komisariátu v Plzni vyřízení v tom smyslu, že ministerstvo financí na celkové tyto odměny povolilo Kč 9.000, z nichž si hlavní komisariát především odpočetl schodek K 150.-, který se objevil po podrobném přepočítání bankovek do Plzně odvedených. Poněvadž pak měla spořitelna k účelu kolkování drobné vydání za Kč 334.-, zbylo k rozdělení jen Kč 8.516.-, z nichž dle nařízení hlavního komisariátu obdržeti měl předseda okresního komisariátu, p. přednosta okresní správy politické Kč 450.-. Odměny tyto rozděleny byly v poslední schůzi okresního státního komisariátu dne 14. června 1919 konané tak, že hlavních 10 činitelů při kolkování zaměstnaných i s organizačním referentem obdrželo po K 262 a zbytek pak rozdělen v poměru ku výkonnosti jednotlivých osob dle počtu odpracovaných hodin. Organizační referent prohlásil, že za svoji práci, kterou vykonal rád ve prospěch nového státu, ničeho nežádá. Toliko učitelstvo dívčích škol bylo netrpěливо a vyplacení odměny samo přímo u hlavního komisariátu v Plzni urgovalo. Teprve v roce 1922, dle výnosu ministerstva financí ze dne 19. října 1922, č.j. 96141/21789/21-IIA/4a, byl předložen ministerstvu financí prostřednictvím okresní správy politické podrobný výkaz s doklady o vyplacených odměnách.

Že se při kolkování přihodily i mnohé výjevy humoristické, není třeba připomínati. Mnozí občané se domnívali, že srážka 50% jest vlastně dle jejich rčení „spadnutí peněz“ a že tento zadržený obnos již nikdy nedostanou; několik osob, zejména starších babiček po okolkování přicházelo do soukromého bytu organizačního referenta s prosbou na dodatečné okolkování bankovek, které našly buď ve starých kalendářích anebo v knížkách modlitebních. Nemohl jsem učiniti nic jiného, než že jsem jim napsal prosbu za povolení dodatečného okolkování k ministerstvu financí, že vláda zásadně žádné takové žádosti vyhověti nemůže, chce-li rázným způsobem v měně zavést pořádek.

Za vyličených okolností provedeno bylo okolkování bankovek bývalé říše Rakousko uherské, čímž byl učiněn první a nejdůležitější krok k ozdravení naší měny. Byl to opravdu výkon a myšlenka ženiální, zákrok, jaký nemá příkladu v dějinách národů. Netřeba připomínati, že spořitelny byly hrdy na to, že vláda republiky svěřila tento úkol pak ještě mnoho jiných důležitých transakcí státních ku provedení jim, čímž dala na jevo, že oceňuje význačnou organizaci spořitelnictví. Bohužel musím konstatovati, že tato přízeň vlády vůči spořitelnám po úmrtí nezapomenutelného pana ministra Rašína brzy zmizela a že se spořitelnám, které pro naši republiku již tolik vykonaly, naprosto nepřeje tak, jako peněžním ústavům agrárním, kterým se na všech stranách poskytují výhody, o nichž se spořitelnám nikdy nezdálo.

Okolkováním bankovek počal se prováděti veliký finanční zmocňovací zákon historického významu ze dne 25. února 1919, č.84 Sb.z. a n. Následovalo pak okolkování vkladů, okolkování všech cenných papírů a celá řada opatření dalších, kterážto opatření vesměs tvořila přípravy k vyměření dávky z majetku, jejíhož výnosu použito má býti jediné ku stabilizování naší měny.

Doufám, že jsem tím stručně vyčerpal úkol daný mně výnosem ministerstva na počátku tohoto podání uvedeným.

V Domažlicích, dne 30. října 1926.

Tomáš P e k l o ,
ředitel spořitelny.

Příloha XLV.

Bankovní úřad
ministerstva financí v Praze.

Okresním státním komisariátům.

Činnost sběren ukončena.

Uplynutím lhůty, stanovené pro vyplácení obnosů do 250 K.- při okolkovací akci zadržných, jest činnost sběren a okresního státního komisariátu ukončena a zbývá zúčtovat a odvésti řádně zbylé bankovky.

Odvod bankovek okresnímu státnímu
komisariátu.

Sběrny odvedou nejpozději do 24. dubna své hotovosti okresnímu státnímu komisariátu za následujících zásad: Sběrny odvedené kolkované i nekolkované bankovky musí býti řádně srovnány dle kategorií a každý balíček musí býti sestaven dle bankovních zvyklostí /: kolkované, aby se nemusely obracet /; pásky z pevného papíru musí opatřeny býti dobře čitelným razítkem sběrny, datem a podpisy úředníků.

Převzetí bankovek okresními státními
komisariáty.

Okresní státní komisariáty bankovky řádně převezmou, zrevidují a na důkaz vykonané revise opatří balíčky svým razítkem a podpisy.

Ručení.

Zdůrazňujeme, že okresní státní komisariáty přejímají v plném rozsahu ručení za správnost, jak druhů, tak i celkových obnosů bankovek až do té doby, kdy bude možno bankovky přepočítati, což bude vyžadovati delší doby.

Odvod bankovek bankovnímu úřadu
ministerstva financí.

Okresní státní komisariát odvede takto připravené a přepočítané bankovky Bankovnímu úřadu ministerstva financí /: filiálce Rakouské uherské banky /:, kterému jest dle přílohy přidělen, ve vyznačeném týdnu.

Doporučuje se dohoda s Bankovním úřadem ministerstva financí o dnu, kdy odvod uskutečniti se hodlá.

Bankovky uloží se do pevných, dle možností železnou obručí opatřených a zapečetěných beden, jakých tamní berní úřad jistě dostatek má, a které okresní státní

komisariáty necht' si vyžadají. Není-li u berního úřadu beden dostatek, buďtež pořízeny a náklad s hlavním státním komisariátem súčtován.

Předpisy pro poštu.

Bedny i průvodky opatří se poznámkou : „Věc úřední, prosta poštovného“ a slovy: „Okolkování bankovek“. Podotýkáme, že ministerstvo pošt výjimečně zvýšilo pro tyto zásilky přípustnou váhu na 50 kg.

Oznámení a seznamy.

Odvod ohlásí se hlavnímu státnímu komisariátu. Bankovnímu úřadu oznámí se zásilky nejméně o jeden den dříve a zašle se mu podrobný seznam bankovek, které jsou v jednotlivých bednách. Bedny buďtež proto opatřeny a obsahujtež případně bankovky kolkované balené úplně nesmíchaně s neolkovanými bankovkami. Na seznamu se přesně vyznačí kusy a druh bankovek a sice na zvláštním seznamu kolkované a na zvláštním neolkované a vypočítá se úhrnný obnos.

Okresní státní komisariát, v jehož místě jest bankovní úřad ministerstva financí, odvede zásobu bankovek přímo u pokladny Bankovního úřadu.

Přepočítání bankovek u bankovního úřadu ministerstva financí.

Bankovní úřad je povinen tisícovky ihned, ostatní bankovky co možná nejdříve přepočítati, při čemž musí býti přísně dodržována všechna bezpečnostní opatření, obsažená v služebních předpisech, které okresním státním komisariátům skýtají úplnou záruku za převzaté ručení.

Potvrzení.

Bankovní úřad ministerstva financí zašle státnímu okresnímu komisariátu prozatímní potvrzení.

Doklady zadržené.

Všechny doklady, vyjímajíce statistické konsignace, zůstanou zatím u sběren a budou v té příčině vydány později zvláštními pokyny.

1 příloha.

Příloha XLVI.

Ministerstvo financí.

Č.j.Přes.11189/ i 1919.

Nařízení ohledně odvedení kolkovného.

Hlavním a okresním státním komisariátům.

Dle předposlední věty 5. odst. pokynů pro okresní státní komisariáty a sběrný ze dne 12. března 1919 měly se odevzdati po 15. dubnu 1919 vládní listy I. s propisem deníku kolkovného jakožto dokladem o příjmu kolkovného zároveň s vybranou hotovostí úřadu kolky vydávajícímu, od kterého okresní komisariát, pokud se týče sběrný, kolky odebíraly. Pokud se tak dosud nestalo, budiž nyní tomuto pokynu bezodkladně vyhověno.

Odvod peněz staniž se jednotlivými sběrnými; okresní státní komisariát dozírejž nad tím, aby sběrný povinnosti této ihned vyhověly.

Okresní státní komisariát sestaví na základě kvitancí jednotlivých sběrů, jež si vyžádá, výkaz o celkovém odvedeném kolkovém a zašle jej do 8 dnů hlavnímu státnímu komisariátu; opis budiž okresním státním komisariátem zaslán úřadu kolky vydávajícímu.

Zasílání kolkovného na Bankovní úřad ministerstva financí v Praze nebo na centrální státní pokladnu je nepřipustno.

Dále buďtež zbylé neupotřebené dobré kolky bankovkové, jakož i kolky zkažené, pokud se tak dosud nestalo, bezodkladně vráceny úřadům kolky vydávajícím, od nichž vylly kolky odebírány.

Vrácený kolkový materiál budiž doložen výkazem dvojmo v prvopisu vyhotoveným, jenž má obsahovati dle jednotlivých druhů kolků:

- 1/ počet převzatých kolků bankovkových,
- 2/ úhrnný počet kolků použitých k okolkování

/: včetně mzdy :/,

- 3/ zůstatek kolků, jenž se odvádí, a sice :

a/ dobrých kolků,

b/ pokažených kolků.

Výkazy tyto sestaví každá jednotlivá sběrna a odevzdá je s kolkovým materiálem okres. státnímu komisariátu.

Tento prozkoumá správnost výkazu a sestaví celkový výkaz. Originál jeho odevzdá úřadu kolky vydávajícímu, od něhož kolky byly odebírány, spolu s kolkovým materiálem; úřad tento potvrdí na jednom propisu příjem kolků, druhý propis pak zašle okresní státní komisariát hlavnímu státnímu komisariátu s oznámením, že kolky byly odvedeny.

Výkaz tento budiž sestaven a dle pokynů těchto zaslán okresním státním komisariátem hlavnímu státnímu komisariátu a úřadu kolky vydávajícímu, i když materiál kolkový již byl odveden.

Ohledně dokladů a spisů, které zbyly u sběrů a okresních státních komisariátů, budou následovati zvláštní pokyny.

O tomto nařízení buďtež příslušné sběrný ihned zpraveny.

V Praze, dne 19. května 1919.

Bankovní úřad
ministerstva financí.

Příloha XLVII.

Ministerstvo financí.

Čís.13.993-pres.

V Praze, dne 22. července 1919.

Odvod z okolkování bankovek
zbylých vkladních listů a deníků
berním úřadům.

Hlavním okresním státním komisariátům
pro okolkování bankovek.

Odvodem veškerých konečných hotovostí nashromážděných u sběren, resp. u okresních státních komisariátů jednak bankovnímu úřadu ministerstva financí – pokud jde o bankovky zadržené při okolkování – jednak úřadu kolky vydávajícímu – pokud jde o vybrané kolkovné, jejich zúčtováním a podáním konečné statistické konsignace a kontokorentu jest činnost okresních státních komisariátů ukončena.

Komisariátům se tudíž ukládá, aby všechny doklady o okolkování bankovek, jež dosud jsou u nich nebo u sběren, a to zejména: vkladní a výplatní deníky v originále /: propisy byly svého času zaslány hlavnímu státnímu komisariátu :/, kupony všech vkladních listů /: tj. vkladního listu díl II.:/ díl I. a IV. vkladních listů cele vyplacených a díl I. vkladních listů nevyplacených /: díl III. vkladního listu byl odveden revisnímu odboru ministerstva financí :/ byly postoupeny bernímu úřadu jejich okresu, tj. bernímu úřadu, v jehož okrese sběrna působila. V případě, že by některých z uvedených dokladů byl býval za účelem revise postoupen hlavnímu komisariátu, žádá se tento, aby onen doklad zaslal sám přímo příslušnému bernímu úřadu.

Berním úřadům se současně ukládá, aby celou agendu sběren a okresních státních komisariátů podrobily revisi.

Zároveň zrušuje se řízení se zadržnými dobírkami železničními a výplatami poštovními.

Podotýká se, že toto opatření činí se k účelům dalšího uvolnění vkladů vzniklých z bankovek, zadržovaných při okolkování, a že jest tudíž nanejvýš nutno, aby řečené doklady byly zaslány berním úřadům neprodleně.

Příloha III.

Ministerstvo financí v Praze
Č.j.13.992/19.

Podle § 2 vládního nařízení ze dne 7. března 1919, č. 118 Sb.z.a n., uvolňuje se ze zadržené polovice při okolkování bankovek další částka za těchto podmínek :

Především poznamenáváme, že klademe zvláštní důraz na to, aby této výhody dostalo se jenom osobám, jež toho, hledíc ku jejich majetkovým, výdělečným a rodinným poměrům, skutečně zasluhují. Nebudou zajisté vyloučeny případy, kdy na uvolnění vkladů budou činit nároky osoby, které, třeba i nebyly podrobeny osobní dani z příjmů, získaly za dob válečných značných zisků a jichž způsob života dostatečně prokazuje jistý stupeň blahobytu, který ovšem řečenou výhodu vylučuje. To posouditi sluší jedině povolujícímu orgánu, jemuž všechny ostatní příslušné okolnosti budou dostatečně známy a jenž podle těchto okolností bude rozhodovati od případu k případu. Přece však bude třeba upozorniti, že podle intencí ministerstva lze vklady uvolniti výjimečně pouze v těch případech, kde nehledíc k tomu, zda žadateli jest daň z příjmu předepsána čili nic, budou rozhodny pouze momenty sociální a hospodářské.

Strana domáhající se uvolnění vkladů podá žádost u berní správy a sice strana, již není daň z příjmu předepsána, u berní správy svého řádného bydliště, strana pak, již jest předepsána daň z příjmů, u berní správy, která tuto daň předepsala.

Nebyla-li žadateli předepsána daň vůbec, anebo byl-li při vyměření této daně položen na základ příjem v nejvyšším obnosu 3.000 K, povolí berní správa uvolnění zadrženého vkladu, jenž nepřesahuje výši 1.000 K, obnosem který vyhovuje prokázané potřebě žadatelově event. zcela. Jedná-li se o vklad přesahující výši 1.000 K, může uvolniti berní správa pouze obnos 1.000 K. Vyššího obnosu uvolniti není berní správa oprávněna.

Bude-li žádost berní správou zamítnuta, nelze se žadateli dovolati rozhodnutí vyšší instance.

Jedná-li se o vklady zadržené při okolkování bankovek, jež předložil přednosta domácnosti jakožto majetek všech členů domácnosti, buďtež uvolněny částečně nebo zcela vklady, přesahující výši 2.000 K, budiž uvolněn obnos do 2.000 K. Při uvolnění vkladů pro domácnost může příjem položený za základ daně z příjmů dosahovati výše 5.000 K.

Bude-li prokázáno, že zadržený vklad náleží společně více osobám, jež netvoří společnou domácnost, buďtež při uvolnění vkladů posuzovány podmínky uvolnění pro každého přednostu domácnosti zvlášť.

Ve zcela výjimečných případech /: jedná-li se na př. o příslušníky našeho státu, kteří byli v cizině okolnostmi donuceny za nepříznivých poměrů zciziti svůj majetek, nebo při požáru, nezaviněných nehodách domkářů, malých živnostníků a obchodníků apod. ./, mohou se uvolniti vklady, přesahující shora uvedenou výši; v takovém případě budiž žádost s příslušnou zprávou a návrhem předložena zemskému finančnímu úřadu, který rozhodne o tom s konečnou platností.

Úrok z těchto uvolněných vkladů /: § 8, odst. 4 nař. ze dne 25.února 1919, č.86 Sb.z. a n. ./ bude vyplácen jen v tom případě, když se vyúčtuje celý vklad.

Výplaty mohou býti vykonány jenom u berního úřadu, v jehož okresu je sběrna, jež vystavila příslušný vkladní list. Vybírající musí předložiti povolení o uvolnění vkladu, dále vkladní list a musí prokázati, že jest totožným s osobou, na jejíž jméno vkladní list byl vydán, a nebo že jest oprávněn vklad vybrati. Dědicové se vykáží povolením soudu. Nebude-li vklad do 4 neděl počínajíc prvním dnem po doručení povolení vybrán, bude se míti za to, že vkladatel se vzdal povoleného uvolnění.

Při výplatě budiž v případech, kde jedná se o uvolnění vkladů nepřesahujících 1.000 K, sražen 1% poplatek z celého obnosu bankovek předložených původně k okolkování. Kdyby však v případech, kde se jedná o vklady nad 1.000 K zbyl po srážce 1.000 K ještě obnos, jímž by již nebyl kryt příslušný 1% poplatek, budiž vyplaceno jenom tolik, kolik zbývá po srážce 1%ního poplatku z původně odevzdaného obnosu.

Tak budiž např. vkladu 1.000 K, který zbyl z odevzdaného při okolkování obnosu 2.000 K, sražen poplatek 20 K a vyplaceno 960 K; při vkladu 1.010 K /: původní obnos 2.020 K /: budiž sražen poplatek 20.20 K a vyplaceno 989.80 K; při vkladu 1.020 K /: původní obnos 2.040 K /: budiž sražen poplatek 20.40 K a vyplaceno 999.60 K; při vkladu 1.030 K /: původní obnos 2.060 K /: připadá na poplatek 20.60 K, takže bude moci býti vyplacen obnos 1.000 K a zůstatek 30 K bude vyznačen na vkladním listu jako zbývajících vklad. Podobně bude si počínati vyplácející úřad, jedná-li se o vklady společné domácnosti; tak např. při vkladu 2.020 K /: původně odevzdaný obnos 4.040 K /: bude sraženo na poplatek 40.40 K a vyplaceno 1.979.60 K; při vkladu 2.050 K /: původní obnos 4.100 K /: bude vyplaceno 2.000 K a zůstatek 50 K bude vyznačen na vkladním listu jako zbývajících vklad.

Vybírající odevzdá vyplácejícímu úřadu vkladní list. Úřad tento srovná data vkladního listu se zápisy, jichž se mu dostane od původní sběrný, a přesvědčí se o pravosti vkladního listu. Jedná-li se o vyúčtování celého vkladu, potvrdí úřad výplatu na vkladním listu a v obdržení zápisech sběrný a připojí vkladní list ku příslušné výdajové položce deníku níže uvedeného. Jedná-li se pouze o částečné uvolnění vkladu, budiž potvrzena výplata na vkladním listu a v obdržení zápisech sběrný a vkladní list vrácen sběrně.

Uvolněný kapitál a uvolní-li se kapitál celý, hrubý kapitál a vyplacený úrok zúčtuje se ve zvláštních samostatných sloupcích podřadného deníku pro výplatu vkladu zadržovaných při okolkování bankovek jako výdaj. V témže deníku zúčtuje se 1%ní poplatek ve zvláštním sloupci pod tímž článkem jako příjem, samozřejmě pouze v těch případech, kde skutečně evidenční poplatek bude sražen. Výsledek tohoto deníku, pokud se jedná o uvolněný hrubý kapitál, se přenese do deníku kontokorentního, pokud se týká vyplaceného úroku, do podřadného deníku pro státní úvěr republiky Československé, a pokud se týká evidenčního poplatku, do finančního ostatního deníku ku dobru pokladniční správy. /: Kap. XIV., tit.5, §8 /:.

Ministerstvo financí vyzývá současně pod č.j. 13993/přes. prostřednictvím hlavních státních komisariátů veškeré okresní státní komisariáty, aby odevzdaly všechny doklady, jež mají dosud u sebe z akce okolkování bankovek, příslušným berním úřadům. Jsou to zejména :

Vkladní a výplatní deníky v originálech, kupony všech vkladních listů /: vkladního listu díl II. /: zcela vyplacených listů díl I. a IV. a nevyplacených vkladních listů díl I.

Bernímu úřadu budiž uloženo, aby pověřil dva své úředníky podrobnou revisí celé agendy sběrný od položky k položce. O provedené revisi a její výsledcích budiž sepsán protokol a zaslán hlavnímu ústavu bankovního úřadu ministerstva financí, pokud se týče oné filiálce ústavu tohoto, kam berní úřad obvodem svým přísluší.

Bude-li revise vykonána po úředních hodinách, nechť podá přednosta úřadu berního zemskému finančnímu úřadu návrh na udělení přiměřené odměny. Návrhy tyto buďtež pak se zprávou o celkovém výsledku akce této a sudáním úhrnného obnosu navržených, pokud se týče schválených odměn sem předloženy. O dotaci potřebnými penězi obrátí se berní úřad obvyklou cestou na zemský finanční úřad.

Další opatření týkající se této záležitosti buďtež ihned učiněna ředitelstvím samým. Bankovní úřad ministerstva financí a ústřední státní pokladna v Praze byly o tomto současně uvědoměny.

V Praze dne 22. července 1919.

Příloha IL.

Ministerstvo financí v Praze.

Č.j. 14.578/19.

V neblížší době budou postoupeny /: zemskému :/ finančnímu ředitelství posud podané zde žádosti za uvolnění vkladů ze zadržených bankovek při okolkování podle nařízení vlády republiky Československé ze dne 7. března 1919, č. 118 Sb.z. a n., za tím účelem, aby rozhodlo ředitelství jednak samo, jednak aby postoupilo příslušným berním správám žádosti ony ku rozhodnutí.

Zásady, jimiž se bude rozhodujícím úřadům řídit, jsou tyto :

1/ Žádostem, jež lze vřaditi pod ustanovení § 1, bod 2, 3 a 4 cit. nařízení, lze vyhověti jenom tehdy, budou-li podmínky zde stanovené prokázány a byla-li žádost podána před 15. dubnem 1919 /: § 3 posl.odst. cit. nař. :/. V těchto případech uvolněny budou celé vklady. O žádosti rozhodne berní správa, v jejímž okrese má žadatel své řádné bydliště, a to s konečnou platností; v případech pochybných může si berní správa před svým rozhodnutím vyžádati pokyn /: zemského :/ finančního ředitelství.

2/ Ministerstvo financí zmocňuje dále /: zemské :/ finanční ředitelství, aby uvolnilo vklady, jež patří jiným než fysickým osobám /: nadace, spolky, družstva, společenstva, ústavy vychovávací, vyučovací, vzdělávací, humanitní, dále obce náboženské, církevní a jiné úřady a p. :/ a mají ráz označený v § 2 cit. nař.

Ředitelství rozhoduje rovněž s konečnou platností.

Při rozhodování o žádostech této skupiny buďtež prokázány nebo zjištěny okolnosti, jež svědčí o nutnosti potřeby.

Ředitelství rozhodne podle volného uvážení samo, zda jedná se o vklady, které mají veřejnou povahu neb určeny jsou pro účely podpůrné a sociální.

V této skupině uvolní se vklady nepřesahující 2.000 K obnosem, jenž odpovídá zjištěné potřebě. Větší obnos než 2.000 K lze uvolniti jen, pokud nepřesahuje $\frac{1}{4}$ celého zadrženého vkladu a nečiní více než 10.000 K. Netřeba hleděti zde k tomu, zda dotyčnému žadateli je nějaká daň předepsána, ani k tomu, kdy byla žádost podána, může býti tedy vyhověno i žádostem podaným po 15. dubnu 1919.

Pro výplatu úroků, pro kompetenci vyplácejícího úřadu, pro formální postup při výplatě, pro srážku 1%ního evidenčního poplatku, jakož i pro vyúčtování uvolněného kapitálu, úroku a evidenčního poplatku, platí obdobné ustanovení zdejšího výnosu ze dne 22. července 1919, č.13992.

Další opatření v této záležitosti buďtež ihned učiněna ředitelstvím samým.

Bankovní úřad ministerstva financí a ústřední státní pokladna v Praze byly o tomto opatření současně vyrozuměny.

V Praze dne 4. srpna 1919.

Příloha L.

Vzorky zfalšovaných padělek bankovních banků.

Padělky pocházejí z Vídně . /: Zastaveny byly u přednosty kanceláře pro najímání vojenských formací "Für Deutschböhmen" ve Vídni :/ .

Padělek jest k oklamání způsobilý. Paprskovitá výplň po stranách slovenského znaku nejasná. Prostřední pahrbek pod křížem slovenského znaku se střeší. Hřívá lva neokonturovaná, slozská orlice bez levé nohy a místo ní pouze tři tečky. Na horním i dolním okraji bílém po 3 čárkách způsobených tiskacím strojem.

Kolky došly od vyslanectví v Berlíně.

Čalkový tisk rozmazaný a nejasný. Kříž ve slovenském znaku s neurčitě ohraničenými rameny. 3 pahrbky daleko od sebe. Obě orlice nedokreslené. Okonturování číselnice "10" a slova "haléřů" potřhané a nejasné. Na dolním okraji vlevo a i vpravo po 6 bílých čárkách místo správně vlevo 7, vpravo 6.

Padělky vyrobené v tiskárně v Brázdanech.

Lev i orlice hrubě provedeny. Ohon lva u kořene rozsvětvený není součástí kružítka. Význačnou známkou tohoto padělku jest tečka ve hřívě lva po přechodu od zapichnutí kružítka, jímž dány 2 soustředné kruhy, mezi nimiž jest nápis "Kolek Československé republiky". Otvar tento kružítkem způsobený zalil se při výrobě barvou a jest proto na každém banku zmatelný. Ve slově "Republiky" písmeno P s příliš dlouhou nohou.

Padělký tyto pocházejí z Vídně. /: Oesterr.
Arbeiter- und Soldatenrat :/.

Padělek kolka po 10 hal. snadno poznatelný. Kříž i pahrbky ve slovenském znaku i paprskování kolem rozmazané. Lev v hrubém provedení. Moravské orlice hlava vůbec nezatelná, bílý oblouček v křížlo slezské orlice nepravidelný a příliš silný. Levé dolní srdceško skreslené. Bílých čárek v dolním okraji vlevo 10, vpravo 8, místo správně vlevo 7, vpravo 6.

Rovněž padělek po 1 K jest hrubý v kresbě i barvě. Kříž ve slovenském znaku pokřivený a neurčitý. 3 pahrbky do sebe splývající. Lev a pravo protíná tlapou jako utrženou. Dolní srdceška stejně velká. Číslice "1" nedotýká se písmeny S. Bílých čárek na dolním okraji chybně na obou stranách po 6.

Původ obou padělků jest Budapešť.

Podklad padělků po 50 hal. jest zřetelně vodorovně čárkovaný, kdežto u pravých kolka jest podklad mřížkovaný. Svislé čárkování kolem lva jest neurčité, rovněž kresba lipových lístků na levé i pravé straně. Celkem jest padělek však velmi zdařilý.

Padělký po 20 hal. jsou rovněž k oklamání způsobilé. Kolmá čárkování kolem lva jest potlačeno a místy ztraceno. Spleť lipových lístků v kresbě nejasná. Význačnou známkou padělka tvoří bodový okruh kolem číslice "20", který je řidší a méně na okraji přiléhavý.

Příloha LI.

8.

Nařízení vlády republiky Československé ze dne 17. listopadu 1921 o náhradě za bankovky Rakousko-uherské banky s padělanými kolky československými.

Podle zákonů ze dne 25. února 1919, č.84 Sb. z. a n. a 10. dubna 1919, č. 187 Sb. z. a n., nařizuje se :

§ 1.

Vlastníkům bankovek Rakousko uherské banky s padělanými kolky československými, kteří prokázane jich v tuzemsku bezelstně nabyli sami nebo /: při osobách hromadných :/ svými zástupci neb zaměstnanci, poskytne se v korunách československých náhrada 50% jmenovité hodnoty těchto bankovek, pokud nejpozději 11.března 1921 odevzdány byly podle vyhlášky ministerstva financí ze dne 18. prosince 1920 poštovním úřadům neb již dříve dostaly se do úschovy nějakého státního úřadu /: např. zabavením podle posledního odstavce § 10 stanov Bankovního úřadu ze dne 12. května 1919, č. 246 Sb.z. a n.:/.

Z náhrady vůbec vyloučení jsou vlastníci trestaní podle zák. ze dne 22. května 1919, č.269 Sb.z. a n., pro padělání československých kolků bankovkových neb vědomé rozšiřování takových padělků.

Způsob a doba výplaty určeny budou zvláštní vyhláškou ministerstva financí ve Sbírce zákonů a nařízení.

Bankovky Rakousko uherské banky s padělanými kolky československými, jichž vlastníkem je stát, odepíší se jako ztráta celou jmenovitou hodnotou.

§ 2.

Výplatny určené zvláštní vyhláškou /: § 1 předposlední odstavec :/ budou povinny zkoumati průkaz podmínek v § 1 stanovených a výplatu odmítnouti, mají-li pochybnosti.

Výplatna poznamená takové odmítnutí s datem na stvrzence vlastníkem bankovek předložené.

Odmítnutý může do 8 dnů na to odvolati se k berní správě, v jejímž obvodu výplatna jest. Rozhodnutí berní správy jest konečné.

§ 3.

Nařízení toto nabývá na účinnosti dnem vyhlášení; provéstí je ukládá se ministru financí.

Dr. Beneš v.r.

Održal v.r.
A. Novák v.r.
Dr. Šrobár v.r.
Tučný v.r.
Dr Vrbenský v.r.
Černý v.r.
Šrámek v.r.

Dr Mičura v.r.
L. Novák v.r.
Dr Dérer v.r.
Habrman v.r.
Staněk v.r.
Srba v.r.
Dr Dolanský v.r.

Příloha LII.

Vyhláška ministra financí ze dne 11. února 1922

o době a způsobu vyplácení náhrady
za bankovky Rakousko-uherské banky
s padělanými kolky československými
podle nařízení vlády republiky
Československé ze dne 17. listopadu
1921, č. 8 Sb. z. a n. z r. 1922.

Článek 1.

Vlastníkům bankovek falešně okolkovaných, uvedeným v § 1 vládního nařízení ze dne 17. listopadu 1921, č. 8 Sb. z. a n. z r. 1922, vypláceti se bude v době určené článkem 4. náhrada 50% jmenovité hodnoty bankovek těch na vrácenou stvrzenku, kterou jim vydal úřad bankovky přejavší.

Článek 2.

Z náhrady jsou vyloučeni :

1/ Osoby, které stvrzenek v článku 1. uvedených z jakékoliv příčiny včas /: čl. 4 :/ nepředloží;

2/ cizinci i příslušníci Československé republiky, ať bydlí v tuzemsku či v cizině, kteří bankovek s padělanými kolky nabyli v cizině a dosud je drží, neb jimž při dovozu na hranici československé byly zabaveny, neb kteří si takové bankovky z ciziny dovezené uložili do depotu některého tuzemského peněžního ústavu;

3/ osoby trestané podle zákona ze dne 22. května 1919, č. 269 Sb. z. a n., t. j. pro padělaných československých bankovkových kolků neb vědomé rozšiřování takových padělků;

4/ osoby na území Československé republiky bydlící, které bankovky falešně okolkované nejpozději dle vyhlášky ministerstva financí ze dne 18. prosince 1920 poštovnímu úřadu neodevzdaly a po 11. březnu 1921 marně žádaly o povolení, aby mohly bankovky falešně okolkované dodatečně odevzdati.

Článek 3.

Zásadně budou hlásiti se vlastníci o výplatu náhrady u toho úřadu, který jejich bankovky přijal a za ně stvrzenku vydal.

Z toho vyňaty jsou tyto případy :

1/ Komu zabaveny byly bankovky falešně okolkované při vývozu úřadem celním, bude se hlásiti o výplatu u poštovního úřadu, který jest v místě tohoto celního úřadu, dá si však napřed potvrditi celním úřadem správnost stvrzenky.

2/ Kdo odevzdal bankovky falešně okolkované dle vyhlášky ministerstva financí ze dne 18. prosince 1920 poštovnímu úřadu, bude se hlásiti stvrzenkou /: výčetkou :/ u berního úřadu, v jehož obvodě se poštovní úřad onen nalézá. Toliko v Praze, Brně, Opavě a Bratislavě hlásiti se bude u zemské /: generální :/ finanční pokladny. Stejně zachová se ovšem i ten, komu bylo povoleno bankovky dodatečně odevzdati.

3/ Vlastníci, jimž bankovky byly zadrženy a odevzdány soudu a proti nimž řízení trestní skončilo buď zastavením neb rozsudkem osvobozovacím, musí opatřiti si potvrzení soudu jednak o uvedeném výsledku trestního řízení a jednak o tom, že bankovky, jež po skončeném trestním řízení jako věci doličné odevzdány byly soudem dle § 136 tr. ř. hlavnímu ústavu Bankovního úřadu ministerstva financí v Praze neb jeho odbočkám, skutečně jsou vlastnictvím jejich. S potvrzením tímto budou se hlásiti o náhradu u Bankovního úřadu ministerstva financí a to buď u hlavního ústavu v Praze II., Bredovská 5, neb u jeho odboček, v jichž obvodě nalézá se trestní soud, který věc jejich projednával.

Článek 4.

Náhrada vyplácena bude od 15. března do 31. srpna 1922. V této době musí se vlastník přihlásiti o náhradu u příslušné výplatny /: čl. 3 :/, neboť po 31. srpna 1922 náhrada se již nevyplácí.

Aby se předešlo návalu a tím i nemožnosti vyhověti v prvních dnech všem stranám, zmocňují se výplatny, stanoviti dle svého uvážení pořadí výplaty /: podle abecedního pořadí stran neb dle rozdaných čísel apod.:/.

Článek 5.

Vyhláška tato netýká se úřadů státních, jimž bankovky falešně okolkované, které byly součástí pokladních hotovostí, jako peníze státní, byly zadrženy, ani úřadů státních, jež bankovky dle výnosu ministerstva financí ze dne 31. srpna 1921, č. 88999/20410/21, odevzdaly ústřední státní pokladně. Způsob vyúčtování těchto státních peněz upraven bude zvláštním výnosem.

A. Novák v.r.

Příloha LIII.

I n s t r u k c e

Státním úřadům a ústavům peněžním
pro výměnu jedno a dvoukorunových
bankovek.

/:Nař. min. financí ve srozumění s ostatními ministerstvy ze dne 24. září 1919, čís. 15988 přes. :/.

Kdo provádí výměnu ?

1/ Výměnou jedno- a dvoukorunových bankovek Rakousko-uherské banky pověřují se podle § 1 vl. nař. ze dne 24. září 1919, č. 506 Sb. z. a n., mimo Bankovní úřad ministerstva financí a jeho filiálky státní, berní a všechny poštovní úřady, finanční /: zemské :/ pokladny, Generální finanční pokladna pro Slovensko v Bratislavě, důchodkový úřad v Praze, všechny akciové banky a jich filiálky a spořitelny.

Kdy počíná výměna ?

2/ Výměna počíná u Bankovního úřadu a jeho filiálek, dnem 25. září 1919, u ostatních úřadů a peněžních ústavů, uvedených pod č. 1, dnem 1. října 1919.

Jak se výměna děje ?

3/ Při ní dlužno mít v první řadě na paměti, že od 24. září 1919 má jedna jednokorunová bankovka pouze hodnotu 90 h a jedna dvoukorunová pouze hodnotu 1 K 80 h. Vyměňuje se tudíž jedna bankovka jednokorunová za 90 h, jedna dvoukorunová za 1 K 80 h.

Strana je povinna přijmouti za staré jedno- a dvoukorunové bankovky výměnou i druhy peněz, znějící na obnos vyšší. I buďtež tudíž tyto bankovky vyměňovány částečně též za bankovky a státočky vyšší než pětikorunové, ale při tom přihlíženo k tomu, aby oběh drobných netrpěl.

Kterak zásobiti se potřebnými novými státočkami.

4/ Úřady a ústavy necht' pečují o to, aby měly stále pohotově přiměřenou zásobu státoček jedno- a pětikorunových tak, aby výměna se dala nerušeně. To platí i pro poštovní úřady podací.

Proto necht' veškeré úřady a ústavy obstarávající výměnu bankovek předkládají již počínajíc dnem 25. září 1919 denně přiměřenou část své vlastní hotovosti v jedno- a dvoukorunových bankovkách k výměně, a to úřady a ústavy v Praze a předměstích přímo Bankovnímu úřadu ministerstva financí v Praze, úřady a ústavy v místech, kde je filiálka Bankovního úřadu, přímo této filiálce, v jiných místech berní úřady a peněžní ústavy přímo svému příslušnému ústavu Bankovního úřadu ministerstva financí, poštovní úřady v těchto místech pak oněm úřadům poštovním, jimž jsou přikázáni k odběru přidělu.

Tyto odvody dlužno výslovně označiti jako „odvody k výměně“ a dlužno odvedené částky doplniti tak, aby vzhledem k zmenšené hodnotě jedno- a dvoukorunových bankovek byl jimi hrazen určitý počet nových státovek úplně.

/: Např. odvádí-li úřad 227 dvoukorun a 38 jednokorun = 442 K 80 h dlužno připojiti 20h, aby mohl úřad dostati nových státovek v hodnotě 443 K :/.

Poštovní úřady, které přiděly poskytují, odvedou jim zaslané bankovky svému příslušnému ústavu Bankovního úřadu ministerstva financí a vyměněné státočky rozešlou pak dotyčným poštovním úřadům, ponechavše si ovšem část připadající na své hotovosti předložené k výměně.

Očekává-li se, že svrchu zmíněné částky vlastních hotovostí v jedno- a dvoukorunách k výměně pro první dny nestačí, jest předložiti resp. odvésti Bankovnímu úřadu /: filiálce, úřadu přidělovému :/ přiměřený další obnos v bankovkách vyšší hodnoty, načež Bankovní úřad zašle stejnou částku ve státočkách jedno- a dvoukorunových.

Kdyby snad ani v postradatelných bankovkách vyšších nebylo pohotově tolik, aby stačily na výměnu, může úřad žádati za přiděl hotovosti obvyklou cestou, dovolaje se této instrukce. Žádosti tyto dlužno výslovně označovati jako žádosti o přiděl peněz za příčinou výměny.

Počínajíc dnem 1. října 1919 až do 15. října 1919 budou úřady a ústavy výměnou pověřené z takto nastrádaných zásob státovek bankovky jedno- a dvoukorunové stranám přímo vyměňovati a bankovky jedno- a dvoukorunové přijaté /: ať výměnou, ať jako plat, viz bod 8 :/ předkládati Bankovnímu úřadu ministerstva financí v Praze nebo jeho filiálkám /: pokud jde o poštovní úřady odváděti je úřadům přidělovým :/, způsobem svrchu uvedeným buď denně nebo v obdobích delších a dostanou za ně další státočky k výměně potřebné. Nestačí-li obnosy tyto k výměně pro nejbližší dny, postupovati jest právě tak, jak výše bylo předepsáno pro dny přípravy k výměně.

Ani při těchto odvodech nebudiž zapomínáno toho, že jedno- a dvoukorunové bankovky mají hodnotu sníženou, tj. 90 h resp. 1 K 80 h a na tuto sníženou částku musí zníti také odvody.

Je-li bankovek více než 100 kusů téhož druhu, musí býti zasílány srovnané dle druhů v páskách po 100 kusech a pásy opatřeny otiskem razítka a jménem odesílajícího úřadu nebo ústavu.

Jak se zachovati, předloží-li strana k výměně nápadné množství jedno- a dvoukorunových bankovek.

5/ Předloží-li někdo k výměně nápadně velký počet bankovek jedno- a dvoukorunových, budiž jeho totožnost zjištěna a učiněno o tom oznámení revisnímu odboru ministerstva financí v Praze III., Josefská 4.

Zásilky bankovek k výměně jsou prosty poštovního.

6/ Zásilky bankovek podávané peněžními ústavy pověřenými výměnou na Bankovní úřad jsou prosty poštovního, musí však býti vhodně označeny na příklad : „bankovky jedno- a dvoukorunové k výměně; prosto poštovního“.

Poštovní úřady jsou povinny dopravovati zásilky tyto co nejrychleji.

Súčtování poplatku.

7/ Poplatek 10% z jedno- a dvoukorunových bankovek, pokud jsou součástí pokladních hotovostí státních úřadů nebo státních podniků dle uzávěrky ze dne předcházejícího dni, kterým snížení počalo, se odepíše a úřady a podniky tyto necht' příslušnou částku započítají jako „výdaj z výměny peněz“. Všechny finanční státní pokladny súčtují tento výdaj ve zvláštním podružném deníku kontokorentním k tíži pokladniční správy /: ústřední úvěr :/, poštovní úřady erární v průkazu C a úřady třídní v průkazu pokladního stavu, oboje pak v měsíčním zúčtovníku. Jako doklad připojiti jest k deníku nebo průkazu výčetu /: mincovní výkaz :/ podepsanou pokladními úředníky a opatřenou razítkem.

Obnosy v jedno- a dvoukorunových bankovkách, které státní úřady a podniky svým sběrným pokladnám /: úřadům přidělovým :/ ještě v plné hodnotě zaslaly, ale které došly místa určení teprve po snížení hodnoty těchto bankovek, zúčtují sběrné pokladny /: úřady přidělové :/ jako příjem plnou hodnotou, poplatek 10% však jako vlastní „Výdaj z výměny peněz“ podle prvního odstavce tohoto bodu. O tomto zúčtování budiž jako doklad sepsán protokol.

Výplaty a platy v jedno a dvoukorunových bankovkách v době výměny.

8/ Státní pokladny mohou v době až včetně do 30. září 1919 konati výplaty též v bankovkách jedno- a dvoukorunových, ovšem od 24. září 1919 ve snížené hodnotě 90 h resp. 1 K 80 h. Počínajíc 1. říjnem 1919 dlužno však konati výplaty drobných částek pouze novými státovkami jedno- a pěti korunovými. Jest tudíž povinností všech státních pokladen /: nejen těch, které pověřeny jsou výměnou :/, aby včasnou výměnou svých hotovostí v jedno- a dvoukorunových bankovkách staraly se o potřebné zásoby nových jedno- a pětikorunových státovek tak, aby starých bankovek jedno- a dvoukorunových znovu do oběhu dávati nemusily. Jako plat mohou bankovky jedno- a dvoukorunové býti přijímány ovšem též ve snížené hodnotě až včetně do 14. října 1919.

Veškeré státní úřady musejí nejpozději 16. října 1919 ráno odvésti předepsaným způsobem všechny zbylé bankovky jedno- a dvoukorunové svým odvodovým úřadům jako zvláštní odvod nesmíšený s jinými druhy peněz, úřady, které mají přímý styk s Bankovním úřadem ministerstva financí, tomuto úřadu.

I při těchto odvodech se musejí přirozeně odvedené částky vykazovati pouze ve snížené hodnotě.

Po 15. říjnu 1919 nesmějí státní úřady takových bankovek od nikoho přijímati a po odvodu vykonaném 16. října 1919 již žádných vykazovati.

Úřadovny Bankovního úřadu ministerstva financí budou po 15. říjnu 1919 přijímati k výměně bankovky jedno- a dvoukorunové pouze od pokladen sběrných /: úřadů odvodových :/, budou-li zásilky ty doloženy seznamem a obálkami, jimiž bude prokázáno, že bankovky odeslány byly sběrné pokladně /: odvodovému úřadu :/ dotyčnými přidělenými úřady nejpozději 16. října 1919.